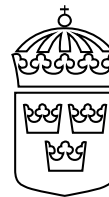

Regeringens proposition

2025/26:242

Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

Prop.
2025/26:242

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 16 april 2026

Ulf Kristersson

Peter Kullgren
(Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen gör regeringen bedömningen att kopplingen i förordningen om anmälan för samråd mellan en avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen och en anmälan för samråd enligt miljöbalken bör tas bort. Samrådsskyldigheten enligt miljöbalken ska gälla för skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen endast i de fall regeringen bestämmer det i föreskrifter.

Regeringen föreslår att markägarens kostnad för att skaffa den kunskap som behövs ska begränsas och sättas i relation till fastighetens värde.

Regeringen föreslår vidare att sekretessen till skydd för intresset av att bevara djur- eller växtarter inte ska hindra att en uppgift lämnas till en markägare om uppgiften behövs för att markägaren vid planering av en skogsbruksåtgärd ska kunna bedöma om det krävs en anmälan för samråd enligt miljöbalken.

För att säkerställa att ett och samma agerande av Skogsstyrelsen inte ska kunna prövas av två olika domstolar föreslår regeringen att Skogsstyrelsens beslut enligt skogsvårdslagen ska överklagas till mark- och miljödomstol i stället för till förvaltningsdomstol.

Det föreslås vidare att fristen för ideella miljöorganisationer att överklaga beslut om skogsbruk eller skogsbruksåtgärder ska räknas från den dag då beslutet meddelades och att Skogsstyrelsen ges partsställning när miljöorganisationer överklagar myndighetens beslut.

Regeringen gör slutligen bedömningen att ytterligare åtgärder bör vidtas i syfte att öka den skogliga tillväxten och öka tillgången till hållbart producerad inhemsk biomassa samt att en systematisk uppföljning bör ske av det skogspolitiska produktionsmålet.

Prop. 2025/26:242 Lagändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 januari 2027. Bestämmelsen om att samrådspikt enligt miljöbalken ska gälla endast om det framgår av en förordning ska dock träda i kraft först den dag som regeringen bestämmer.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	6
2.2	Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)	10
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar	11
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.....	14
2.5	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	16
3	Ärendet och dess beredning	17
4	Gällande rätt rörande skogsbruksåtgärder	18
5	Tydliggörande av samrådsplikten enligt miljöbalken och hanteringen av underrättelser om skogsbruksåtgärder	21
5.1	Det ska tydliggöras när en skogsbruksåtgärd är samrådspiktig	21
5.2	Hanteringen av underrättelser om skogbruksåtgärder	27
5.3	Underrättelse enligt skogsvårdslagen om ytterligare åtgärder.....	33
6	En sekretessbrytande bestämmelse	36
7	Markägarens ansvar för kunskapsinhämtning	40
8	Domstolsprövning av beslut enligt skogsvårdslagen	49
9	En robust skogspolitik för framtiden.....	58
10	En systematisk uppföljning av det skogspolitiska produktionsmålet.....	63
11	Statens arbete med att skydda skogsmark	65
12	Produktionshöjande åtgärder.....	69
13	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	83
14	Konsekvenser	84
14.1	Konsekvenser för det allmänna	84
14.2	Konsekvenser för enskilda	87
14.3	Konsekvenser för miljön	88
15	Författningskommentar	89
15.1	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken.....	89
15.2	Förslaget till lag om ändring i skogsvårdslagen	92
15.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar	93

Prop. 2025/26:242	15.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar	95
	15.5	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	96
Bilaga 1		Sammanfattning av betänkandet Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk (SOU 2024:91) i relevanta delar.....	98
Bilaga 2		Lagförslag i betänkandet Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk (SOU 2024:91).....	103
Bilaga 3		Förteckning över remissinstanserna, SOU 2024:91	117
Bilaga 4		Sammanfattning av betänkandet En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk (SOU 2025:93) i relevanta delar	119
Bilaga 5		Förteckning över remissinstanserna SOU 2025:93	126
Bilaga 6		Lagrådsremissens lagförslag	127
Bilaga 7		Lagrådets yttrande	136
		Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 april 2026	139

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2025/26:242

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 16 kap. 13 §, 26 kap. 21 § och 29 kap. 4 § ska ha följande lydelse, *dels* att det ska införas två nya paragrafer, 12 kap. 6 b och c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

6 b §

Skyldigheten att anmäla en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen (1979:429) för samråd enligt 6 § gäller endast om det följer av föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 c § 1.

6 c §

Regeringen får meddela föreskrifter om

1. vilka skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen (1979:429) som ska anmälas för samråd enligt 6 §, och

2. vilka uppgifter en anmälan ska innehålla.

16 kap.

13 §¹

Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,

2. inte är vinstdrivande,

3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och

4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10, 13 eller 13 a § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna. *Om överklagandet avser ett beslut om en skogsbruksåtgärd, ska tiden räknas från den dag då beslutet meddelades.*

26 kap.

21 §

Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i denna balk eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller också för den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet.

Skogsstyrelsen får förelägga en markägare att lämna in uppgifter eller handlingar som avser sådan kunskap som enligt 2 kap. 2 § behövs för tillsynen med anledning av en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen (1979:429) om kostnaden för att följa förelagandet uppgår till ett belopp som motsvarar högst tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten.

29 kap.

4 §

För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att följa en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

c) bestämmelsen i 9 kap. 6 c § om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,

d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,

e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,

f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledning av grundvatten ur bruk,

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § eller 6 c § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,

i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 16 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,

j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,

k) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om föreskrifter för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,

l) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,

m) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i förordning (EU) nr 528/2012,

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 15 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation för avfall från elektriska och elektroniska produkter, eller

o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller 2. i egenskap av innehavare av det tillstånd eller det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller för verksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken, förordning (EG) nr 1907/2006, förordning (EG) nr 1107/2009 eller förordning (EU) nr 528/2012 bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i tillståndet eller i beslutet.

I fråga om ett villkor eller en bestämmelse om buller (bullervillkor) som har angetts i ett sådant tillstånd eller beslut som avses i första stycket 2 ska det förhållandet att en bostadsbyggnad är utsatt för omgivningsbuller i strid med bullervillkoret inte anses utgöra ett brott mot villkoret, om

1. byggnaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900),

2. det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden, och

3. beräkningen av bullervärdena har gjorts med hänsyn till intresset att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en före-

skrift som regeringen har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljöstraffavgift. Prop. 2025/26:242

1. Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer i fråga om 12 kap. 6 b § och i övrigt den 1 januari 2027.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande enligt 16 kap. 13 § av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Prop. 2025/26:242 2.2 Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen
(1979:429)

Härigenom föreskrivs att 40 § skogsvårdslagen (1979:429)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §²

Skogsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas till *allmän förvaltningsdomstol*.

Naturvårdsverket får överklaga Skogsstyrelsens beslut i fall som avses i 25 § andra stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Skogsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas till *mark- och miljödomstol*.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1993:553.

² Senaste lydelse 2018:365. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket tas bort.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Prop. 2025/26:242

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 och 8 §§, 3 kap. 1 § och 5 kap. 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §¹

Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets *eller* Lantmäteriets verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Skogsstyrelsens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

8 §²

Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets *eller* Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Skogsstyrelsens* verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor.

¹ Senaste lydelse 2015:686.

² Senaste lydelse 2021:459.

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömande av vite enligt miljöbalken efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs. Mål om utövande av verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för hantering, bearbetning, lagring och slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område någon av anläggningarna ligger eller är avsedd att ligga.

Mål om ersättning vid skada eller intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ miljöbalken och vid ingripande av det allmänna enligt miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område skadan eller intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § miljöbalken kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller kommer att bedrivs.

Mål om utdömande av vite enligt plan- och bygglagen (2010:900) efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område myndigheten ligger.

Mål som har överklagats till mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer av bestämmelser som avses i *sjunde stycket*.

Mål som har överklagats till mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer av *sjunde stycket eller bestämmelser som avses i åttonde stycket*.

Mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster eller motsvarande äldre lagstiftning där mark- och miljödomstol är första instans prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den allmänna eller allmänförklarade va-anläggningen i huvudsak är belägen eller är avsedd att vara belägen.

Mål som avser beslut om skogsbruksåtgärder prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område åtgärden har vidtagits eller avses att vidtas.

Särskilda bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som är behörig finns i annan lag

Särskilda bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som är behörig finns i annan lag.

5 kap.**2 §**

Om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutat i saken motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till mark- och miljödomstolen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

I mål om planer enligt plan- och bygglagen (2010:900) är kommunen den enskildes motpart.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte när det är en lantmäterimyndighets beslut som har överklagats eller när en ideell förening eller en annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken har överklagat.

Första stycket gäller inte

1. när det är en lantmäterimyndighets beslut som har överklagats, eller

2. när beslut av en annan myndighet än Skogsstyrelsen har överklagats av en ideell förening eller en annan juridisk person med stöd av 16 kap. 13 § miljöbalken.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar i stället för lydelsen enligt lagen (2026:000) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2025/26:238 Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §¹

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömande av vite enligt miljöbalken efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs. Mål om utövande av verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för hantering, bearbetning, lagring och slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område någon av anläggningarna ligger eller är avsedd att ligga.

Mål om ersättning vid skada eller intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ miljöbalken och vid ingripande av det allmänna enligt miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område skadan eller intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § miljöbalken kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller kommer att bedrivs.

Mål om utdömande av vite enligt plan- och bygglagen (2010:900) efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område myndigheten ligger.

Ärenden från Miljöprövningsmyndigheten överklagas till den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs. Övriga ärenden som har överklagats till en mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer

Ärenden från Miljöprövningsmyndigheten överklagas till den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs. Övriga ärenden som har överklagats till en mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer

av de särskilda bestämmelser som avses i *sjunde* stycket.

av *sjunde stycket* eller de särskilda bestämmelser som avses i *åttonde* stycket.

Prop. 2025/26:242

Mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster eller motsvarande äldre lagstiftning där mark- och miljödomstol är första instans prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den allmänna eller allmänförklarade va-anläggningen i huvudsak är belägen eller är avsedd att vara belägen.

Mål som avser beslut om skogsbruksåtgärder prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område åtgärden har vidtagits eller avses att vidtas.

Särskilda bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som är behörig finns i annan lag.

Prop. 2025/26:242 2.5 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att det ska införas två nya paragrafer, 20 kap. 2 och 3 §§, och närmast före 20 kap. 2 och 3 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det närmast före 20 kap. 1 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Djur- eller växtart”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

Sekretessbrytande bestämmelse

2 §

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att en uppgift om en djur- eller växtart lämnas till en markägare vid planering av en skogsbruksåtgärd om uppgiften behövs för att markägaren ska kunna bedöma om åtgärden behöver anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Om en myndighet med stöd av första stycket lämnar en uppgift till en markägare, får myndigheten vid utlämnandet göra ett förbehåll som inskränker markägarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den för annat ändamål än det som avses i första stycket.

Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter

3 §

Den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som har gjorts med stöd av 2 § andra stycket inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

Regeringen beslutade den 7 februari 2024 att ge en särskild utredare i uppdrag att genomföra en översyn av den nationella skogspolitiken givet utvecklingen sedan den skogspolitiska reformen 1993 inklusive policyutvecklingen inom EU (dir. 2024:16). Utredningen, som antog namnet 2024 års skogspolitiska utredning, överlämnade den 19 december 2024 delbetänkandet Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk (SOU 2024:91). En sammanfattning av delbetänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Landsbygds- och infrastrukturdepartementet (LI 2024/02430).

Utredningen överlämnade den 28 augusti 2025 slutbetänkandet En robust skogspolitisk för aktivt skogsbruk (SOU 2025:93). En sammanfattning av slutbetänkandet finns i *bilaga 4*. Slutbetänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissvaren finns tillgängliga i Landsbygds- och infrastrukturdepartementet (LI 2025/01500).

I denna proposition behandlas delbetänkandets förslag om tydliggörande av samrådsplikten enligt miljöbalken och hanteringen av underrättelser om skogsbruksåtgärder, underrättelse om ytterligare åtgärder, kostnadsfördelning för kunskapsinhämtning och domstolsprocesser. Övriga förslag i delbetänkandet bereds vidare.

I propositionen behandlas också utredningens bedömningar i slutbetänkandet om utvärdering av skogspolitiken, ökad rådgivning, ett produktionsmålssystem för uppföljning och utvärdering, formellt skyddad skog och frivilliga avsättningar, skogsodlingsmaterial, bättre ungskogar, gödsling, askgödsling, begränsning av skogsskador, viltskador på skog, lägsta ålder för föryngringsavverkning och robusta vägar. Övriga förslag och bedömningar i slutbetänkandet bereds vidare.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om artskydd och skogsbruk (bet. 2021/22:MJU24, punkt 1, rskr. 2021/22:296.). Utskottet anser att ett långtgående utredningskrav riktat mot skogsägaren inte är förenligt med den svenska skogspolitiska modellen, som bygger på dialog och samverkan. Det kan också slå hårt mot den enskilda skogsägaren. Regeringen bör därför tydligt reglera att det i detta sammanhang är staten som har ansvaret för att utreda förekomsten av skyddade arter. Genom förslaget i avsnitt 7 anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett i den del som avser att tydligt reglera att det i detta sammanhang är staten som har ansvaret för att utreda förekomsten av skyddade arter. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 17 mars 2026 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*. Regeringen följer i huvudsak Lagrådets förslag och synpunkter, som behandlas i avsnitt 7 och 8 och i författningskommentaren. I förhållande till lagrådsremissens lagförslag görs också vissa språkliga och redaktionella ändringar.

Prop. 2025/26:242 Regeringen föreslår i avsnitt 2.4 en anpassning till förslagen i propositionen En ny myndighet för miljöprövning (prop. 2025/26:238). I förhållande till lagrådsremissens förslag föreslås dessutom en mindre anpassning av lagförslaget i avsnitt 2.5. Förslagen är författningstekniskt och även i övrigt av en sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över förslagen.

4 Gällande rätt rörande skogsbruksåtgärder

I 1 § skogsvårdslagen (1979:429) slås fast att skogen är en nationell tillgång som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Dessa produktions- och miljömål är jämställda. Vid skötseln av skogen ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen. Med detta avses bl.a. skogens kultur- och miljövärden, dess estetiska och sociala värden samt rennärningen.

Vissa bestämmelser i lagen gäller endast för produktiv skogsmark. Med skogsmark avses enligt 2 § mark inom ett sammanhängande område där träden har en höjd av mer än fem meter och där träd har en kronslutenhet av mer än tio procent eller har förutsättningar att nå denna höjd och kronslutenhet utan produktionshöjande åtgärder. Med produktiv skogsmark avses skogsmark som enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke per hektar och år. Lagen innehåller även vissa bestämmelser som gäller särskilt för skogliga impediment, bl.a. ett förbud mot avverkning på skogliga impediment, dvs. improduktiv skogsmark och träd- och buskmark, som är större än 0,1 hektar. Enstaka träd får dock avverkas om det inte förändrar naturmiljöns karaktär.

I lagen finns bestämmelser om avverkning av skog. Avverkning på produktiv skogsmark ska enligt 10 § vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling. För avverkning av skog, uttag av skogsbränsle och viss dikning på produktiv skogsmark krävs normalt att skogsmarkens ägare underrättar Skogsstyrelsen innan åtgärden vidtas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 14 §, s.k. avverkningsanmälan. I underrättelsen ska anges vad skogsägaren avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkning. Inom rennärningens åretruntmarker ska ägaren ange vad som ska göras för att tillgodose rennärningens intressen. Vidare ska anges vad ägaren avser att göra för att trygga återväxten av skogen. Regeringen har meddelat sådana föreskrifter i 15–15 d §§ skogsvårdsförordningen (1993:1096). Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör underrättelseskyldigheten enligt föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat, döms enligt 38 a § skogsvårdslagen till böter.

Enligt 15 b § skogsvårdsförordningen får en åtgärd som Skogsstyrelsen ska underrättas om påbörjas tidigast sex veckor från det att Skogsstyrelsen underrättats. Skogsstyrelsen får medge att åtgärden vidtas tidigare om det

finns särskilda skäl. Under denna frist ska Skogsstyrelsen göra en bedömning av om den skogsbruksåtgärd som underrättelsen avser ska kunna tillåtas enligt skogsvårdslagen och andra tillåtliga bestämmelser.

Avverkning i fjällnära skog, dvs. enligt 2 b § skogsvårdslagen sådan skog inom det fjällnära området där skogsbruksåtgärder kan påverka intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården, kulturmiljövården eller rennäringen, eller där det råder särskilda förutsättningar för skogens skötsel, kräver, till skillnad från annan avverkning, enligt 15 § skogsvårdsförordningen tillstånd av Skogsstyrelsen. Tillstånd krävs inte för röjning och gallring som främjar skogens utveckling. Vilka områden som utgör fjällnära skog framgår av förordningen om gränserna för fjällnära skog (SKSFS 1991:3). Den som bryter mot 15 § kan enligt 38 § skogsvårdslagen dömas till böter eller fängelse.

Skogsvårdslagen innehåller bestämmelser om hänsyn till naturvården, kulturmiljövården och rennäringen. Enligt 30 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om den hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog, såsom i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av träd och trädsamlingar, gödsling, dikning och skogsbilvägars sträckning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt bestämmelsen också meddela föreskrifter om de åtgärder som ska vidtas om föreskrifter enligt första stycket inte följs. Föreskrifter som meddelas enligt 30 § får inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Även kulturmiljölagen (1988:950) innehåller bestämmelser om hänsyn till kulturmiljön i samband med skogsbruksåtgärder. I lagen finns förbud mot att ändra eller skada en fornlämning och det kringliggande fornlämningsområdet. I förarbetena till bestämmelsen i 12 kap. 6 § miljöbalken framhöll regeringen att naturmiljöfrågor ofta hör ihop med kulturmiljöfrågor. Den som vill utföra ett arbetsföretag ansvarar för att i god tid ta reda på om någon fornlämning kan beröras genom att inhämta information från länsstyrelsen och i så fall snarast samråda med länsstyrelsen och göra en arkeologisk utredning. Fornlämningar kan skadas bl.a. av maskiner i samband med avverkning och andra åtgärder. Den som ska vidta en skogsbruksåtgärd ansvarar för att de tillstånd som krävs enligt kulturmiljölagen finns innan åtgärder vidtas som kan ändra eller skada en fornlämning. Den som utför ett arbetsföretag svarar för kostnaderna för undersökningar som ställts som villkor för beslut om tillstånd (2 kap. 10–15 §§ kulturmiljölagen). Gränser för ett fornlämningsområde och tillstånd till och eventuella krav vid ingrepp i fornlämning beslutas av länsstyrelsen. Tillsynsansvaret för kulturmiljövården i samband med skogsbruk regleras i skogsvårdslagen och i kulturmiljölagen. Tillsynen utövas av Skogsstyrelsen respektive länsstyrelserna.

Parallellt med skogsvårdslagen och kulturmiljölagen tillämpas miljöbalkens bestämmelser på skogsbruksåtgärder. Miljöbalken ska tillämpas bl. a. så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och så att den biologiska mångfalden bevaras. Miljöbalkens allmänna hänsynsregler i 2 kap. gäller även skogsbruk. Enligt bevisbörderegeln i 1 § är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av kapitlet iakttas när frågor prövas om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens. Enligt 2 § gäller

Prop. 2025/26:242 ett kunskapskrav som innebär att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Enligt 3 § ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Kraven i 2 kap. 2 och 3 §§ gäller enligt 2 kap. 7 § i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem.

Enligt 12 kap. 6 § första stycket miljöbalken ska en verksamhet eller en åtgärd som inte omfattas av tillståndsplikt enligt andra bestämmelser i balken som väsentligt kan ändra naturmiljön, anmälas för samråd. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att samråd bör genomföras i tveksamma fall, även om verksamhetsutövaren själv anser att ändringen av naturmiljön inte är till skada (prop. 1997/98:45, del 2 s. 150).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 6 § andra stycket meddela föreskrifter om att det inom landet eller en del av landet alltid ska göras en anmälan för samråd i fråga om särskilda slag av verksamheter eller åtgärder som kan medföra skada på naturmiljön. Naturvårdsverket ansvarar för nationell vägledning av tillsyn enligt miljöbalken. Naturvårdsverket ger råd, vägledningar och stöd om hur reglerna ska tolkas, utvecklar handläggarstöd och erbjuder vägledningsmaterial inom miljöbalkens tillämpning, inklusive samrådsreglerna.

Anmälan ska göras hos den myndighet som enligt bestämmelserna i 26 kap. miljöbalken och föreskrifter som meddelas av regeringen utövar tillsyn. Tillsynsmyndighet beträffande anmälningspliktiga skogsbruksåtgärder är enligt 2 kap. 10 § 2 miljötillsynsförordningen (2011:13) Skogsstyrelsen. Genom anmälan för samråd får tillsynsmyndigheten kännedom om den planerade verksamheten eller åtgärden och ges möjlighet att reagera på olika sätt för att begränsa och motverka skada på naturmiljön. Vid samrådet hörs de myndigheter och enskilda som berörs av den planerade åtgärden.

I samband med underrättelser enligt skogsvårdslagen och anmälningar för samråd enligt miljöbalken aktualiseras Sveriges EU-rättsliga åtaganden, däribland rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet), Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor, det s.k. förnybartdirektivet.

Skogsbruksåtgärder är en typ av sådana åtgärder som kan omfattas av samrådsplikten när det gäller exempelvis hänsyn till natur- och kulturmiljöer inklusive vattenmiljöer, artskydd, åtgärder i eller nära Natura 2000-områden, tätortsnära natur, särskilt värdefulla träd eller anläggning av skogsbilvägar. Även åtgärder som påverkar markens beskaffenhet eller annan risk för negativ påverkan såsom skyddsdikning, stubbrytning, markberedning, gödsling eller risk för ras och skred omfattas. En verksamhet eller åtgärd som ska anmälas för samråd får påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte

tillsynsmyndigheten medger något annat. Myndigheten får förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får myndigheten förbjuda verksamheten. Bestämmelser om rätt till ersättning vid ett sådant föreläggande eller förbud finns i 31 kap. 4 § miljöbalken. Enligt den bestämmelsen har fastighetsägaren rätt till ersättning på grund av beslut som innebär att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras, om beslutet gäller bl.a. förelägganden eller förbud enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket som rör viss verksamhet.

En avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen anses, enligt 6 § första stycket förordningen (1998:904) om anmälan för samråd, även utgöra en anmälan för samråd. I praktiken är det alltså ofta Skogsstyrelsen som i det enskilda fallet ansvarar för att göra bedömningen av om en skogsbruksåtgärd väsentligt kan komma att ändra naturmiljön.

Beslut som meddelas av en förvaltningsmyndighet överklagas enligt huvudregeln i 40 § förvaltningslagen (2017:900) till allmän förvaltningsdomstol. Enligt 40 § skogsvårdslagen gäller den regeln för Skogsstyrelsens beslut enligt skogsvårdslagen. Myndighetsbeslut som Skogsstyrelsen fattar enligt miljöbalken överklagas dock till mark- och miljödomstol, dvs. allmän domstol. Enligt 1 kap. 3 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar handlägger mark- och miljödomstolarna mål och beslut enligt det som föreskrivs i bl.a. miljöbalken.

Att beslut om skogsbruksåtgärder kan överklagas både till allmän förvaltningsdomstol och till mark- och miljödomstol innebär att det kan ske en parallell prövning av en planerad avverkning och av vilka hänsyn som bör visas vid avverkningen och att domstolarna kan komma till olika slutsatser.

5 Tydliggörande av samrådsplikten enligt miljöbalken och hanteringen av underrättelser om skogsbruksåtgärder

5.1 Det ska tydliggöras när en skogsbruksåtgärd är samrådspiktig

Regeringens förslag

Samrådsskyldigheten i 12 kap. 6 § första stycket miljöbalken ska gälla för skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen endast i de fall regeringen bestämmer det i föreskrifter.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om vilka skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen som ska anmälas för samråd och vilka uppgifter en anmälan ska innehålla.

Den som med uppsåt eller oaktsamhet påbörjar eller vidtar en skogsbruksåtgärd utan att ha gjort en anmälan enligt föreskrifter som meddelats av regeringen ska kunna dömas för otillåten miljöverksamhet.

Regeringens bedömning

En underrättelse om skogsbruksåtgärder enligt 14 § skogsvårdslagen (avverkningsanmälan) bör inte längre anses utgöra en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Det behövs inget förtydligande av straffbestämmelsen i 29 kap. 4 § miljöbalken.

Utredningens förslag och bedömning

Förslagen från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag och bedömning. Utredningens förslag om att samrådsskyldigheten enligt 12 kap. 6 § miljöbalken endast ska gälla om det framgår av föreskrifter har dock en annan lagteknisk utformning. Utredningen föreslår även att det i straffbestämmelsen i 29 kap. 4 § förtydligas att ansvar endast ska dömas ut för underlåtenhet att anmäla en åtgärd för samråd om anmälan krävs enligt föreskrifter om samrådsplikt.

Remissinstanserna

Remissutfallet är delat. *Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Statens fastighetsverk, Älvdalens kommun, Region Kronoberg, Skogsindustrierna, Gröna arbetsgivare, Sveriges hembygdsförbund, SCA Skog, Skogssällskapet, Sveaskog och Åklagarmyndigheten* är positiva till att det görs en särskiljning mellan markägares underrättelseskyldighet och anmälan för samråd. Även *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* instämmer i att det blir tydligare vilket regelverk som tillämpas om kopplingen mellan underrättelse för avverkning och anmälan för samråd tas bort. Domstolen anser vidare att det är positivt att de beslut som fattas efter samråd enligt miljöbalken blir tydliga förvaltningsbeslut med motivering och överklagandetid. Det är däremot enligt domstolen tveksamt om förslagen ger tillräckliga förutsättningar för Skogsstyrelsen att utöva sitt tillsynsansvar enligt miljöbalken. *Energiföretagen Sverige* tillstyrker delvis att underrättelse och samråd separeras, men varnar för ökad administrativ börda, försämrade möjligheter att uppfylla förnybartdirektivet och risk för att Sverige klassas som ett B-land. *Svenska kyrkan* är tveksam, eftersom det kommer att vara utmanande att se till att förslaget inte leder till risk för avverkning av skog med höga naturvärden. *Sveriges jordägareförbund* är tveksamt till att lägga ansvaret för bedömningen av om anmälan eller samråd ska göras helt och hållet på markägaren.

En stor del av remissinstanserna, däribland *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Stockholms universitet, Naturvårdsverket, Sametinget, Riksantikvarieämbetet, nästan samtliga länsstyrelser, flera kommuner och regioner, LRF Skogsägarna, Svenska turistföreningen (STF), Svenskt friluftsliv, Skydda skogen* och *Naturturismföretagen*, är negativa till att en underrättelse

enligt skogsvårdslagen inte ska anses utgöra en anmälan för samråd enligt miljöbalken. Det framhålls att det bryter mot miljöbalkens systematik och skapar osäkerhet om vilka åtgärder som kräver samråd samt riskerar att försämra möjligheten till miljöprövning och hänsynstagande och strider mot EU-rättens krav att skydda arter och livsmiljöer. *Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* konstaterar att miljöorganisationer kan initiera tillsynsåtgärder vid artskyddsfrågor trots att underrättelsen inte längre utlöser samrådsplikt.

Förslaget att regeringen i förordning ska ange i vilka fall skogsbruksåtgärder ska anmälas tillstyrks av många av de remissinstanser som är positivt inställda till att särskilja underrättelseskyldigheten från samrådsskyldigheten. *Skogsstyrelsen* och *Länsstyrelsen i Östergötlands län* avstyrker dock förslaget. Stockholms universitet och *LRF Skogsägarna*, som avstyrker förslaget att särskilja underrättelseskyldigheten från samrådsskyldigheten, tillstyrker förslaget om en uttömmande lista, eftersom en sådan lista skulle kunna utgöra ett viktigt komplement och en precisering av nuvarande regel. Bl.a. *Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, *Linnéuniversitetet*, *Spillkråkan* och *Skogsindustrierna* betonar att en lista måste vara mycket tydligt utformad för att undvika att viktiga ärenden undgår samrådsplikt. *Skogsindustrierna* och *Gröna arbetsgivare* tillstyrker förslaget men betonar att en lista ska vara mycket tydlig och finnas i förordning, inte i myndighetsföreskrifter eller justeras genom sådana.

Många av de remissinstanser som är negativa till förslaget att särskilja underrättelseskyldigheten från samrådsskyldigheten motsätter sig även förslaget om att det i en förordning ska anges i vilka fall skogsbruksåtgärder ska anmälas, bland annat *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, *Naturvårdsverket*, *Sametinget* och länsstyrelserna. Remissinstanserna anser att det med dagens kunskapsläge inte framstår som möjligt att upprätta en uttömmande lista som är tillförlitlig och att en lista är ägnad att skapa falsk trygghet. Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen) ser vissa svårigheter med att åstadkomma ett regelverk där det är tydligt för markägaren vilka skogsbruksåtgärder som kräver samråd och som samtidigt säkerställer att samråd sker i alla de fall där det är motiverat.

Åklagarmyndigheten tillstyrker förslaget om ett förtydligande av straffbestämmelsen i miljöbalken. *Naturvårdsverket* avstyrker förslaget och anser att det föreslagna förtydligandet inte verkar tillföra något till regleringen. Även *Skogsstyrelsen* avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Enligt 12 kap. 6 § första stycket miljöbalken ska en verksamhet eller en åtgärd som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i balken och som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön anmälas för samråd hos tillsynsmyndigheten. En skogsbruksåtgärd som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön omfattas av samrådsplikten. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt bestämmelsens andra stycke meddela föreskrifter om att det inom landet eller en del av landet alltid ska göras en anmälan för samråd i fråga om särskilda slag av verksamheter eller åtgärder som kan

Prop. 2025/26:242 medföra skada på naturmiljön. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan ska innehålla.

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan att ha gjort en anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken döms enligt 29 kap. 4 § miljöbalken för otillåten miljöpåverkan till böter eller fängelse två år.

Avverkning och andra skogsbruksåtgärder är även anmälningspliktiga enligt skogsvårdslagen. Enligt 14 § är den produktiva skogsmarkens ägare skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrätta Skogsstyrelsen om bl.a. avverkning och uttag av skogsbränsle, s.k. avverkningsanmälan. En avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen anses enligt 6 § första stycket förordningen om anmälan för samråd utgöra en anmälan för samråd. Enligt 7 § den förordningen får Skogsstyrelsen föreskriva anmälningskyldighet i andra fall än som avses i 6 §, om verksamhet eller åtgärd ska utföras på mark som omfattas av skogsvårdslagen och avser vissa skogsbruksåtgärder.

När Skogsstyrelsen får in en avverkningsanmälan avgör myndigheten om åtgärden kan komma att väsentligt ändra naturmiljön och om även ett samråd enligt miljöbalken ska genomföras. Detta sker genom digitala system varigenom en viss andel ärenden automatiskt sorteras ut. Detta resulterar eventuellt i ett förslag om manuell kontroll av en handläggare hos Skogsstyrelsen. Ungefär hälften av de drygt 60 000 underrättelser som lämnas in till Skogsstyrelsen varje år prioriteras för vidare manuell kontroll av handläggare. I en absolut majoritet av de underrättelser som prioriterats för kontroll av handläggare vidtas inga tillsynsåtgärder. Under 2023 ledde knappt 1 000 underrättelser till någon form av tillsyn.

Att de två olika anmälningsförfarandena enligt miljöbalken och skogsvårdslagen hanteras samtidigt gör att det är otydligt vilka åtgärder som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. Det blir därmed oklara gränser mellan de fall när samråd krävs enligt miljöbalken och de fall där det är tillräckligt med en avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen. Detta leder till osäkerhet för skogsägare, särskilt mindre privata skogsägare som inte har tillgång till expertis på området, om vad som förväntas och vad som kan leda till rättsliga följder.

Samrådsreglerna har en viktig funktion i arbetet med att bevara naturvärden i landskapet, men även för att uppfylla Sveriges EU-rättsliga och internationella åtaganden, såsom art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet och förnybartdirektivet, även om EU-rätten inte kräver exakt denna utformning. Enligt utredningen behandlas många anmälningar om avverkning enligt skogsvårdslagen som om samråd enligt miljöbalken alltid krävs, trots att samrådsplikten enligt miljöbalken endast gäller om åtgärden kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. Detta hänger samman med att Mark- och miljööverdomstolen i ett avgörande har uttalat att en underrättelse om avverkning enligt skogsvårdslagen även utgör en anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, oavsett om myndigheten har funnit skäl att ta upp avverkningsärendet till samråd eller inte (MÖD 2021:11). Kopplingen mellan de båda förfarandena gör det också svårt att avgöra vilket regelverk som tillämpas i olika ärenden, vilket påverkar rättssäkerheten och ökar risken för felaktiga beslut. Utredningen

föreslår mot den bakgrunden att 6 § första stycket i förordningen om anmälan för samråd upphävs så att sammankopplingen tas bort.

En sådan ordning skulle innebära att en avverkningsanmälan endast hanteras enligt skogsvårdslagens bestämmelser och att samrådsanmälan enligt miljöbalken krävs endast när markägaren bedömer att åtgärden kan komma att väsentligen ändra naturmiljön. En bedömning av samrådsplikten kommer inte längre att göras av Skogsstyrelsen, utan markägaren får ett tydligt eget ansvar för att avgöra om skogsbruksåtgärderna är samrådspliktiga. För att underlätta för markägare, särskilt mindre sådana, att uppfylla detta ansvar behövs det enligt utredningen en ny tydlig reglering med en uttömmande lista över de områden och naturtyper där samråd enligt miljöbalken krävs.

Ett antal remissinstanser avstyrker förslaget att skilja förfarandena åt, bl.a. eftersom det riskerar att urholka skyddet för naturvärden och därmed försvåra uppfyllandet av EU-rätten med avseende på artskydd och förnybartdirektivet.

Regeringen delar utredningens bedömning att ett åtskiljande av de båda förfarandena kan klargöra skillnaderna mellan dem och förbättra tillsynen samtidigt som Skogsstyrelsens administration av avverkningsärenden kan förenklas och minska. Kopplingen i 6 § förordningen om samråd bör därför tas bort. Det kan dock, som vissa remissinstanser framhåller, även komma att medföra en risk för att viktiga naturvärden inte uppmärksammas och att avverkning därför inte anmäls för samråd av markägaren, som inte alltid kan förutsättas känna till vilka miljövärden som förekommer i det aktuella området. Detta gäller särskilt mindre markägare. De risker som ett sådant åtskiljande skulle kunna medföra på grund av att markägaren är skyldig att göra den bedömning som hittills gjorts av Skogsstyrelsen bör dock enligt regeringen kunna undvikas genom att regeringen beslutar en förordning som ska säkerställa att de åtgärder eller verksamheter som bl. a. träffar EU-rätten blir föremål för samråd enligt 12 kap 6 §, t.ex. vissa naturtyper och skogsbruksåtgärder som alltid utlöser samrådsplikt.

Mot den beskrivna bakgrunden bör det i miljöbalken införas ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om vilka skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen som ska anmälas för samråd och vilka uppgifter en anmälan ska innehålla. Det bör också införas en bestämmelse om att skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen ska anmälas för samråd enligt miljöbalken endast om en sådan anmälningskyldighet följer av föreskrifter som regeringen har meddelat. Det betyder att skogsbruksåtgärder undantas från att direkt träffas av miljöbalkens huvudregel om anmälan för samråd. En skyldighet att anmäla skogsbruksåtgärder för samråd kommer således endast att gälla i den mån det framgår av föreskrifter som meddelats med stöd av det föreslagna bemyndigandet.

Skyldigheten enligt kulturmiljölagen att samråda med länsstyrelsen och söka de tillstånd som krävs om en planerad skogsbruksåtgärd bedöms påverka en fornlämning kommer att gälla även i fortsättningen. Ansvaret för markägaren att känna till fornlämningar och andra kulturmiljövärden kvarstår.

Utredningen har lämnat ett förslag till hur en uttömmande lista över samrådspliktiga åtgärder skulle kunna utformas i en ny bestämmelse i förordningen om anmälan för samråd. Enligt förslaget ska samråds-

Prop. 2025/26:242 skyldigheten omfatta områden med mycket höga naturvärden (samrådsområden) som ska pekats ut i Skogsstyrelsens föreskrifter, vissa angivna skogsbruksåtgärder som utförs på annat sätt än genom vedertagen metod och skogsbruksåtgärder som kan komma att strida mot artskyddsförordningen (2007:845) om inte åtgärden utförs med tillräcklig hänsyn. Skogsstyrelsen föreslås ges bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka områden som utgör samrådsområden.

De områden som ska omfattas av samrådsplikten ska enligt utredningen framför allt vara områden som anses särskilt viktiga för att uppfylla olika EU-rättsliga och internationella åtaganden. De specifika områdena bör vara av en sådan omfattning och karaktär att de inte uppenbart kan hanteras endast genom de generella hänsynsreglerna. De bör enligt utredningen heller inte avgränsas till enbart sådana områden som kräver ett formellt skydd, utan ska även kunna hantera mer generella anpassningar och hänsyn i brukandet.

Förslaget har mött kritik från åtskilliga remissinstanser, varav några framhåller att en lista måste vara mycket tydlig och finnas i förordning, inte i myndighetsföreskrifter. Ett antal remissinstanser avstyrker förslaget eftersom det inte framstår som möjligt att upprätta en uttömmande lista som är tillförlitlig och att en lista är ägnad att skapa falsk trygghet.

Regeringen instämmer i att det är av avgörande betydelse att en bestämmelse om när samråd krävs är tydlig och ändamålsenlig för att kunna säkerställa en effektiv kontroll och tillsyn av skogsbruksåtgärder inte minst i enlighet med Sveriges EU-rättsliga och internationella åtaganden.

En underlåtenhet att vidta en skogsbruksåtgärd utan att först anmäla åtgärden till tillsynsmyndigheten för samråd är i dag straffbar enligt 29 kap. 4 § miljöbalken och fängelse ingår i straffskalan. En ny tydligare reglering om samrådsplikt för skogsbruksåtgärder bör vara straffsanktionerad på samma sätt som i dag. Det är även av det skälet viktigt att regleringen blir tydlig.

Utredningens förslag till förordningsreglering bör mot den beskrivna bakgrunden inte genomföras. I stället bör en förordning tas fram som tydliggör i vilka fall skogsbruksåtgärder bedöms kunna väsentligt ändra naturmiljön och därför ska omfattas av krav på samråd. Det skulle t.ex. kunna handla om åtgärder som vidtas i vissa naturtyper eller naturområden som beskrivs på ett generellt sätt, eller en viss angiven typ av skogsbruksåtgärd. Även ett kriterium för samrådsplikt som säkerställer artskyddet bör finnas med. En sådan lista med generellt hållna kriterier för samrådsplikt skulle bli överblickbar för markägarna. För att skapa den tydlighet för markägarna som reformen syftar till, bör en förordning kombineras med en utförlig vägledning från Skogsstyrelsen. En sådan lösning skulle enligt regeringens bedömning innebära ett tydligt och förutsägbart regelverk som upprätthåller EU-rättens krav och minimerar risken för markägaren att göra sig skyldig till brott mot miljöbalken. För att ytterligare förbättra förutsättningarna att tillgodose Sveriges EU-rättsliga och övriga internationella åtaganden kan en myndighetsvägledning också beskriva hur det genom planering och hänsyn i skogsbruket kan förebyggas att skogsbruksåtgärder kommer i konflikt med åtagandena.

Regeringen avser därför att uppdra åt Skogsstyrelsen att utarbeta dels ett förslag till en generell förordning som ska säkerställa att tillämplig EU-rätt omfattas, dels en vägledning som skapar förutsättningar för markägaren att följa regelverket.

Som konstateras ovan bör en ny tydligare reglering om samrådspplikt för skogsbruksåtgärder vara straffsanktionerad som otillåten miljöpåverkan på samma sätt som i dag. Det bör därför göras ett tillägg i straffbestämmelsen i 29 kap. 4 § miljöbalken. Regeringen bedömer däremot att det inte behöver förtydligas att straff inte kan dömas ut om man följer föreskrifterna i förordningen, vilket utredningen föreslår. Det framgår av bestämmelsen att straffansvaret omfattar överträdelse av föreskrifter om samråd som regeringen har meddelat. Ansvar kan inte dömas ut om samråd inte krävs enligt föreskrifterna.

5.2 Hanteringen av underrättelser om skogsbruksåtgärder

Regeringens bedömning

Tiden mellan att en underrättelse om skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen (avverkningsanmälan) har kommit in till Skogsstyrelsen och tidpunkten då åtgärden får påbörjas bör kortas från sex veckor till tre veckor.

Kravet på att det ska finnas särskilda skäl för att Skogsstyrelsen ska kunna medge att en åtgärd påbörjas före tidsfristens utgång bör tas bort.

Det bör inte i skogsvårdslagen införas en bestämmelse om att Skogsstyrelsen inte är skyldig att fatta beslut i samband med underrättelse enligt skogsvårdslagen.

Utredningens förslag

Förslagen från utredningen överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att tiden mellan att en underrättelse om skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen har kommit in till Skogsstyrelsen och tidpunkten då åtgärden får påbörjas förkortas från sex veckor till tio dagar. Utredningen föreslår att det anges i skogsvårdslagen att Skogsstyrelsen inte är skyldig att fatta beslut i samband med en avverkningsanmälan.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna, däribland *Stockholms universitet*, *Naturvårdsverket*, *Skogsstyrelsen*, *Sametinget*, *Myndigheten för civilt försvar (MCF)*, *Naturvårdsverket*, *Naturskyddsföreningen*, *Svenska turistföreningen (STF)*, *Svenskt friluftsliv* och *Sveriges hembygdsförbund* avstyrker eller är starkt kritiska till förslaget att förkorta tiden mellan att en avverkningsanmälan har kommit in till Skogsstyrelsen och tidpunkten då åtgärden får påbörjas till tio dagar. *Uppsala universitetet (juridiska fakulteten)* motsätter sig förslaget och anser att det strider mot EU-rättens

Prop. 2025/26:242 krav på ett effektivt kontrollsystem. *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* och *Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* ifrågasätter om tio dagar är nog för att Skogsstyrelsen ska kunna göra en fullgod bedömning och fullgöra sitt tillsynsuppdrag, särskilt vad gäller artskydd. *Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* ifrågasätter även argumentet att kortare tid skulle leda till mer kompletta anmälningar och varnar för att detta snarare kan öka antalet överklaganden. Enligt Stockholms universitet omöjliggör förslaget för civilsamhället att agera och strider därmed mot såväl Århuskonventionens som EU-rättens krav och är problematiskt med hänsyn till artskyddet. *Linnéuniversitetet* anser att digitalisering kan möjliggöra viss effektivisering, men att vinsten med förslaget är begränsad, att det finns risk för att myndigheten inte hinner agera i tid och att tredje part förlorar möjligheten att yttra sig. Skogsstyrelsen är positiv till en förkortning, men anser att den föreslagna tidsfristen är svårförenlig med förvaltningslagens krav på kommunikering, delgivning och rätt till inflytande, särskilt för samebyarna. I det senare instämmer Sametinget. Skogsstyrelsen påpekar även att en mycket begränsad andel av de avverkningar som anmälts genomförs kort efter utgången av tidsfristen. Naturvårdsverket anser att förslaget kan innebära försämrade hänsyn i samband med avverkning och begränsade möjligheter för allmänhet och ideella organisationer att kunna ta del av anmälningar och föra fram synpunkter före avverkning. Myndigheten för civilt försvar (MCF) varnar för att kortare handläggningstid försvårar riskbedömningar kopplade till naturolyckor som ras, skred och översvämningar.

Även ett mycket stort antal länsstyrelser, däribland *länsstyrelserna i Blekinge, Dalarnas, Jämtlands, Jönköpings, Kronobergs, Norrbottens, Skåne, Stockholms, Södermanlands, Västerbottens och Västernorrlands* län avstyrker förslaget, huvudsakligen med hänvisning till att tio dagar inte är nog för att granska ärenden, göra fältbesök, samverka mellan myndigheter och bedöma påverkan enligt andra lagstiftningar som miljöbalken, artskyddsförordningen, kulturmiljölagen eller Natura 2000-regler. Länsstyrelserna i Norrbottens, Stockholms och *Gotlands* län framhåller att förslaget ökar risken för att biologiskt värdefull skog avverkas utan att myndigheter eller ideella aktörer hinner reagera. Flera länsstyrelser varnar för att Skogsstyrelsens möjlighet till förebyggande tillsyn urholkas, särskilt vad gäller EU:s miljölagstiftning och restaureringsförordningens icke-försämringskrav.

Region Jämtland Härjedalen är kritisk till förslaget av rättssäkerhetsskäl och anser att det strider mot Århuskonventionens krav på insyn och deltagande. Naturskyddsföreningen anser att förslaget försämrar Skogsstyrelsens möjlighet att utöva tillsyn och därmed ökar risken för att Sverige inte uppfyller förnybartdirektivets krav. Även *Svenska turistföreningen, Svenskt friluftsliv* och *Sveriges hembygdsförbund* är kritiska till att förslaget försämrar tillsynen och riskerar höga natur- och rekreationsvärden.

Ett antal remissinstanser är positiva till förslaget, däribland *Sollefteå, Högsby, Bergs och Älvdalens kommuner, Region Kronoberg, Gröna arbetsgivare, Spillkråkan, Bergvik Skog Öst, Sveaskog, Norra Skog, LRF Skogsägarna, Skogsindustrierna, Skogssällskapet, Stora Enso, Sveriges jordägareförbund, Sveriges häradsallmäningsförbund, Sveriges allmänningsskogars förbund, Södra skogsägarna* och *SCA Skog*. Förslaget anses av dessa allmänt som en effektivisering och tidsförkortningen som väl

avvägd. *Energiföretagen Sverige* har inga invändningar men betonar att förkortningen inte får ske på bekostnad av tillsynens kvalitet och varnar för försämring av Sveriges möjligheter att klassas som A-land enligt förnybartdirektivet.

Ett stort antal av de remissinstanser som tillstyrker eller är positivt inställda till förslaget om att förkorta tiden mellan att en avverkningsanmälan har kommit in till Skogsstyrelsen och tidpunkten då åtgärden får påbörjas, tillstyrker också förslaget om att ta bort kravet på att det ska finnas särskilda skäl för att Skogsstyrelsen ska kunna medge att en åtgärd påbörjas före tidsfristens utgång, däribland *Skogsstyrelsen, Statens fastighetsverk, Sollefteå, Högsby, Bergs och Älvdalens kommuner, Region Kronoberg, Gröna arbetsgivare, Spillkråkan, Bergvik Skog Öst, Sveaskog, Norra Skog, LRF Skogsägarna, Skogsindustrierna, Sveriges jordägareförbund, Sveriges häradsallmäningsförbund, Sveriges allmänningsskogars förbund, Södra Skogsägarna* och *SCA Skog*. LRF Skogsägarna och Södra Skogsägarna anser att en kortare handläggningstid innebär att de särskilda skäl som i dag krävs för att påbörja en åtgärd tidigare kan tas bort.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, som avstyrker förslaget om tidsförkortningen, anser att det i brådskande fall bör kunna medges avsteg från tidsfristen utan att skogsbrukaren anför särskilda skäl. *Stora Enso* ser inte frågan om särskilda skäl som central, medan *Region Västernorrland* är tveksam till förslaget. *Naturvårdsverket* avstyrker förslaget, eftersom kravet inte enbart syftar till att Skogsstyrelsen ska kunna göra sin bedömning, utan även till att andra intressenter ska kunna ta del av ärendet. Även flera länsstyrelser avstyrker förslaget och ser det som ett avsteg från rättssäker handläggning. *Naturskyddsföreningen* har svårt att se att möjligheten till undantag kommer att utnyttjas i någon större omfattning om tidsfristen kortas till tio dagar.

När det gäller förslaget om Skogsstyrelsens skyldighet att fatta beslut i vissa fall är remissutfallet blandat. Ett stort antal remissinstanser är negativa till förslaget. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* delar inte utredningens slutsats att förslaget är en kodifiering av praxis, eftersom det aktuella avgörandets huvudsakliga slutsats är att Skogsstyrelsens vägledning inte är ett överklagbart beslut (HFD 2020 ref. 12). I avgörandet uttalar Högsta förvaltningsdomstolen att Skogsstyrelsen inte måste agera på en underrättelse, vilket i och för sig är korrekt. Även *Stockholms universitet* och *Uppsala universitet* avstyrker förslaget. *Stockholms universitet* anser att det reducerar myndighetens ansvar att ingripa mot skadliga skogsbruksåtgärder, riskerar att urholka förtroendet för tillsynssystemet och lämna naturvärden utan effektivt skydd i strid med art- och habitatdirektivet och Århuskonventionen. *Naturvårdsverket* avstyrker förslaget av samma skäl och anser att den föreslagna bestämmelsen är svårtolkad och riskerar att gå längre än att endast kodifiera praxis. *Länsstyrelsen i Gotlands län* anför att det beskrivs tydligt i förslaget att syftet med ändringen är att begränsa naturvårdsorganisationers möjlighet att överklaga s.k. nollbeslut och att det inte är lämpligt att vidta åtgärder i lagen för att begränsa medborgarnas demokratiska inflytande. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* ser en risk för att förslaget leder till att Skogsstyrelsen prioriterar samrådspfiktiga anmälningar framför under-

Prop. 2025/26:242 rättelser enligt skogsvårdslagen. *Naturskyddsföreningen* motsätter sig förslaget eftersom det riskerar att försvåra Sveriges efterlevnad av EU-rätten.

Skogsstyrelsen tillstyrker förslaget, eftersom myndigheten redan i dag gör en riskbaserad prioritering av tillsynsinsatser. *Länsstyrelsen i Uppsala län* ser att förslaget kan tydliggöra möjligheten för Skogsstyrelsen att prioritera de ärenden som är motiverade att granska närmare. *Sollefteå kommun* ser positivt på förslaget. *Norra Skog* stödjer förslaget och anser att nollbeslut där Skogsstyrelsen inte ingriper inte ska vara överklagbara. *LRF Skogsägarna* är positivt och anser att förslaget klargör skillnaden mellan områden med samrådspplikt och andra områden. *Skogssällskapet* tillstyrker förslaget och ser det som ett viktigt bidrag till ökad förutsägbarhet och att det kan minska risken för rättslig aktivism. *Sveriges häradsallmäningsförbund* har liknande synpunkter. *SCA Skog*, *Stora Enso* och *Södra skogsägarna* ser positivt på att praxis tydliggörs i lagtext. *Stora Enso* anser att ett tydligt lagstöd minskar risken för att Skogsstyrelsens passivitet misstolkas som lagstridig underlåtenhet enligt Århuskonventionen. *Sveaskog* ser förslaget som ett sätt att effektivisera myndighetens resursfördelning. *Bergvik Skog Öst* stöder förslaget som anses underlätta prioritering av tillsynsinsatser till mer komplicerade fall.

Skälen för regeringens bedömning

Förkortad tidsfrist för skogsbruksåtgärder

I 15 § skogsvårdsförordningen regleras i vilka fall en skogsägare ska underrätta Skogsstyrelsen om en skogsbruksåtgärd (avverkningsanmälan). Enligt 15 b § får en åtgärd som Skogsstyrelsen ska underrättas om påbörjas tidigast sex veckor efter det att en underrättelse om åtgärden gjorts och i förekommande fall uppgifter lämnats om vad som ska göras för att trygga återväxten eller för att tillgodose naturvårdens, kulturmiljövårdens eller rennäringens intressen. Bestämmelsens syfte är att ge Skogsstyrelsen ett utrymme för att göra en bedömning av en aktuell skogsbruksåtgärds tillåtlighet med avseende på skogsvårdslagens bestämmelser. Genom att avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen ska anses även vara en anmälan om samråd enligt miljöbalken (se avsnitt 5.1) utgör sex-veckorsfristen även det utrymme som Skogsstyrelsen har på sig för att göra en bedömning av om åtgärden är samrådsppliktig.

Utredningen anser att den nuvarande tidsfristen om sex veckor inte är anpassad till dagens digitala hantering och prioriteringssystem hos Skogsstyrelsen och föreslår att fristen i stället ska vara tio dagar. Många avverkningsanmälningar och underrättelser kan behandlas mycket snabbt, medan andra kräver längre tid än sex veckor, vilket enligt utredningen innebär att tidsfristen inte fungerar ändamålsenligt för någon av ytterligheterna. De digitala systemen för att lämna in underrättelser och Skogsstyrelsens prioritering för kontroll av handläggare att underrättelsen gör det möjligt att kontrollera en underrättelse och genomföra en automatprioritering mot kända miljö- och produktionsförhållanden inom bara någon dag efter att den lämnats in. Detta resulterar sedan eventuellt i ett förslag om manuell kontroll av en handläggare hos Skogsstyrelsen. Ungefär hälften av de drygt 60 000 underrättelser som lämnas in till Skogsstyrelsen varje år prioriteras för vidare manuell kontroll av hand-

läggare. Av de underrättelser som prioriterats för kontroll av handläggare är det en absolut majoritet där inga tillsynsåtgärder vidtas. Under 2023 gick knappt 1 000 underrättelser vidare till någon form av tillsyn. En mindre andel underrättelser kräver mer omfattande tillsynshandläggning, till exempel via fältbesök, inhämtande av mer underlag, förelägganden eller liknande. I de fallen är handläggningstiden inte sällan betydligt längre än sex veckor.

Enligt utredningen kommer Skogsstyrelsen inom tio dagar att göra den övergripande bedömningen om det finns anledning att närmare utreda frågan om förelägganden eller förbud enligt skogsvårdslagen. Om Skogsstyrelsen anser att skogsbruksåtgärder inte kan påbörjas efter att de tio dagarna passerat kan myndigheten utfärda ett interimistiskt beslut om att, t.ex. i avvaktan på slutligt beslut i ett tillsynsärende, förbjuda en avverkning på hela eller delar av den avverkningsanmälda marken.

En övervägande del av remissinstanserna är kritiska till förslaget. Flera remissinstanser pekar på att förslaget riskerar att försämra Skogsstyrelsens möjligheter att utöva tillsyn när det gäller artskydd. Vidare framhålls från flera håll att en så stor förkortning av tidsfristen som utredningen föreslår försämrar Sveriges uppfyllande av Århuskonventionen.

Det finns enligt regeringens mening mycket som talar för att ett utökat användande av olika digitala verktyg kan komma att göra att den nuvarande tidsfristen framstår som för lång och att den borde kunna kortas ned med ökad effektivitet som följd utan att tillsynen eftersätts. Som framgått använder sig Skogsstyrelsen redan i dag av automatiska system för prioritering av ärenden om avverkningsanmälan för närmare kontroll enligt samrådsbestämmelserna i miljöbalken. Åtskilliga ärenden går numera snabbare att handlägga än vad som motiveras av fristen.

En alltför kort frist kan dock som t.ex. Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen) och Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen) anför försvåra för Skogsstyrelsen att göra en fullgod bedömning och fullgöra sitt tillsynsuppdrag, särskilt vad gäller artskydd. Detta skulle kunna leda till sämre kunskapsunderlag och därmed sämre beslut.

Mot bakgrund av remissutfallet bedömer regeringen att en tidsfrist på tio dagar framstår som för snäv för att Skogsstyrelsen ska kunna göra de bedömningar som krävs. I stället bör en något längre frist övervägas. Regeringen bedömer att en rimlig avvägning mellan intresset av att förfarandena får ha sin gång och intresset av att undvika en längre frist än nödvändigt leder till att fristen bör bestämmas till tre veckor. Effekterna av den kortade tidsfristen från sex veckor till tre veckor behöver enligt regeringens mening följas upp noga. Regeringen avser därför att uppdra till Skogsstyrelsen att följa upp och utvärdera effekterna av hela den nya regleringen. Utvärderingen bör särskilt beakta risker och eventuella effekter en kortad tid haft på skog med höga naturvärden. Uppdraget ska delrapporteras halvårsvis och slutrapporteras den 30 juni 2028.

Enligt 12 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken får en verksamhet eller åtgärd som ska anmälas för samråd påbörjas tidigast sex veckor efter det att en anmälan har gjorts, om inte tillsynsmyndigheten medger något annat. Utredningen har inte föreslagit att skogsbruksåtgärder som måste anmälas för samråd ska vara undantagna från den bestämmelsen. För att en markägare i praktiken ska kunna utnyttja en kortare tidsfrist efter en avverkningsanmälan förutsätts därför att även ett eventuellt ärende om

Prop. 2025/26:242 anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken är avslutad. Enligt 12 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken får tillsynsmyndigheten dock medge att en åtgärd påbörjas tidigare än sex veckor efter anmälan. Medges dispens eller är samråd inte aktuellt kan avverkning således ske tidigare.

Särskilda skäl för undantag

Enligt 15 b § skogsvårdsförordningen får Skogsstyrelsen medge att en skogsbruksåtgärd påbörjas före utgången av den ordinarie tidsfristen på sex veckor om det finns särskilda skäl. Vad som avses med särskilda skäl exemplifieras i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till skogsvårdslagen. Sådana särskilda skäl kan vara behov av att byta avverkningsobjekt på grund av för årstiden onormala väderleksförhållanden som medför försämrad åtkomst till planerad avverkning, möjlighet att nå avverkningsobjekt som normalt har dåliga bärighetsförhållanden, t.ex. vid tillfälligt tjälad mark, behov av att snabbt upparbeta skadad skog efter stormfällning, snöbrott, brand, svamp- eller insektsangrepp, eller samordning med pågående avverkning när flyttningskostnaderna för avverkningsmaskin kan antas bli oproportionerligt höga i förhållande till bedömd intäkt från den tilltänkta avverkningen.

I 12 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken finns inte något krav på att det ska finnas särskilda skäl för att avvika från regeln att en verksamhet eller åtgärd som ska anmälas för samråd får påbörjas tidigast sex veckor efter det att en anmälan har gjorts. I den bestämmelsen anges i stället att fristen gäller om inte tillsynsmyndigheten medger något annat. En markägare kan därför få påbörja en åtgärd enligt samrådsbestämmelsen i miljöbalken men ändå behöva avvakta med åtgärden till dess att tidsfristen har förflutit enligt skogsvårdsförordningen eftersom det inte finns särskilda skäl. Utredningen anser att denna skillnad mellan de båda regelverken är omotiverad och att det finns skäl att harmonisera reglerna genom att kravet på särskilda skäl tas bort i skogsvårdsförordningen. Det bör i båda fallen vara möjligt att påbörja en åtgärd om myndigheten medger detta.

Flera remissinstanser pekar på att förslaget ökar risken för att Sverige inte uppfyller sina åtaganden enligt EU-rätten vad avser bl.a. artskydd och Århuskonventionen. Några framhåller också sambandet mellan förslaget att förkorta tiden mellan att en fullständig avverkningsanmälan inkommer och tidpunkten för när avverkning får ske och möjligheten att medge undantag från regeln.

Som framgår ovan bedömer regeringen att en rimlig avvägning leder till att tiden mellan att en fullständig avverkningsanmälan kommer in och tidpunkten för när avverkning får genomföras bör bestämmas till tre veckor. Även med en sådan förkortning bör det finnas behov av en dispensregel. Regeringen ser, i likhet med utredningen, inte några skäl för att behålla kravet på att det ska finnas särskilda skäl för att medge undantag, särskilt med tanke på att något sådant krav inte ställs enligt miljöbalken. Kravet bör således tas bort.

Skogsstyrelsens skyldighet att fatta beslut i vissa fall

Högsta förvaltningsdomstolen har i ett mål rörande frågan om en myndighets råd och anvisningar getts ett sådant innehåll och en sådan utformning att de är överklagbara uttalat att det inte finns någon skyldighet

för Skogsstyrelsen att fatta beslut om avverkning av sådan skog som var aktuell i målet. Inte heller kunde det ur skogsvårdslagen eller de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utläsas någon skyldighet att under vissa förutsättningar meddela förbud eller förelägganden. Då det inte ur författningsregleringen kunde härledas något krav på att vidta en viss åtgärd omfattades enligt domstolen inte Skogsstyrelsens ställningstaganden i den vägledning som myndigheten lämnat av Århuskonventionens bestämmelser om tillgång till rättslig prövning (HFD 2020 ref. 12 punkt 26). Enligt ett avgörande av Mark- och miljööverdomstolen finns dock en skyldighet för Skogsstyrelsen att bedöma om det finns risk för skada på en fridlyst art vid prövning av en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (MÖD 2020:45). Skogsstyrelsens ställningstaganden i dessa fall måste kunna bli föremål för överprövning.

Utredningen föreslår att det ska anges i skogsvårdslagen att Skogsstyrelsen inte har någon skyldighet att agera med anledning av en underrättelse enligt 14 § skogsvårdslagen. Syftet är att tydliggöra skillnaderna vid handläggning enligt skogsvårdslagen och handläggning enligt miljöbalken. Det blir enligt utredningen mer förutsägbart för markägare och andra intressenter om det av lagstiftningen framgår att passivitet som ska ses som ”nollbeslut” inte kan förekomma i samband med en underrättelse enligt 14 § skogsvårdslagen.

Ett stort antal remissinstanser är negativa till förslaget och anser bl.a. att bestämmelsen är svårtolkad och skulle kunna förstås så att Skogsstyrelsen inte har någon skyldighet att inleda ett tillsynsärende trots att artskyddsreglerna kräver det, vilket skulle kunna strida mot art- och habitatdirektivet och Århuskonventionen. Regeringen kan konstatera att en myndighet är skyldig att vidta åtgärder endast om en sådan skyldighet kan härledas ur en författning. Att det inte finns något krav på Skogsstyrelsen att fatta beslut med anledning av en underrättelse enligt skogsvårdslagstiftningen framgår av rättspraxis. Utredningens förslag bör mot den bakgrunden inte genomföras.

5.3 Underrättelse enligt skogsvårdslagen om ytterligare åtgärder

Regeringens bedömning

Det bör inte nu föreskrivas att ytterligare skogsbruksåtgärder ska omfattas av underrättelseskyldigheten enligt skogsvårdslagen.

Underrättelseskyldigheten enligt skogsvårdslagen för uttag av biobränsle bör inte tas bort.

Utredningens förslag

Förslagen från utredningen överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att vissa skogsbruksåtgärder som i dag omfattas av samrådplikten enligt miljöbalken, såsom maskinell gödsling och byggande av skogsbilväg, i stället ska omfattas av underrättelseplikten enligt 14 § skogsvårdslagen. Utredningen föreslår också att uttag av

Prop. 2025/26:242 skogsbränsle, som i dag omfattas av underrättelseplikten i skogsvårdslagen, inte längre ska behöva anmälas.

Remissinstanserna

Remissutfallet beträffande förslaget att ytterligare skogsbruksåtgärder ska omfattas av underrättelseskyldighet enligt skogsvårdslagen är blandat. *Bergs, Högsby, Sollefteå och Älvdalens kommuner, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Kungliga skogs- och lantbruksakademien, Sveaskog, Stora Enso, Skogsindustrierna, SCA Skog, LRF Skogsägarna, Norra Skog, Södra skogsägarna, Sveriges jordägareförbund, Energiföretagen och Gröna arbetsgivare* tillstyrker förslaget. *Länsstyrelsen i Uppsala län* ser förslaget som en förenkling av regelverket.

Skogsstyrelsen avstyrker förslaget till följd av att myndigheten avstyrker förslaget om att regeringen i förordning ska ange när en skogsbruksåtgärd ska anmälas för samråd. *Sametinget, Svenska turistföreningen och Sveriges hembygdsförbund* avstyrker förslaget, vilket även *länsstyrelserna i Blekinge, Gävleborgs, Kalmar, Skåne, Jönköpings, Västra Götalands, Jämtlands och Västernorrlands län* gör. Länsstyrelsen i Västernorrlands län anser att det finns en fara med att ange vilka verksamheter som per automatik innebär en väsentlig ändring av naturmiljön, eftersom det inte är lämpligt att sätta en fast gräns för när t.ex. en vägdragning innebär en väsentlig förändring av naturmiljön. *Länsstyrelsen i Värmlands län* avstyrker förslaget eftersom det riskerar att påverka planering och anläggning av skogsbilvägar negativt. *Kemikalieinspektionen* påtalar behovet av att hålla en hög skyddsnivå så att farliga ämnen inte sprids.

När det gäller förslaget att Skogsstyrelsen inte längre ska behöva underrättas särskilt om uttag av grenar och toppar är en övervägande del av remissinstanserna som uttalat sig positivt inställda, häribland *Skogsstyrelsen, Statens fastighetsverk, Sametinget, länsstyrelserna i Blekinge, Jönköpings, Jämtlands och Örebro län, Bergs, Högsby, Sollefteå och Älvdalens kommuner, Sveaskog, Stora Enso, Skogsindustrierna, SCA Skog, LRF Skogsägarna, Norra Skog, Södra skogsägarna, Skogssällskapet, Sveriges jordägareförbund, Svebio, Gröna arbetsgivare och Kungliga skogs- och lantbruksakademien*. Skogsstyrelsen anser att ett slopande av kravet inte bör påverka möjligheterna att uppfylla kraven i EU:s förnybartdirektiv. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anser att underrättelseskyldigheten kan ersättas med information vid avverkningsanmälan. *Sveaskog* betonar att det är viktigt att förslaget är väl förankrat i EU med anledning av förnybartdirektivet. *Energiföretagen* välkomnar förslaget under förutsättning att det inte försvagar Sveriges möjligheter att klassas som A-land enligt förnybartdirektivet.

Lunds och Uppsala universitet, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, länsstyrelserna i Hallands, Värmlands och Västernorrlands län och Stockholms Exergi motsätter sig förslaget. Energimyndigheten bedömer att det finns en risk för att förslaget kan påverka spårbarheten av vissa sortiment av grenar och toppar. Om anmälningsplikten generellt tas bort saknas en koppling till en avverkningsanmälan för grotvolymen, vilket leder till att producenter eller användare måste hitta andra sätt att verifiera att grot inte kommer från otillåtna ursprungsområden.

Naturvårdsverket anför att det behövs bra data om såväl grotuttag som askåterföring för att det ska gå att följa upp skogsbrukets försurande effekt. *Naturskyddsföreningen* och *Världsnaturfonden (WWF)* motsätter sig förslaget med hänvisning till förnybartdirektivet. Naturskyddsföreningen konstaterar att information och rådgivning inte utgör ett kontroll- eller övervakningssystem i förnybartdirektivets mening.

Skälen för regeringens bedömning

Utredningen föreslår att vissa skogsbruksåtgärder som enligt Skogsstyrelsens föreskrifter i dag alltid ska anmälas för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken i stället ska anmälas enligt 14 § skogsvårdslagen.

Enligt utredningen ska sådana åtgärder inte behöva samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken så länge som åtgärderna utförs på det sätt som anges i Skogsstyrelsens föreskrifter och utifrån rekommendationer i allmänna råd (vedertagen metod). Om markägaren däremot vill genomföra åtgärderna på ett alternativt sätt som inte uppfyller föreskrifter och rekommendationer bör samråd ske enligt miljöbalken.

En sådan ändring av underrättelseskyldigheten skulle innebära att uppföljning och tillsyn av de aktuella skogsbruksåtgärderna i normalfallet sker enligt skogsvårdslagen utifrån både miljöhänsyn och produktionshänsyn, om de utförs enligt vedertagen metod. För att en sådan lagändring ska medföra någon förenkling för markägaren måste förslaget dock anpassas till den lista över samrådspliktiga åtgärder som regeringen har för avsikt att ta fram i en förordning (se avsnitt 5.1). Beroende på vilka åtgärder eller områden som den förordningen kommer att omfatta kan bedömningen av vilka åtgärder som bör omfattas av underrättelseskyldigheten enligt 14 § skogsvårdslagen skilja sig från utredningens bedömning. Mot den bakgrunden anser regeringen att det inte är lämpligt att ändra 14 § skogsvårdslagen innan det klagörs vilka åtgärder som bör hanteras inom ramen för samråd enligt miljöbalken och vilka åtgärder som i fortsättningen bör hanteras genom underrättelse enligt skogsvårdslagen.

Enligt 14 § 1 skogsvårdslagen är markägaren skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrätta Skogsstyrelsen om avverkning och uttag av skogsbränsle. I 15 § första stycket 5 skogsvårdsförordningen föreskrivs att markägaren är skyldig att underrätta Skogsstyrelsen om uttag av skogsbränsle i anslutning till en avverkning som är anmälningspliktig.

Utredningen föreslår att uttag av grenar och toppar som biobränsle (s.k. grot, avverkningsrester i form av grenar och toppar som kan tas ut ur skogen för att användas till skogsbiobränsle) inte längre ska vara anmälningspliktigt enligt bestämmelsen. Anmälan ska ersättas av information och rådgivning. När det gäller det förslaget pekar några remissinstanser på att det kan medföra risker i samband med genomförandet av EU:s förnybartdirektiv. Energimyndigheten bedömer att det finns en risk för att förslaget kan påverka spårbarheten av vissa sortiment av grenar och toppar. Myndigheten påpekar att det kommer att saknas en koppling mellan uttag av grenar och toppar och en underrättelse enligt 14 § skogsvårdslagen om anmälningsplikten tas bort, och att detta kräver att producenter och användare måste hitta andra sätt att verifiera att grenar och toppar inte kommer från otillåtna ursprungsområden. Skogsstyrelsen

Prop. 2025/26:242 instämmer däremot i utredningens bedömning att ett slopande av kravet inte bör påverka möjligheterna att uppfylla kraven i förnybartdirektivet.

I nuläget anger markägaren, i samband med en underrättelse enligt 14 § skogsvårdslagen, om grenar och toppar kommer att tas ut i samband med avverkningen. Eftersom en sådan underrättelse om avverkning kommer att behöva göras även i framtiden bedöms kravet på att ange om grenar och toppar ska tas ut inte utgöra någon betydande administrativ börda för markägaren. Mot den bakgrunden framstår, enligt regeringens bedömning, ett slopande av uppgiftsskyldigheten inte som en åtgärd som kan förenkla verksamheten för markägaren. Det skulle snarare riskera att väcka frågor om huruvida Sverige kan anses vara ett lågriskland, ett s.k. A-land, enligt förnybartdirektivets hållbarhetskriterier med avseende på skogsbiomassa. Förslaget bör därför inte genomföras.

6 En sekretessbrytande bestämmelse

Regeringens förslag

Sekretessen till skydd för intresset av att bevara djur- eller växtart ska inte hindra att en uppgift om en djur- eller växtart lämnas till en markägare vid planering av en skogsbruksåtgärd om uppgiften behövs för att markägaren ska kunna bedöma om åtgärden behöver anmälas för samråd enligt miljöbalken.

Om en myndighet lämnar en uppgift till en markägare, ska myndigheten vid utlämnandet få göra ett förbehåll som inskränker dennes rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den för annat ändamål än det avsedda.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att det förs in en bestämmelse om att sekretess till skydd för en djur- eller växtart inte hindrar att en uppgift om arten lämnas till berörd fastighetsägare om det med hänsyn till omständigheterna inte av särskilda skäl är olämpligt. Utredningen föreslår ingen bestämmelse om inskränkning i rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat bland de remissinstanser som yttrar sig över förslaget.

Ett stort antal remissinstanser tillstyrker eller ser positivt på förslaget, däribland *Bergvik Skog Öst*, *Gröna arbetsgivare*, *LRF Skogsägarna*, *Norra Skog*, *SCA Skog*, *Skogsindustrierna*, *Skogssällskapet*, *Stora Enso* och *Länsstyrelsen i Jönköpings län*.

Länsstyrelsen i Uppsala län är positiv till förslaget, men anser att det bör förenas med vissa begränsningar, eftersom spridning av sådana artuppgifter bör begränsas till så få personer som möjligt. *Skogsstyrelsen*

tillstyrker förslaget, men påpekar att rapporteringsviljan kan påverkas negativt.

Länsstyrelsen i Dalarnas län anser att förslaget i grunden är bra, men att det är viktigt att utvärdera hur markägaren kan delges kunskapen utan att artförekomsten blir mer allmänt känd, vilket kan innebära ett hot mot arten.

Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen) instämmer i att markägare måste få adekvat tillgång till information men Artportalen är inte heltäckande och kan därför inte vara avgörande för utredning som markägaren kan förväntas vidta.

Flera remissinstanser pekar på riskerna med förslaget. *Länsstyrelsen i Gotlands län* befärrar att störningskänsliga arter kan komma att drabbas av störning av andra syften än omsorg om arten i fråga. *Länsstyrelsen i Örebro län* framhåller att uppgifter om skyddade arter typiskt sett anses vara känsliga och utredningens förslag kan medföra ökade risker för dem. Förslaget kan även komma att medföra en risk för en minskad vilja att rapportera in skyddade arter till Artportalen. Även *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* och *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* pekar på risken för att artskyddet undergrävs och att enskilda och organisationer blir mindre benägna att rapportera in fynd av särskilt hotade arter om en sekretessbrytande bestämmelse införs. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* är tveksam till förslaget, eftersom det i länet finns en art mot vilken det finns en konkret hotbild från fastighetsägare. *Vänersborgs tingsrätt* anser inte att det är lämpligt att uppgifter som omfattas av sekretess lämnas förbehållslöst till en fastighetsägare. En bestämmelse som inskränker mottagarens rätt att utnyttja uppgifterna för andra ändamål än att uppfylla sitt kunskapskrav enligt miljöbalken bör därför övervägas.

Andra remissinstanser ifrågasätter behovet av förslaget. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anser att en markägare bör ha så god kännedom om sin skog att markägaren förstår att vissa biotoper eller karaktärer av skogen troligtvis hyser vissa typer av arter. Förslaget gör enligt länsstyrelsen inte nödvändigtvis någon skillnad jämfört med hur skyddsklassade arter hanteras i dag. *Länsstyrelsen i Hallands län* ser inte att detta är ett problem i dag. Om en markägare frågar efter sekretessbelagd information i ett avgränsat område brukar denne få det. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* framhåller att myndigheten vid behov kan lämna ut uppgifter med förbehåll om sekretess.

Naturvårdsverket anser att bestämmelsen kan bli svår att tillämpa eftersom få myndigheter har uppgifter om vilka som är dömda för brott.

Länsstyrelsen i Kalmar län anser att även om uppgifter i Artportalen kan omfattas av sekretess eller av andra anledningar är svåra att få tag på, så gäller detta förhållande även för andra verksamhetsutövare. Markägaren bör få del av dessa uppgifter, men det är svårt att se att borttagande av sekretess för berörd fastighetsägare ska lösa kunskapsproblemet och tillgången till uppgifter i Artportalen. Även *Länsstyrelsen i Väster-norrlands län* avstyrker förslaget. Sekretessbestämmelserna ska gälla lika för alla oavsett om det gäller skogsbruk eller annan verksamhet. Även *länsstyrelserna i Värmlands, Västra Götalands och Östergötlands län* avstyrker förslaget, liksom *Sollefteå kommun*.

Av förslaget i avsnitt 5.1 följer att markägaren kommer att få ansvaret för att göra bedömningen av om en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen som anmäls till Skogsstyrelsen enligt 14 § skogsvårdslagen också ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. För att det ansvaret ska gå att uppfylla behöver markägaren ha den information som behövs för att markägaren ska kunna bedöma om den planerade skogsbruksåtgärden kan komma att väsentligen ändra naturmiljön och därför kräver samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Som framgår av avsnitt 5.1 kommer kriterier till ledning för markägarens bedömning av om det finns en samrådsplikt att anges i förordning och myndighetsvägledning. En sådan reglering kommer inte att kunna utgöra ett tillräckligt kunskapsunderlag för en sådan bedömning när det gäller artskydd, eftersom det i förordningen inte kommer att kunna anges förekomst av eller observationer av djur- och växtarter som omfattas av artskyddsbestämmelserna.

Information om djur- och växtarter finns bland annat i Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet, som är tillgänglig digitalt via Artportalen. Skogsstyrelsen har tillgång till Artportalen och de uppgifter i den som avser arter som anses vara skyddsvärda. Skogsstyrelsen hämtar även in egna uppgifter genom att inventera skogsytor och på så sätt samla in uppgifter som kan påverka skogsbruket, t.ex. förekomsten av skyddsvärda arter. Även länsstyrelserna och Naturvårdsverket samlar in uppgifter om skyddsvärda arter, t.ex. inom rovdjursförvaltningen. Dessa uppgifter kan omfattas av sekretess.

Enligt 20 kap 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess för uppgift om en djur- eller växtart som är i behov av skydd och som det finns ett intresse av att bevara i ett livskraftigt bestånd, om det kan antas att ett sådant bevarande av arten inom landet eller del av landet motverkas om uppgiften röjs. Bestämmelsen motiveras enligt förarbetena av risken för plundring och illegal jakt. De riskerna har gjort ideella organisationer och enskilda personer obenägna att lämna uppgifter till myndigheterna om särskilt skyddsvärda objekt, vilket kan försvåra myndigheternas arbete till skydd för djurlivet. I förarbetena uttrycks en oro för att myndigheternas uppgifter kan komma att utnyttjas som ett direkt hjälpmedel vid äggplundring och liknande verksamhet (prop. 1975/76:160, s. 109–110).

Sekretessbestämmelsen i 20 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen kan således innebära att en markägare inte får ta del av information om förekomsten av en djur- eller växtart på dennes mark. Det innebär i sin tur ett potentiellt hinder för markägaren att inhämta den kunskap som behövs för att markägaren ska kunna fullgöra sin samrådsplikt eftersom markägaren för att kunna bedöma när en samrådsanmälan enligt miljöbalken ska göras behöver ha tillgång till uppgifter om förekomst av eller observationer av djur- och växtarter som omfattas av artskyddsbestämmelserna.

Några remissinstanser framhåller att markägare i de flesta fall får ut de uppgifter som önskas om de begär det.

I 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen finns en bestämmelse om s.k. partsinsyn. Enligt bestämmelsen hindrar sekretess inte att en enskild som är part i ett mål eller ärende i domstol eller annan myndighet och som på grund av sin partsställning har rätt till insyn i handläggningen, tar del

av en handling eller annat material i målet eller ärendet. Handlingar eller material får dock inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I sådana fall kan parten få upplysningar om innehållet på annat sätt.

I många fall kan det därför som remissinstanserna anför redan i dag vara möjligt för markägare att få del av uppgifter om arter som omfattas av artskydd. Detta förutsätter dock att det finns ett ärende hos en myndighet. Om markägaren ska ansvara för bedömningen av om samråd enligt miljöbalken ska genomföras, vilket föreslås i denna proposition, kommer markägaren att behöva uppgifterna om artskydd innan ett ärende har inletts, dvs. då planering pågår för skogsbruksåtgärder, men det ännu inte har gjorts någon anmälan. Bestämmelserna om partsinsyn är då inte tillämpliga.

Enligt regeringens mening vore det otillfredsställande om sekretessbestämmelsen försvårar för markägaren att fullgöra sin samrådsplikt. Det behöver därför säkerställas att markägaren kan få tillgång till de nödvändiga uppgifterna. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att det bör föras in en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt för en myndighet att lämna ut uppgifter om djur- eller växtarter som kan omfattas av sekretess enligt 20 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen till en markägare. En sådan bestämmelse bör avse sådana uppgifter som behövs vid markägarens planering av skogsbruksåtgärder för att markägaren ska kunna bedöma om åtgärden behöver anmälas för samråd enligt miljöbalken. Det ska således inte krävas att det har inletts ett ärende hos en myndighet.

Enligt utredningen kan det finnas enstaka situationer när sekretessen inte bör brytas, till exempel om markägaren tidigare har gjort sig skyldig till artskyddsbrott eller liknande. Utredningen föreslår därför att det bör föreskrivas att bestämmelsen inte ska gälla om det med hänsyn till omständigheterna av särskilda skäl är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

Som *Naturvårdsverket* påpekar lär det vara ovanligt att myndigheter har tillgång till uppgifter om vilka som är dömda för brott och det är därför osäkert om de myndigheter som främst kommer att tillämpa bestämmelsen har möjlighet att avgöra om det finns särskilda skäl mot att lämna ut uppgiften. Vidare framhåller vissa remissinstanser att det finns en risk för att den föreslagna bestämmelsen leder till spridning av uppgifter om känsliga arter och att benägenheten att rapportera artfynd minskar. Förslaget skulle mot den bakgrunden kunna leda till att uppgifter om arter i behov av skydd kan lämnas ut och spridas på ett sätt som inte är förenligt med syftet med bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen. Det bör därför inte genomföras. I stället bör en annan typ av begränsning övervägas.

Några remissinstanser anser att en sekretessbrytande bestämmelse bör förses med en begränsning för att hindra spridning av sekretessbelagda uppgifter utöver vad som krävs för att markägaren ska kunna uppfylla sin skyldighet att uppfylla samrådsplikten. Regeringen instämmer i de synpunkterna.

Regeringen bedömer därför att det bör föreskrivas att en myndighet som lämnar ut en uppgift om djur- eller växtarter till en markägare som behöver den för att bedöma om samråd enligt miljöbalken ska genomföras får göra

Prop. 2025/26:242 ett förbehåll som inskränker en mottagares rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den för annat ändamål än för att bedöma om samråd enligt miljöbalken ska genomföras. Genom ett sådant förbehåll uppstår en tystnadsplikt. Den som inte följer förbehållet kan göra sig skyldig till brott mot tystnadsplikten (20 kap. 3 § brottsbalken). Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen har som huvudregel företräde framför tystnadsplikten. Även med beaktande av den restriktivitet som ska gälla vid inskränkningar i rätten att meddela och offentliggöra uppgifter anser regeringen att det i förevarande fall är motiverat att inskränka meddelarfriheten.

De nya bestämmelserna bör införas i 20 kap. offentlighets- och sekretesslagen.

7 Markägarens ansvar för kunskapsinhämtning

Regeringens förslag

Skogsstyrelsens föreläggande till en markägare som avser att vidta en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen att lämna uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen och som avser kunskap enligt 2 kap. 2 § miljöbalken får inte innebära att kostnaden för att följa föreläggandet överstiger motsvarande tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten.

Regeringens bedömning

Om ytterligare kunskap behövs för att frågan om skogsbruksåtgärder ska kunna utredas i den omfattning som krävs, kommer den kunskapen att behöva inhämtas av tillsynsmyndigheten på statens bekostnad.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår en regel i 2 kap. miljöbalken som innebär att markägarens skyldighet att hämta in ny kunskap vid skogsbruksåtgärder begränsas genom att markägarens kostnad för inhämtande av ny kunskap ställs i relation till värdet av den berörda delen av fastigheten. Kostnaden bör enligt utredningen begränsas till högst tre procent av värdet av den berörda fastighetsdelen, men detta anges inte i den föreslagna lagtexten. Utredningen föreslår även att det i lagen ska anges att tillsynsmyndigheten har ansvar för att skaffa den ytterligare kunskap som kan behövas för att ärendet ska bli utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver.

Remissinstanserna

Remissutfallet är delat. En stor del av remissinstanserna avstyrker eller är starkt kritiska till förslaget, däribland *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, *Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* och *Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* samt *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* som anser det vara systemfrämmande och otillräckligt motiverat. Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen) framhåller att det redan finns en rimlig begränsning av kunskapskrav i miljöbalken. Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen) anser att förslaget strider mot bl.a. kunskapskravet, försiktighetsprincipen och principen om att förorenaren betalar och kan väntas försämra beslutsunderlaget.

Även *Stockholms universitet* avstyrker förslaget. Universitetet anser att nuvarande bestämmelser redan ger utrymme för skälighetsbedömning, men menar att det allmänna bör ha ett stort ansvar att tillhandahålla kunskap, särskilt om arter och naturmiljöer. *Naturvårdsverket* avstyrker förslaget med hänvisning till bl.a. EU-rättens regler om otillåtet statsstöd och risken att bevisbördan förskjuts från verksamhetsutövaren till staten. Staten bör ta ansvar för kartläggning och faktaunderlag för att stötta markägare. Artskyddsförordningen är en förbudslagstiftning, varför det inte är möjligt att begränsa förbuden genom en ändring av kunskapskravet. *Skogsstyrelsen* och *Kemikalieinspektionen* avstyrker förslaget och anser att det innebär avsteg från miljöbalkens grundläggande principer om verksamhetsutövarens ansvar i förhållande till andra typer av verksamheter. Skogsstyrelsen anser att myndigheter ska bidra med planerings- och beslutsunderlag på ett generellt plan, men i ett enskilt ärende måste verksamhetsutövaren sätta den generella informationen i relation till den åtgärd som planeras.

Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen) ifrågasätter behovet av en särskild regel, men om en sådan ska införas bör det övervägas om den bör knytas till hänsynsreglerna eller införas som en precisering till 26 kap. 21 § miljöbalken (föreläggande om uppgifter och handlingar), 12 kap. 6 § miljöbalken (anmälan för samråd) eller bestämmelserna om dispens enligt artskyddsförordningen. Även *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* ifrågasätter behovet eftersom en kostnadsfördelning enligt utredningen endast bedöms bli aktuell i ett fåtal fall per år. *Kammarrätten i Sundsvall* ifrågasätter det lämpliga i särregleringar för skogsbruk, och anser att det bör övervägas om begränsningen ska framgå direkt av lagtexten om förslaget genomförs.

Även många länsstyrelser är kritiska till förslaget. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser att kunskapsunderlaget måste vara tillräckligt för att utesluta att t.ex. skogsbruksåtgärder vidtas i strid med artskyddsförordningen och varnar för att det kan leda till otillräckligt utredda ärenden och att tillräcklig hänsyn inte tas till de EU-rättsliga åtagandena och förvaltningslagens krav att ärenden ska bli utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* anser att förslaget strider mot allmänna principer och systematik i miljöbalken och att begränsningen som en procentandel av värdet ter sig vara godtyckligt satt och inte synes vara grundad i någon djupare analys. *Länsstyrelserna i Hallands, Skåne och Stockholms län* anser att det redan

Prop. 2025/26:242 görs en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken och pekar på proportionalitetsavvägningen i 26 kap. 9 § miljöbalken. *Länsstyrelsen i Gotlands län* avstyrker förslaget och pekar på att det i betänkandet finns andra förslag som bygger på att markägaren ska ta ett större ansvar, t.ex. för att avgöra om samråd enligt miljöbalken krävs, samt att det även föreslås att tiden för att handlägga en underrättelse om avverkning kortas till tio dagar från sex veckor.

Flera länsstyrelser har synpunkter på kostnadsfördelningen mellan markägare och staten. *Länsstyrelsen i Kalmar län* pekar på den omfattande kunskapsbristen om skogar med höga naturvärden och anser att kostnaden för att inhämta ny kunskap kan behöva fördelas mellan staten och den enskilde, men inte på det föreslagna sättet. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anser att det är rimligt att markägaren inte har ett obegränsat kostnadsansvar, men en maximinivå är olämplig, i stället bör en proportionalitetsbedömning göras. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att kostnaden för kunskapskravet för enskilda näringsidkare kan begränsas, men gälla fullt ut för bolag som äger skog. *Länsstyrelsen i Uppsala län* avvisar förslaget och anser att kunskapsansvaret även i fortsättningen ska åligga verksamhetsutövaren, men statliga bidrag till skogsägare kan behövas för att genomföra kostsamma utredningar. *Länsstyrelsen i Dalarnas län* föreslår en fast beloppsgräns eller ett belopp per berörd hektar. Även *Region Västernorrland* är kritisk vad gäller ansvarsfördelningen. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* ser en risk för att myndigheterna utan tillräckliga resurser kan behöva besluta om större hänsyn än vad som kanske skulle behövas, eller förbjuda hela eller delar av verksamheten på grund av försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anser att om tillsynsmyndigheten alltid ska ta en del av kostnaden finns det en risk för att det belastar myndigheternas budget på ett orimligt sätt eller leder till att kunskapsinhämtningen inte kommer att bli tillräckligt omfattande. Fastighetsägaren ska alltid ha kännedom om fridlysta arter. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att en begränsning av kunskapskravet och bevisbördan för skogsbrukare på bekostnad av skattebetalarna skulle ge en orättvis fördel gentemot övriga företagare och privatpersoner. Skogsstyrelsen saknar redan i dag resurser för att ta fram mer information om naturvärden i skogen.

Svenska naturskyddsföreningen avstyrker förslaget och anser att det strider mot miljöbalkens systematik. Kunskapskravet är generellt och ska tillämpas lika för alla verksamhetsutövare. Förslaget riskerar att ytterligare underminera myndighetens kapacitet att säkerställa artskyddet. *Världsnaturfonden (WWF)*, som avstyrker förslaget men är öppen för en differentierad modell, menar att utredningens förslag bygger på en schablon utan tillräcklig analys. *Birdlife Sverige* avstyrker förslaget och menar att bevisbördan måste åligga verksamhetsutövaren. *Norra Skog* avstyrker förslaget och anser att orimliga utredningskrav i praktiken kan omöjliggöra ett lönsamt brukande. Även om ett tak för markägarens ansvar är bättre än dagens läge riskerar det att befästa den felaktiga principen att markägaren ska bevisa sin rätt att bruka sin mark. I första hand bör staten bära kostnaderna för fördjupad kunskapsinhämtning, i andra hand bör staten bära den större delen av de faktiska kostnaderna, exempelvis 20 procent för markägaren med ett tak för kostnader med tre procent av berörd del av fastigheten.

Mellanskog och *LRF Skogsägarna* avstyrker delvis förslaget. Att sätta ett tak för kostnaden för en utredning är visserligen ett steg i rätt riktning, men det riskerar att leda till att myndigheterna vanemässigt kräver ytterligare kunskapsinhämtning upp till den nivå som markägaren ska bekosta. Den hänsyn som visas enligt skogsvårdslagen är tillräcklig. Skogsägare bekostar redan kunskapsunderlag inför avverkning i form av skogsbruksplaner m. m. Att anse att det utöver detta finns en förväntan att skogsägaren ska bekosta ytterligare kunskapsinsamling avvisas. LRF Skogsägarna anser att kostnaderna ska fördelas mellan staten och markägaren upp till ett tak där myndigheten bekostar allt. Även *Sveriges jordägareförbund*, som är positivt till förslaget, anser att kostnaden för kunskapsinhämtning måste beaktas när det bedöms hur mycket hänsyn som ska visas. Det är viktigt att det inte kan bli t.ex. ett inventeringsintrång på tre procent och sedan ett efterföljande avverkningsintrång på mellan två och tio procent enligt de toleransavdrag som i dag används. Staten bör bära ansvaret och bevisbördan för naturvärdesutredningar.

En nästan lika stor andel av remissinstanserna är positiva till förslaget. Umeå universitet stödjer förslaget eftersom ett överväldnat ansvar på markägare riskerar att skapa onödiga konflikter. Även *länsstyrelserna* i *Kronobergs* och *Jämtlands län* tillstyrker förslaget. *Länsstyrelserna* i *Blekinge*, *Hallands*, *Jämtlands*, *Skåne*, *Örebro* och *Östergötlands län* tillstyrker förslaget under förutsättning att tillsynsmyndigheten får de resurser som behövs för att bekosta utredningar. Flera kommuner uttrycker stöd för förslaget. *Älvdalens kommun* anser att begränsningen av kostnaderna till tre procent skyddar skogsägare i glesbygd från orimliga utredningskrav. *Bergs* och *Sollefteå kommuner* anser att staten alltid bör stå för kostnader när markanvändning riskerar att avsevärt försvåras, och att myndigheten alltid bör ta en del av ansvaret när den begär in underlag. *Piteå kommun* understryker behovet av att Skogsstyrelsen tilldelas resurser och ansvar för inventering. Flera *regioner* välkomnar förslaget. *Skogsindustrierna*, *Svebio*, *Spillkråkan* och *Gröna arbetsgivare* ställer sig bakom förslaget. Skogsindustrierna understryker dock vikten av att Skogsstyrelsen har tillräckliga resurser. Svebio är positivt till förslaget men saknar en differentiering mellan stora och små markägare i förslaget. Spillkråkan och *Naturturismföretagen* understryker behovet av statlig inventering för att minska rättsosäkerheten, särskilt för mindre markägare. *Sveriges hembygdsförbund* anser att staten bör bära huvuddelen av kostnaden då kunskapskravet rör allmänna intressen. *Skogssällskapet*, som är positivt till förslaget, betonar vikten av att tillvarata markägarens egen kunskap och varnar för att förslaget riskerar att göra specialistutlåtanden till norm. Sällskapet saknar en differentiering mellan stora och små markägare. *Sveriges häradsallmäningsförbund* godtar ett kostnadstak men framhåller att det endast bör gälla undantagsvis. *Sveriges allmänningsskogars förbund* är positivt till förslaget men anser att staten ska bära hela eller lejonparten av de kostnader som uppstår då tillsynsmyndigheter kräver ytterligare information. *SCA Skog*, *Södra skogsägarna*, *Stora Enso* och *Bergvik Skog Öst* ställer sig bakom utredningens förslag. Bergvik Skog Öst ställer sig dock frågande till om det kommer att finnas tillräckliga resurser för att hantera förslaget. SCA Skog anser att det är orimligt att tillämpa en omvänd bevisbörda och att omfattande inventeringar bör vara statens ansvar. SCA Skog anser att

Prop. 2025/26:242 kostnaderna för kunskapsinhämtning bör inkluderas vid beräkningen av toleranströskeln och att begränsningen till tre procent bör framgå av författningstexten.

Skälen för regeringens förslag

I 2 kap. miljöbalken finns de s.k. allmänna hänsynsreglerna. Enligt 2 kap. 1 § miljöbalken gäller en bevisbörderegeln som innebär att, när frågor prövas om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens och när sådana villkor prövas som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt miljöbalken, är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att den hänsyn som följer av hänsynsreglerna iakttas.

I 2 kap. 2 § finns det s.k. kunskapskravet. Bestämmelsen innebär att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

Enligt 2 kap. 3 § ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I 2 kap. 4 § finns den s.k. produktvalsregeln, som innebär att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet ska undvika att använda eller sälja kemiska produkter eller biotekniska organismer som befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med mindre farliga alternativ. 2 kap. 5 § innehåller en hushållningsbestämmelse som ålägger den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd att hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna att minska mängden avfall, mängden skadliga ämnen i material och produkter, minska de negativa effekterna av avfall och återvinna avfall. Slutligen ska det enligt 2 kap. 6 § första stycket för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Kraven i 2 kap. 2–6 §§ gäller enligt 2 kap. 7 § i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid den bedömningen ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. Här avses nyttan ur hälso- och miljösynpunkt (prop. 1997/98:45 del 2 s. 24). Bestämmelsen i 2 kap. 7 § innebär således beträffande 2 § att en rimlighetsavvägning ska göras av i vilken utsträckning kunskapskravet ska gälla.

Hur utfallet av rimlighetsbedömningen blir beror på omständigheterna i det enskilda fallet. I ett fall kan mycket betydande ekonomiska olägenheter på markägarsidan medföra att ett i och för sig angeläget miljöintresse får vika. I ett annat fall kan ett mycket starkt miljöskyddsintresse medföra att markägaren får finna sig i betydande begränsningar av verksamheten.

Miljöbalken och skogsvårdslagen tillämpas parallellt. Föreskrifter som meddelas med stöd av skogsvårdslagen ska vara förenliga med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken (prop. 1997/98:90 s. 244). Om en fråga är oreglerad i skogsvårdslagstiftningen kan miljöbalkens

Kravet enligt 2 kap. 3 § bedöms i praktiken vara det krav som kan medföra påtagliga kostnader för skogsägare. Kraven i 2 kap. 4 och 5 §§ bedöms hittills inte ha resulterat i större kostnader, vilket dock kan komma att förändras, t.ex. genom ökade krav på skogsägare att hushålla med energi eller liknande. 2 kap. 6 § första stycket torde ha liten betydelse för skogsbruket.

Utredningen föreslår att en ny skälighetsregel för skogsbruksåtgärder införs i 2 kap. miljöbalken. Den av utredningen föreslagna regeln innebär att markägarens skyldighet att hämta in ny kunskap, exempelvis genom inventering av naturvärden vid skogsbruksåtgärder, begränsas genom att markägarens kostnad för inhämtande av sådan kunskap ställs i relation till värdet av den berörda delen av fastigheten. Enligt utredningen ska begränsningen av den kostnad som markägaren ska bära få uppgå till ett fåtal procent och aldrig mer än tre procent av värdet av den berörda fastighetsdelen. Syftet är att utredningskostnaden tillsammans med den hänsyn till naturvårdens intressen som kan krävas utan att markägaren erhåller ersättning ska bli rimlig. Om kostnaden för kunskapsinhämtning överstiger denna gräns blir det enligt utredningens förslag tillsynsmyndighetens ansvar att ta fram och bekosta ett sådant kunskapsunderlag. Enligt utredningen bör begränsningen i normalfallet innebära att markägaren får bekosta en dags kunskapsinhämtning med hjälp av en konsult, vilket av utredningen bedöms vara rimligt för dessa speciella ärenden. I bedömningen bör enligt utredningen hänsyn tas till kostnader för kunskapsunderlag som markägaren ålagts av myndighet att ta fram. Rimlighetsavvägningen bör kunna anpassas till den som vidtar eller avser att vidta åtgärden. Om markägaren är en mindre aktör med ett litet skogsmarkinnehav kan skyldigheten begränsas till en lägre procentsats.

Många remissinstanser, bl.a. domstolar, länsstyrelser och andra myndigheter, ifrågasätter behovet av den föreslagna begränsningen, och pekar på att det redan finns bestämmelser om rimlighetsbedömningar i 2 kap. 7 § miljöbalken. Flera anser att det innebär avsteg från miljöbalkens grundläggande principer om verksamhetsutövarens ansvar.

Regeringen konstaterar att kravet på markägarna att bekosta inhämtning av nödvändig kunskap kan innebära problem för skogsägaren om kunskapsinhämtningen blir omfattande. Förekomsten av skyddade arter i ett skogsområde kan försämra lönsamheten och försvåra eller omöjliggöra skogsbruk på ett sätt som inte är rimligt när det rör omfattande kunskapsinhämtning angående mark med höga naturvärden. Kostnaden för kunskapsinhämtning kan vara så hög att det inte lönar sig att bedriva skogsbruk på en del av marken. Det är viktigt att öka incitamenten för markägare att fortsatt generera höga naturvärden. Skogsbruket är en långsiktig pågående markanvändning och att skogsbruksåtgärder vidtas är en förväntad del av ett pågående skogsbruk. I detta avseende skiljer sig skogsbruket från andra näringar på ett sätt som enligt regeringens mening motiverar en särskild reglering med lindrigare krav på markägare som vidtar skogsbruksåtgärder på sin mark.

En regel som begränsar den kostnad för kunskapsinhämtning som en markägare ska bära till ett belopp som motsvarar en del av värdet av den berörda delen av den aktuella fastigheten kan enligt regeringens mening

Prop. 2025/26:242 vara ett rimligt sätt att klargöra markägarens ansvar för kunskapsinhämtning i miljöbalksärenden när det gäller skogsbruksåtgärder och kan bidra till förutsebarheten i regelverket. Regeringen anser mot den bakgrunden att kravet på kunskapsinhämtning bör begränsas i linje med utredningens förslag.

Utredningens förslag innebär att kostnaderna för kunskapsinhämtning enligt 2 kap. 2 § miljöbalken begränsas till högst tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten. De remissinstanser som uttalar sig om storleken på begränsningen instämmer i att den nivå på tre procent som föreslås av utredningen är rimlig. Regeringen anser därför, i likhet med utredningen, att kostnaden för kunskapsinhämtning bör begränsas till högst tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten. Detta bör, som några remissinstanser för fram, framgå av lagtexten. Överskrids den begränsningen på grund av att ytterligare kunskap behövs för att frågan om skogsbruksåtgärder ska få vidtas, kommer den kunskapen att behöva inhämtas av tillsynsmyndigheten. Detta behöver dock inte framgå av lagtexten.

Utredningen förklarar inte tydligt hur begränsningen ska ske, som flera remissinstanser påpekar. Det får dock bli fråga om en rimlighetsbedömning från fall till fall. Myndigheten bör genom dialog med markägaren eller genom att förelägga denne att ta fram och redovisa en delinventering eller vidta någon annan åtgärd som kan ge kunskap om vilken mer omfattande inventering som behövs, kunna bedöma vad som rimligen kan krävas av markägaren. Skogsstyrelsen bör relativt enkelt kunna bedöma vad som är rimligt att kräva av den enskilde när den börjar tillämpa begränsningen. I många fall bör det kunna vara rimligt och tillräckligt att kräva in skogsbruksplaner för fastigheten och andra underlag som den enskilde redan har rörande fastigheten.

Utredningen föreslår att en avvägning ska göras mellan kostnaden för att införskaffa ”ny kunskap” och värdet på den berörda delen av fastigheten. Avvägningen blir enligt utredningen aktuell när tillsynsmyndigheten prövar om det finns skäl att förelägga en markägare att inhämta kunskap i ett ärende som handläggs med tillämpning av miljöbalkens bestämmelser. Utredningen förklarar inte närmare vad som avses med ny kunskap. Bestämmelsen bör dock enligt regeringens mening inte begränsas till framtagandet av ny kunskap, som kan tolkas som kunskap som ännu inte finns, utan avse även befintlig kunskap som kan finnas exempelvis i form av inventeringar utförda av miljöorganisationer eller konsulter, men som inte är offentligt tillgänglig eller känd av markägaren vid tidpunkten för planering av en åtgärd eller av myndigheten. I praktiken innebär detta att markägaren kan tvingas lägga tid och resurser på att spåra, hämta in eller köpa in information som någon annan redan besitter.

Som flera remissinstanser framhåller avviker det från miljöbalkens systematik att ta in en bestämmelse som begränsar kravet på kunskapsinhämtning när det gäller skogsbruksåtgärder i 2 kap. miljöbalken. Den nya begränsningsregeln bör därför, som Växjö tingsrätt för fram, i stället utformas som en begränsning av tillsynsmyndighetens möjlighet att enligt 26 kap. 21 § förelägga markägaren att hämta in kunskap som behövs för tillsynsmyndighetens tillsyn. Det bör således i ett andra stycke tas in en bestämmelse som innebär att förelägganden mot markägaren som avser sådan kunskap som krävs för att uppfylla kunskapskravet i 2 kap. 2 §

miljöbalken i samband med skogsbruksåtgärder inte får medföra kostnader som överskrider tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten.

Flera remissinstanser pekar på oklarheter när det gäller hur begränsningen på tre procent förhåller sig till ramen för den hänsyn som måste tas vid en tillämpning av rimlighetsavvägningen enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Den föreslagna bestämmelsen reglerar inte hur kostnader för kunskapsinhämtning ska beaktas när det gäller rimlighetsavvägningen enligt 2 kap. 7 § miljöbalken i fråga om vilka skyddsåtgärder som ska vidtas. Den frågan får avgöras av rättstillämpningen.

Lagrådet anför att det varken av lagtexten i lagrådsremissens förslag eller i författningskommentaren anges något om hur begränsningsregeln på högst tre procent av den berörda delen av fastigheten förhåller sig till den rimlighetsavvägning som ska göras enligt 2 kap. 7 §. Enligt *Lagrådet* behöver förhållandet och alltså systematiken mellan den föreslagna bestämmelsen och den befintliga regeln i 2 kap. 7 § framgå tydligare. *Lagrådet* anser att det i första hand bör övervägas om ett klagorand tillägg kan göras i lagtexten i den nya regeln. I vart fall bör förhållandet mellan bestämmelserna utvecklas i författningskommentaren till den nya bestämmelsen. Som *Lagrådet* är inne på är avsikten med den nya bestämmelsen att den ska ge en yttersta gräns för vilka kostnader som i fråga om kunskapsinhämtning inom ramen för ett tillsynsärende är att anse som rimliga för markägaren att bära. Skogsstyrelsen är däremot alltid skyldig att göra en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § och kan då komma fram till att det är rimligt att markägaren bär en kostnad som är lägre än 3 procent. Regeringen anser att det är tillräckligt att detta utvecklas i författningskommentaren.

Begränsningen avser vad myndigheten kan kräva av den enskilde markägaren i ett föreläggande. Att kräva mer skulle vara orimligt och sakna stöd i lag. Detta innebär att ett föreläggande om att inhämta ytterligare kunskap antingen kan följas av markägaren, eller också kan föreläggandet överklagas eller omprövas av myndigheten om den enskilde invänder att kostnaden blir orimlig. Viss kunskapsinhämtning kostar inget och aktualiserar därför inte kostnadsbegränsningen. Förelägganden som rör annan komplettering än sådan som avser kunskapsinhämtning, som t.ex. förelägganden om komplettering av en anmälan på grund av formella brister, berörs heller inte.

Statsstöd

När det gäller den föreslagna begränsningen av Skogsstyrelsens möjlighet att förelägga en markägare att lämna in uppgifter eller handlingar som avser inhämtande av kunskapsunderlag bygger den på att ansvaret i den del behovet av kunskapsunderlag går utöver motsvarande högst tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten övertas av staten och att staten därefter bekostar den utredning som krävs för att pröva den aktuella frågan. Frågan om förslagets förenlighet med EU:s statsstödsregler måste därför beröras.

Regler om statligt stöd till företag finns i artiklarna 107–109 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Det finns också regler i särskilda EU-förordningar om stöd som har beslutats av rådet och

Prop. 2025/26:242 av kommissionen. Förordningarna har direkt effekt, dvs. det krävs inte något nationellt genomförande för att de ska tillämpas.

EU:s statsstödsregler träffar alla stöd som staten ger till företag, direkt eller indirekt. Det kan vara fråga om direkta överföringar i pengar, skattenedsättningar, lån eller garantier. För att ett stöd ska omfattas av reglerna krävs också att det snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion i den utsträckning stödet påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Som utgångspunkt är sådant stöd otillåtet, men kan efter anmälan till kommissionen godkännas innan det genomförs. Ett stöd som genomförs utan godkännande är olagligt och ska krävas tillbaka. Majoriteten av de stöd som medlemsstaterna lämnar till företag omfattas dock av särskilda EU-förordningar. Förordningarna innebär att stöd inte behöver anmälas till och godkännas av kommissionen innan de genomförs. Stöd av det slaget är tillåtna om villkoren i förordningarna följs.

Som utgångspunkt gäller enligt EU-rätten att ersättning för kostnader eller förluster som uppstår för att följa lagstadgade skyldigheter som syftar till att skydda miljön utgör en ekonomisk fördel som det berörda företaget i princip inte kan göra anspråk på under normala marknadsvillkor (EU-domstolens dom Satini-S, C-238/20, ECLI:EU:C:2022:57, p. 44, 52 och 53). I lagrådsremissen anförde regeringen som skäl för att den föreslagna begränsningen av markägarens kostnader är förenlig med statstödsregelverket att de kostnader som verksamheten har för att inhämta kunskapsunderlag inte utgör ekonomiska kostnader eller förluster som uppstår på grund av åtgärder som vidtas för att följa lagstadgade skyldigheter som syftar till att skydda miljön. *Lagrådet* för fram att en beviljad fördel kan omfatta åtgärder som minskar kostnader som normalt belastar ett företags budget och som därigenom, utan att det är fråga om subventioner i strikt bemärkelse, är av samma beskaffenhet och har identiska effekter (se dom Satini-S, C-238/20, p. 42). Lagrådet påpekar att den föreslagna begränsningen innebär att delar av kostnader som annars skulle ha belastat vissa företags resultat faller bort. Det är därmed enligt Lagrådet inte uteslutet att den föreslagna begränsningen kan komma att anses vara en fördel av samma beskaffenhet och ha identiska effekter som en subvention.

Enligt 2 kap. 7 § miljöbalken gäller kunskapskravet enligt 2 kap. 2 § i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla det. Den lagstadgade skyldigheten att skaffa sig kunskap i 2 kap. 2 § miljöbalken är således begränsad genom den rimlighetsavvägning som ska göras enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Genom det föreslagna tillägget i 26 kap. 21 § miljöbalken sätts en yttersta gräns för den skyldighet som följer av 2 kap. 2 § miljöbalken vid tillsyn med anledning av en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen. Tillsynsmyndigheten avgör om den behöver inhämta och bekosta ytterligare utredning utöver den utredning som det kan anses rimligt att den enskilde bekostar. Den föreslagna ändringen påverkar inte möjligheten att med tillämpning av 2 kap. 7 § ytterligare begränsa skyldigheten för en markägare att skaffa sig kunskap i enlighet med kravet i 2 kap. 2 §. Den ändring som nu föreslås innebär således endast en precisering av kraven i de allmänna hänsynsreglerna. Mot denna bakgrund kan det föreslagna tillägget i 26 kap. 21 § enligt regeringens mening inte anses utgöra en subvention eller annan ekonomisk fördel. Markägaren

kommer även fortsättningsvis att bära kostnaderna i enlighet med gällande lagstadgade skyldigheter. Prop. 2025/26:242

I detta sammanhang kan det också vara värt att notera att den s.k. principen om att förorenaren betalar inte är absolut utan bygger på rimlighetsavvägningar om proportionalitet och skälighet. Det är förenligt med denna princip att anpassa regleringen så att kostnadsansvaret för tillsyn och inhämtande av kunskap fördelas på ett rimligt sätt i förhållande till verksamhetens art och omfattning. Att ett företags kostnader för att visa att regelverket efterlevs begränsas kan därför inte heller anses snedvrída konkurrensen. Sammantaget görs bedömningen att förslaget inte strider mot statsstödsreglerna.

8 Domstolsprövning av beslut enligt skogsvårdslagen

Regeringens förslag

Beslut enligt skogsvårdslagen ska överklagas till mark- och miljödomstol, i stället för som i dag till förvaltningsdomstol.

Beslut av Skogsstyrelsen som gäller en viss skogsbruksåtgärd ska prövas av mark- och miljödomstolen i det område där åtgärden har vidtagits eller planeras att vidtas. Den nya forumregeln ska placeras i lagen om mark- och miljödomstolar.

Skogsstyrelsen ska vara part i mark- och miljödomstolen när ideella miljöorganisationer överklagar Skogsstyrelsens beslut om skogsbruksåtgärder.

När en miljöorganisation överklagar ett beslut om skogsbruksåtgärder enligt miljöbalken ska tiden för överklagande beräknas från den dag då beslutet meddelades.

Särskilda ledamöter i mark- och miljödomstol ska kunna ha erfarenhet från Skogsstyrelsens verksamhetsområde.

Regeringens bedömning

Mark- och miljödomstolarna bör inte tillföras tekniska råd med skoglig kompetens.

Utredningens förslag

Förslagen från utredningen överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att den särskilda forumregeln placeras i skogsvårdslagen och att mark- och miljödomstolarna tillförs tekniska råd med skoglig kompetens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är över lag positivt inställda till förslaget att beslut enligt skogsvårdslagen ska överklagas till mark- och miljödomstol. Bland

Prop. 2025/26:242 domstolarna ifrågasätter dock *Förvaltningsrätten i Falun* om mark- och miljödomstolen är rätt instans för dessa mål, eftersom de rymmer många intressen och då inte når Högsta förvaltningsdomstolens breda prövning. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* och *Domstolsverket* pekar på att mark- och miljödomstolarna behöver tillföras de resurser som krävs för att hantera tillkommande mål.

Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen) tillstyrker förslaget om ändrad överprövningsordning men vill att det säkerställs att även målen om utdömmande av vite som grundas på 35 § skogsvårdslagen omfattas. *LRF Skogsägarna* tillstyrker förslaget.

Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen) anser att den föreslagna bestämmelsen om att det ska krävas prövningstillstånd vid överklagande till Mark- och miljööverdomstolen är en dubbelreglering eftersom det framgår av 39 § lagen om domstolsärenden (1996:242) att det för alla mål som överklagats till mark- och miljödomstol krävs prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen. *SCA Skog*, Gröna arbetsgivare och *Skogsindustrierna* är kritiska till förslaget och anser att det visserligen är bra att inte samma ärende kan överklagas till både förvaltningsdomstol och mark- och miljödomstol, men det är fel att föra över en förvaltningsrättslig prövning till allmän domstol. Ärendena bör hanteras av de allmänna förvaltningsdomstolarna. Om de flyttas till mark- och miljödomstol måste den skogliga kompetensen säkerställas. *SCA Skog* anser att förslaget också riskerar att ytterligare försvaga skogsvårdslagstiftningens särställning som speciallagstiftning.

När det gäller förslaget till ny forumbestämmelse tillstyrks detta av *Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, eftersom bestämmelsen klargör vilken domstol som är rätt forum. *Umeå tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* anser dock att regeln för vilken mark- och miljödomstol som ska vara behörig att pröva överklaganden enligt skogsvårdslagen bör vara densamma som i miljöbalken för att överklaganden avseende en skogsbruksåtgärd så långt möjligt ska ske till samma domstol. Även *Naturvårdsverket* påpekar att förslaget innebär att mål enligt miljöbalken och mål enligt skogsvårdslagen som har anknytning till varandra kan hamna i olika mark- och miljödomstolar. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* anser att förslaget till ny forumregel är en dubbelreglering, eftersom frågan regleras genom 3 kap. 1 § lagen om mark- och miljödomstolar och den praxis som finns i skogsmål. Vidare framgår av praxis (se MÖD M 10009–17) att det i skogsmål är den beslutande enhetens geografiska placering som ska vara styrande för forumfrågan.

Förslaget att Skogsstyrelsen ska vara motpart till klaganden i domstol avstyrks eller kritiserats av flera remissinstanser, däribland *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)*, *Kammarrätten i Sundsvall*, *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, *Världsnaturfonden WWF* och *Naturskyddsföreningen*, eftersom ytterligare underlag kan föras in på annat sätt om det behövs. *Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* och *Naturvårdsverket* motsätter sig förslaget av systematiska skäl, eftersom det kan finnas skäl att ge även andra beslutsmyndigheter än Skogsstyrelsen partsställning vid överklaganden av ideella miljöorganisationer till mark- och miljödomstol.

Förslaget om tillförande av skoglig kompetens i domstolarna tillstyrks av *Förvaltningsrätten i Växjö*, *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* avstyrker förslaget. *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, *Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, *Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* och *Naturvårdsverket* anser att det inte är motiverat med tekniska råd med skoglig kompetens men däremot särskilda ledamöter. *Umeå tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* och *Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* anser att det varken behöver tillföras tekniska råd eller särskilda ledamöter med skoglig kompetens. *Kammarrätten i Sundsvall* anser att de finansiella konsekvenserna för staten behöver belysas mer eftersom de tekniska råden innebär en kostnad. *Domstolsverket* anser att förslaget om tekniska råd kräver en djupare ekonomisk och organisatorisk analys, men har inga synpunkter på förslaget rörande särskilda ledamöter.

När det gäller förslaget om den överklagandetid som föreslås gälla för miljöorganisationer har *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* principiellt ingen erinran, men domstolen anser att det kräver att Skogsstyrelsen meddelar tydliga och motiverade beslut även när en åtgärd inte föranleder något ingripande. Konsekvenserna för andra beslut än dem som hanterats i utredningen har inte utretts. *Nacka tingsrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* och *Umeå tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* är tveksamma till förslaget eftersom konsekvenserna inte är tillräckligt utredda. *Stockholms universitet* anser att miljöorganisationer, åtminstone av en viss storlek, ska delges beslut. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser att förslaget i viss mån begränsar miljöorganisationers möjlighet att agera, men att det finns fördelar med att överklagandetiden får en bestämd frist, inte minst i de fall då beslut inte delges, t.ex. när sökanden får bifall till en ansökan. *Länsstyrelsen* anser att konsekvenserna inte är tillräckligt utredda. *Naturvårdsverket*, *Världsnaturfonden WWF* och *Naturskyddsföreningen* avstyrker förslaget, eftersom det riskerar att försvåra för miljöorganisationer att delta i och överklaga beslut.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Beslut enligt skogsvårdslagen ska prövas i mark- och miljödomstol

Beslut som meddelas av en förvaltningsmyndighet överklagas enligt huvudregeln i 40 § förvaltningslagen till allmän förvaltningsdomstol. Enligt 40 § skogsvårdslagen gäller den regeln för Skogsstyrelsens beslut enligt skogsvårdslagen.

Myndighetsbeslut som Skogsstyrelsen fattar enligt miljöbalken överklagas dock till mark- och miljödomstol. Detta framgår av 1 kap. 3 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar, där det anges att mark- och miljödomstolarna handlägger mål och beslut enligt det som föreskrivs i bl.a. miljöbalken.

Att beslut om skogsbruksåtgärder kan överklagas både till allmän förvaltningsdomstol och till mark- och miljödomstol innebär att det kan ske en parallell prövning av en planerad avverkning och av vilka hänsyn som bör visas vid avverkningen och att domstolarna kan komma till olika slutsatser. Detta kan medföra att de hänsyn som ska visas enligt de olika domstolarna inte är förenliga eller sammantaget inte är proportionerliga.

Prop. 2025/26:242 Utredningen föreslår mot den bakgrunden att beslut enligt skogsvårdslagen i fortsättningen ska prövas i mark- och miljödomstol.

Remissinstanserna är generellt positivt inställda till förslaget. Bland domstolarna ifrågasätts dock om mark- och miljödomstolen är rätt instans för dessa mål, eftersom de rymmer många intressen och då inte når Högsta förvaltningsdomstolens breda prövning. Flera framhåller att mark- och miljödomstolarna bör tillföras de resurser som krävs. Vissa tillstyrker förslaget delvis, men anser att det är fel att föra över en förvaltningsrättslig prövning från förvaltningsdomstol till allmän domstol och att förslaget också riskerar att ytterligare försvaga skogsvårdslagstiftningens särställning som speciallagstiftning.

Regeringen anser att det är angeläget att förenkla domstolsprövningen och säkerställa att en parallell prövning av samma beslut inte kan ske. Det är svårt att begränsa överklaganden av skogsbruksåtgärder enbart till förvaltningsdomstol. Århuskonventionens krav, som har införts i miljöbalken, gör det ofta möjligt för miljöorganisationer att begära tillsyn enligt miljöbalken för samma skogsbruksåtgärder som prövas enligt skogsvårdslagen. I sådana fall kan beslut i ärendet ändå överklagas till mark- och miljödomstol.

Det är därför, även om det kan anföras principiella eller systematiska skäl mot en sådan lösning, lämpligt att låta ärenden enligt skogsvårdslagen prövas direkt av mark- och miljödomstol i stället för av förvaltningsdomstol. Därigenom kommer alla överklaganden att samlas i samma domstolsslag. Detta kan leda till en mer enhetlig och effektiv prövning.

Som en följd av att beslut enligt skogsvårdslagen i fortsättningen bör överklagas till mark- och miljödomstol, bör 40 § tredje stycket skogsvårdslagen, där det anges att det krävs prövningstillstånd för överklagande till kammarrätten, tas bort. Att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till Mark- och miljööverdomstolen framgår, som Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen) framhåller, av 39 § lagen om domstolsärenden. Detta behöver därför inte regleras i skogsvårdslagen.

Frågor om utdömning av vite prövas enligt 6 § lagen (1985:206) om viten av förvaltningsrätt på ansökan av den myndighet som har utfärdat vitesföreläggandet. Utredningen har, som Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen) påpekar, inte föreslagit att prövningen av frågor om utdömning av vite meddelade enligt 35 § skogsvårdslagen ska omfattas när ärenden överförs till mark- och miljödomstol. Med utredningens förslag kommer sådana ärenden därför även i fortsättningen att prövas av förvaltningsdomstol. Det kan leda till vissa olägenheter, eftersom de berörda sannolikt kan komma att utgå ifrån att alla ärenden som rör skogsvårdslagen har samlats under samma domstolsslag. Det saknas dock ett berett underlag för att åtgärda detta. Frågor om utdömning av vite kommer därför alltså att prövas av förvaltningsdomstol. Om detta visar sig leda till olägenheter kan regeringen komma att återkomma i frågan.

En särskild forumregel

Beslut om avverkning och andra skogsbruksåtgärder fattas av Skogsstyrelsens lokala kontor. Det förekommer dock att beslut fattas av Skogsstyrelsen centralt, om det bedöms lämpligt eller om beslut inte kan fattas av den lokala enheten på grund av sjukdom eller liknande.

Bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som ska handlägga ett visst ärende finns i 3 kap. 1 § lagen om mark- och miljödomstolar. Enligt paragrafens femte stycke prövas mål som har överklagats till mark- och miljödomstol av den mark- och miljödomstol inom vars område myndigheten som först har prövat ärendet ligger, om inte annat föreskrivs i annan lag.

Regeln tolkas i dag, när det gäller Skogsstyrelsens beslut om skogsbruksåtgärder enligt miljöbalken, så att det som avgör vilken domstol som ska pröva ett överklagande är var den beslutande enheten inom myndigheten (Skogsstyrelsens lokala kontor) är placerad. I praktiken leder detta oftast till att den domstol som ligger närmast platsen för åtgärden prövar överklagandet (MÖD 2018:18).

Utredningen föreslår att det i skogsvårdslagen införs en ny forumregel som uttryckligen anger att en skogsbruksåtgärd ska prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område åtgärden utförs. Det tydliggörs därigenom i lagstiftningen att det är den plats där skogsbruksåtgärden vidtas och inte var tjänstemannen som har fattat beslutet är placerad, som avgör vilken domstol som ska pröva ärendet. Detta skulle i vissa fall göra det enklare för markägaren när förhandling hålls inför domstolen och minska kostnaderna. Ärenden som saknar anknytning till en utförd eller planerad åtgärd skulle dock prövas enligt huvudregeln i 3 kap. 1 § femte stycket.

Flera remissinstanser är positiva till att det i en forumregel klargörs vilken domstol som är rätt forum, men pekar på att utredningens förslag skulle innebära att mål enligt miljöbalken och mål enligt skogsvårdslagen som har anknytning till varandra kan hamna i olika mark- och miljödomstolar. Den nya forumregeln skulle gälla Skogsstyrelsens beslut i fråga om skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen men inte de beslut som myndigheten fattar i fråga om skogsbruksåtgärder enligt miljöbalken. Regeringen instämmer med remissinstanserna i att detta inte är önskvärt. En ny forumregel bör därför, för att inkludera både mål enligt skogsvårdslagen och mål enligt miljöbalken, placeras i lagen om mark- och miljödomstolar.

Partsställning vid överklagande

Enligt 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska, i fall där en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets beslut, den myndighet som först beslutade i saken vara den enskildes motpart sedan handlingarna i ärendet överlämnats till domstolen. Förfarandet i domstolen kommer därför att ske mellan två parter i en s.k. tvåpartsprocess, vilket är huvudregeln inom förvaltningsprocessen. I de fall där huvudregeln inte gäller och det därför saknas en förvaltningsmyndighet som motpart till den enskilde medför det ofta svårigheter vid muntliga förhandlingar.

Genom att parterna i en tvåpartsprocess sörjer för ett bättre utredningsmaterial bidrar det till utredningen i målet och behovet av att domstolen inhämtar utredning minskar. Detta kan vara en fördel, eftersom det finns en uppenbar risk för att en domstol som i ett enpartsärende självmant inhämtar utredning i målet uppfattas som partisk, särskilt om utredningen är till nackdel för den enskilda parten (prop. 1995/96:22, s. 78). Beslutsmyndighetens intresse av att uppträda som part avser i första

Prop. 2025/26:242 hand bevisfrågor, eftersom domstolen normalt får förutsättas känna till rättsfrågorna minst lika bra som beslutsmyndigheten. Det finns dock inget som hindrar en beslutsmyndighet som uppträder som part att argumentera i rättsfrågor utöver vad den har gjort i sina beslutsskäl (prop. 1995/96:22, s. 80). En tvåpartsprocess innebär också bland annat att beslutsmyndigheten har möjlighet att överklaga domstolsavgörandet (prop. 1995/96:22 s. 74). Syftet med en sådan klagorätt är inte i första hand att åstadkomma rättelse i det enskilda fallet utan att ge myndigheten möjlighet att få klarlagt hur den ska förfara i fortsättningen (prop. 1995/96:22 s. 74). Genom den klagorätt för beslutsmyndigheten som tvåpartsprocessen innebär skapas alltså bättre förutsättningar för prejudikatbildning. När tvåpartsprocessen infördes som huvudregel bedömde regeringen att man uppnådde en mer likformig rättstillämpning och att man kunde vinna ganska mycket samhällsekonomiskt genom en överklagandemöjlighet för beslutsmyndigheten, eftersom de domstolsavgöranden det gäller av naturliga skäl måste avvika från myndighetens beslut (prop. 1995/96:22, s. 74).

Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt miljöbalken, om upphävande av skydd av områden eller om tillsyn enligt balken eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken får enligt 16 kap. 13 § miljöbalken överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som uppfyller vissa angivna förutsättningar.

Enligt 5 kap. 2 § första stycket lagen om mark- och miljödomstolar gäller att om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutade i saken motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till mark- och miljödomstolen, om inte annat är särskilt föreskrivet. Enligt 5 kap. 2 § tredje stycket gäller första stycket bl.a. inte när den som har överklagat är en ideell förening eller en annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken. I dessa fall blir alltså den beslutande myndigheten inte part i målet. När sådana föreningar överklagar är det i stället den enskilde vars åtgärder ifrågasätts som blir den klagande ideella föreningens motpart.

Denna ordning har sin bakgrund i tanken att miljöorganisationer företräder allmänna intressen. När beslut fattas om verksamheter och åtgärder som påverkar miljön berörs inte bara enskilda intressen – sådana intressen som gör att den som är berörd av verksamheten kan vara sakägare – utan även allmänna intressen. Det är fråga om sådana intressen som kan sägas inte på samma sätt som när det gäller olika egenintressen ha någon naturlig företrädare. Intresset av att det finns vissa arter i naturen eller att luft och vatten håller en viss kvalitet är något som berör alla. Allmänna intressen bevakas traditionellt sett av staten, myndigheterna och kommunerna. Inom ramen för bl.a. internationellt samarbete har dock sedan många år uppmärksammas att det är viktigt att allmänhetens engagemang i miljöfrågor tas tillvara och att detta engagemang kommer till uttryck genom miljöorganisationerna. Allmänna intressen ska på så sätt kunna bevakas även av organisationerna (prop. 2009/10:184, s. 66).

För att en medverkan av beslutsmyndigheten ska framstå som berättigad i de fall då någon överklagar myndighetens beslut bör processen i domstol röra något sådant allmänt intresse som myndigheten har till uppgift att bevaka. En myndighet ska alltså inte uppträda i processen för att bevaka

ett enskilt intresse (prop. 1995/96:22, s. 78). Det har alltså mot denna bakgrund i viss mån betraktats som ”överflödigt” att den myndighet som har fattat det överklagade beslutet blir part i domstolsprocessen.

Skogsstyrelsen har således inte partsställning i en process där myndighetens beslut överklagas av en miljöorganisation till mark- och miljödomstol. Ett exempel på en sådan process är när en miljöorganisation överklagar Skogsstyrelsens beslut att inte ta upp en avverkningsanmälan enligt 14 § skogsvårdslagen till samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (s.k. nollbeslut) eller att inte meddela ett förbud eller föreläggande enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Antalet sådana överklaganden av Skogsstyrelsens beslut enligt miljöbalken till mark- och miljödomstolen har ökat relativt kraftigt sedan 2021. Av uppgifter från domstolarna som utredningen har inhämtat framgår att antalet överklaganden av Skogsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstol av ideella miljöorganisationer under 2021 uppgick till 14 stycken, under 2022 till 52 stycken och under 2023 till 122 stycken. Preliminära uppgifter pekar enligt utredningen på att antalet överklaganden under år 2024 kommer att överträffa siffran för 2023. Av uppgifterna framgår enligt utredningen också att besluten nästan uteslutande avser samrådsåtgärder och mycket ofta överklagande av nollbeslut.

Skogsstyrelsen får dock överklaga en domstols beslut som rör frågor om anmälan för samråd enligt 12 kap. miljöbalken och förordningen (1998:904) om anmälan för samråd (13 § förordningen om anmälan för samråd). Skogsstyrelsen får partsställning om myndigheten överklagar mark- och miljödomstolens dom, men har alltså inte möjlighet att föra talan i första domstolsinstans.

Utredningens förslag innebär att Skogsstyrelsen ska vara part i mark- och miljödomstolen i enlighet med huvudregeln i 5 kap. 2 § första stycket lagen om mark- och miljödomstolar även när ideella miljöorganisationer överklagar en myndighets beslut.

Flera remissinstanser motsätter sig förslaget att Skogsstyrelsen ska vara motpart, eftersom ytterligare underlag kan föras in på annat sätt om det behövs, och av systematiska skäl, eftersom det kan finnas skäl att ge även andra beslutsmyndigheter än Skogsstyrelsen partsställning vid överklaganden av ideella miljöorganisationer till mark- och miljödomstol.

Enligt regeringens mening finns det uppenbara fördelar med att ge Skogsstyrelsen en roll som part när en ideell miljöorganisation överklagar myndighetens beslut. Det skulle öka rättssäkerheten och ge den enskilda parten i processen större trygghet. Detta kan ses som särskilt angeläget med hänsyn till uppgången i antalet överklaganden. Den myndighet som har fattat beslutet är ofta den som har de bästa kunskaperna i frågan och förutsättningarna för att försvara beslutet i domstol. En enskild skogsägare kan inte alltid förutsättas ha tillräckliga resurser eller kunskaper för att kunna argumentera mot en ideell miljöorganisation. Om Skogsstyrelsen är part förbättras balansen mellan parterna i målet. Det bidrar också till att åstadkomma en process på lika villkor i enlighet med Sveriges åtaganden enligt Århuskonventionen.

En nackdel som framhållits av remissinstanserna är dock att förslaget innebär en särreglering för Skogsstyrelsen i lagen om mark- och miljödomstolar. För andra myndigheter gäller inte samma ordning och de kommer därför inte att bli part i målet när ideella miljöorganisationer

Prop. 2025/26:242 överklagar deras beslut. Vissa remissinstanser anser därför att förslaget om det genomförs riskerar att bli en ovanlig särlösning. Samtidigt kan de domstolsprocesser som bedrivits de senaste åren mot Skogsstyrelsens beslut motivera just en sådan särreglering. Regeringen anser därför att förslaget bör genomföras. Det kan dock finnas ett behov av att se över frågan i ett bredare perspektiv för att låta samma ordning gälla för även andra myndigheter.

Beräkning av överklagandetid

Enligt 16 kap. 13 § tredje stycket miljöbalken ska en ideell förening eller någon annan juridisk person med ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöintressen som vill överklaga domar eller beslut göra det innan tiden för överklagande gått ut för parterna och sakägarna. Bestämmelsen innebär att ett beslut eller en dom inte behöver underrättas eller delges miljöorganisationerna. Har beslutet eller domen fått laga kraft mot parterna och sakägarna anses de ha fått laga kraft även mot miljöorganisationen.

En miljöorganisations klagorätt förutsätter inte att organisationen har varit aktiv i underinstansen, eftersom den kan klaga på en dom eller ett beslut även om organisationen inte tidigare deltagit i processen. På så sätt kan en miljöorganisation, trots att organisationen inte överklagat ett beslut i tidigare instanser, komma in i processen i ett senare skede. Detta innebär att det ofta finns flera möjligheter för en miljöorganisation att vara med och påverka beslut.

Utredningen anser att den omständigheten att miljöorganisationers överklagandetid knyts till parter och sakägares överklagandetid innebär att överklagandetiden blir beroende av omständigheter som inte har med rätten till prövning att göra. I vissa fall kan det till exempel vara svårt att delge parter och sakägare om det bedöms nödvändigt. Finns det flera parter eller sakägare kan möjligheten för dessa att få ett beslut som fått laga kraft mot ideella miljöorganisationer bli beroende av möjligheten att delge alla parter och sakägare. Ibland anser myndigheter att en formell delgivning av ett beslut inte krävs, exempelvis om ett beslut inte går parten emot.

Utredningen föreslår mot den bakgrunden att det införs en bestämd frist för miljöorganisationers överklagandetid, som räknas från den dag då beslutet meddelas. Överklagandetidens längd bör vara densamma som för parterna, dvs. i de flesta fallen tre veckor.

Regeringen delar utredningens bedömning att det är otillfredsställande ur ett förutsebarhetsperspektiv att överklagandetiden för en miljöorganisation är beroende av omständigheter som inte har med rätten till prövning att göra. Om det är svårt att delge parterna eller sakägarna eller om domstolen beslutar att delgivning av avgörandet inte behöver ske kommer det att finnas en osäkerhet om överklagandetidens längd. Detta lämnar markägaren i ovisshet om när avgörandet får laga kraft och om när den åtgärd som det avser får vidtas. En tydlig överklagandefrist innebär att en markägare lättare kan planera sin åtgärd och få en mer förutsägbar process hos myndigheterna, men innebär å andra sidan, som flera remissinstanser framhåller, att ideella miljöorganisationer som inte känner till beslutet kan förlora möjligheten att överklaga. Regeringen anser att fördelarna med förslaget ändå överväger nackdelarna och anser därför att det ska genomföras.

Miljöorganisationers överklagandetid bör således som utredningen föreslår räknas från den dag då beslutet meddelades. Överklagandetiden bör vara lika lång som för berörda parter och sakägare, dvs. i de flesta fall tre veckor.

En del remissinstanser framhåller att detta är en fråga som rör inte bara mål om skogsbruksåtgärder utan alla mål där ideella miljöorganisationer kan överklaga och att tillräckligt underlag och konsekvensbedömningar inte finns för övriga måltyper som skulle beröras av den föreslagna ändringen. Regeringen instämmer i detta. Det saknas beredningsunderlag för att låta förändringen gälla även andra myndigheter än Skogsstyrelsen. Bestämmelsen bör därför begränsas till att bara gälla skogsbruksåtgärder. Det kan dock enligt regeringens mening finnas ett behov av att se över frågan i ett bredare perspektiv.

Tekniska råd och särskilda ledamöter med skoglig kompetens

I 2 kap. lagen om mark- och miljödomstolar finns bestämmelser om domstolarnas sammansättning. Enligt 2 kap. 1 § första stycket lagen om mark- och miljödomstolar ska det i mark- och miljödomstol samt i Mark- och miljööverdomstolen finnas lagfarna domare och tekniska råd. I andra stycket anges att i mark- och miljödomstolen dömer också särskilda ledamöter.

Ett tekniskt råd ska enligt 2 kap. 2 § ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar, medan en särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde, eller av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

Enligt 2 kap. 4 § första stycket ska domstolen, om inte annat är föreskrivet, bestå av en lagfaren domare och ett tekniskt råd. Enligt tredje stycket samma paragraf ska vid avgörande i sak av en tillståndsfråga enligt miljöbalken även två särskilda ledamöter ingå i rätten, om det inte med hänsyn till målets eller ärendets omfattning och svårighetsgrad är tillräckligt med en lagfaren domare och ett tekniskt råd. Även i andra fall får två särskilda ledamöter ingå i rätten om målets eller ärendets beskaffenhet motiverar det.

Utredningen anför att det i samband med dialoger och underhandskontakter när det gäller förslaget om att föra över mål som gäller överklagade beslut enligt skogsvårdslagen till mark- och miljödomstol uttryckts en oro över att mark- och miljödomstolarna i viss mån saknar kompetens på det rent skogliga området. Förslaget innebär att mark- och miljödomstolarna kommer att överpröva sådana beslut enligt skogsvårdslagen som gäller exempelvis återväxt och förnygring. Domstolarna kommer även att behöva bedöma andra frågor som sammanhänger med ett ekonomiskt rationellt skogsbruk och med skogsvårdslagens produktionsmål. Av det skälet bör skoglig kompetens särskilt betonas när det gäller kompetensen hos de tekniska råden.

Utredningen antar att det totalt sett i förhållande till den allmänna målbelastningen på mark- och miljödomstolarna endast kommer att röra sig om ett mindre antal mål enligt skogsvårdslagen årligen som överklagas till mark- och miljödomstolarna. Enligt Domstolsverkets statistik har

Prop. 2025/26:242 under de senaste åren förvaltningsrätterna årligen avgjort endast cirka 40 mål om överklagade beslut enligt skogsvårdslagen. Utredningen anser att det mot den bakgrunden går att ifrågasätta om det är rationellt ur ekonomisk och organisatorisk synpunkt att tillföra mark- och miljödomstolarna tekniska råd och särskilda ledamöter med skoglig kompetens, särskilt i mindre mark- och miljödomstolar, men gör ändå bedömningen att när mark- och miljödomstolarna tillförs nya måltyper bör domstolarnas kompetens förstärkas med tekniska råd med skoglig kompetens samt med särskilda ledamöter med erfarenhet från Skogsstyrelsens verksamhetsområde.

Bland remissinstanserna har de som har yttrat sig i frågan i huvudsak avstyrkt förslaget att tillföra tekniska råd med skoglig kompetens, dels därför att det är svårt att motivera av kostnadsskäl, dels eftersom kompetensen kan tillföras domstolen på annat sätt om det behövs. Däremot tillstyrks utredningens förslag att de särskilda ledamöterna ska kunna ha den kompetensen.

Ett förslag som innebär att de tekniska råden ska ha skoglig kompetens blir kostnadsdrivande och är enligt flera remissinstanser onödigt. Någon ändring angående de tekniska rådens kompetens bör därför inte göras i lagstiftningen på det sätt som utredningen föreslår.

Regeringen bedömer att ett tillägg däremot bör föras in i lagen om mark- och miljödomstolar om att särskilda ledamöter i mark- och miljödomstolarna ska ha erfarenhet från Skogsstyrelsens verksamhetsområde. Att lägga till Skogsstyrelsens verksamhetsområde bör endast innebära försumbara kostnader.

9 En robust skogspolitik för framtiden

Regeringens bedömning

Grunderna för den svenska skogspolitiken och de jämställda skogspolitiska målen, miljömålet och produktionsmålet bör ligga fast.

Rådgivning bör fortsatt utgöra ett viktigt skogspolitiskt verktyg i arbetet med att främja ett långsiktigt aktivt och hållbart skogsbruk.

Utredningens bedömning

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen anser till skillnad mot regeringen att en särskild anslagspost för rådgivning bör avsättas i regleringsbrevet till Skogsstyrelsen samt att Skogsstyrelsen bör få i uppdrag att genomföra en riktad kunskapskampanj.

Remissinstanserna

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) bedömer att utredningen på ett relevant vis belyser de senaste decenniernas utveckling inom svensk skog och svenskt skogsbruk samt aktuella utmaningar för skogspolitiken, men ser brister i analysen.

Naturskyddsföreningen och *Uppsala universitet* framhåller att utredarens beskrivning av utvecklingen i miljön är motsatt den bedömning som ansvarig expertmyndighet gör i miljömålsuppföljningen. Uppsala universitet menar även att det finns goda skäl att överväga en ny modell för brukande av skog, där incitament skapas för att även nå miljömålen i skogen.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anser, till skillnad mot utredningen, att skogsbruket inte kan anses bära sina egna kostnader då staten ansvarar för viktiga kunskapsunderlag och områdesskydd och att avverkningsanmälningar handläggs avgiftsfritt. *WWF* menar att utredaren i sina slutsatser om att den svenska modellen har varit ändamålsenlig har bortsett från att skyddsvärda skogar fortsatt avverkas i hög takt, att sannolika lagbrott avseende hänsyn inte är försumbara samt att brukandet till 97 procent utgörs av trakthyggesbruk.

En majoritet av remissinstanserna instämmer i bedömningen att rådgivning är ett viktigt verktyg för Skogsstyrelsen med hänsyn till den rådande skogspolitiken.

Flera remissinstanser uttrycker att det är viktigt att rådgivningen inte sker på bekostnad av myndighetens tillsynsverksamhet, eller att rådgivningen enbart kommer att handla om ökad produktion på bekostnad av miljöhänsynen.

Skälen för regeringens bedömning

Skogen har en samhällsviktig funktion genom att leverera virke och andra ekosystemtjänster, vilket avspeglas i de av riksdagen beslutade jämställda målen för skogspolitiken, miljömålet och produktionsmålet, (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252 och prop. 2007/08:108, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244) om att skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen. Den svenska skogen, skogsbruket och skogsindustrin har en strategisk betydelse, både i ett regionalt perspektiv och för landet i stort. Två tredjedelar av Sveriges landyta täcks av skog och svarar för omkring tio procent av såväl den svenska industrins totala sysselsättning som industrins export, omsättning och förädlingsvärde. Det finns också stor potential för att ytterligare höja förädlingsvärdet inom industrin genom utveckling av nya processer och produkter, med positiva effekter på hållbar tillväxt, resurseffektivitet och sysselsättning i hela landet.

De nationella jämställda skogspolitiska målen syftar till att uppnå ett hållbart skogsbruk. Hållbart skogsbruk har av det paneuropeiska skogsarbetet *Forest Europe* definierats på följande sätt. ”Det hållbara skogsbruket handlar om förvaltning och nyttjande av skog och skogsmark på ett sådant sätt och i en sådan takt som upprätthåller dess biologiska mångfald, produktivitet, förnyingskapacitet, vitalitet och dess förmåga att nu och i framtiden fylla relevanta ekologiska, ekonomiska och sociala funktioner på lokal, nationell och global nivå, och som inte skadar andra ekosystem” (*Forest Europe*, tidigare känt som *Ministerkonferensen för skydd av Europas skogar (MCPFE)*, *Helsingforsresolutionen, H1 1993*).

Skogen har en central roll i bevarande av svensk natur och kultur. Skogen är även viktig för friluftslivet, besöksnäringen och rennäringen.

Skogen begränsar Sveriges klimatpåverkan eftersom den bidrar med förnyelsebara råvaror som kan ersätta fossila bränslen och material och den tar upp mer växthusgaser än den släpper ut.

Grunderna för gällande skogspolitik beslutades av riksdagen 1993 (prop. 1992/93:226). De största förändringarna i förhållande till tidigare skogspolitiska beslut var att ett miljömål och ett produktionsmål jämfördes och att avregleringar gjordes i skogspolitiken. Tidigare detaljstyrning av virkesproduktionen ersattes av en skogsvårdslagstiftning av ramlagskaraktär som gav skogsägarna frihet under ansvar att bruka skogen på ett hållbart sätt utan att bidra för skogsvård, produktionsåtgärder eller miljöhänsyn lämnades. Samtidigt ökade regleringen av vilken hänsyn som skulle tas till naturvärden och kulturmiljövärden vid skogsbruksåtgärder. Dessutom betonades att den nya skogspolitiken förutsätter ökade kunskaper hos skogsägarna och andra som verkar i skogsbruket för att nå de skogspolitiska målen och att i första hand varje skogsägare har ansvar att skaffa sig de kunskaper som behövs, samtidigt som staten har ett ansvar för att en grundläggande rådgivning kommer till stånd.

Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.

Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.

En utgångspunkt för 1993 års skogspolitik var att skapa förutsättningar för ett mer varierat och mindre detaljreglerat skogsbruk.

Den princip som sammanfattas som frihet under ansvar har sedan dess varit vägledande för skogspolitiken. I propositionen En skogspolitik i takt med tiden (prop. 2007/2008:108 s. 25) uttryckte regeringen att frihet under ansvar innebär att den enskildes äganderätt till sin skog ska värnas samtidigt som skogsägaren har en betydelsefull del i det gemensamma ansvaret att förvalta skogsresursens alla nyttigheter på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med ekosystemansatsen. Samtidigt betonade regeringen att skogsägarnas nivå av ansvar och frihet inte är absolut, utan begränsas enligt gällande regelverk som återfinns i skogsvårdslagen och annan lagstiftning. I propositionen anges även att det skogliga sektorsansvaret medför att åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur och kulturmiljövärden är ett gemensamt ansvar för myndigheterna och skogsbruket.

För att bibehålla förutsättningar för brukande av skogen anser regeringen att skogsägarna även fortsatt bör ges frihet i val av brukningsmetoder, inom ramen för lagstiftningens krav.

Det har skett många förändringar under de drygt trettio år som gått sedan den skogspolitiska reformen 1993. EU-medlemskapet och den politikutveckling som skett inom EU och som följd av andra internationella

överenskommelser påverkar den svenska skogspolitiken och skogsbruket. Det har också blivit ett större fokus på skogens olika värden och ekosystemtjänster. Klimatförändringar påverkar redan nu förutsättningarna för skogstillväxt och skogsbruk och kommer sannolikt att få allt större påverkan framöver. Stormar och granbarkborreangrepp har i ökad utsträckning skapat problem för skogsbruket. Teknikutvecklingen och digitaliseringen har inneburit möjligheter och behov av nya arbetssätt.

Utredningen har haft i uppdrag att utvärdera den nuvarande skogspolitiken givet de förändringar som skett sedan 1993 inklusive policyutvecklingen inom EU. Utredningen redovisar hur den s.k. svenska modellen för brukande av skog har hanterat skogspolitikens utmaningar. Med den svenska modellen för brukande av skog avser utredningen principerna om frihet under ansvar, att undvika detaljreglering och ekonomiska stöd samt ett kunskapsbaserat ansvar. Sammantaget anser utredningen att modellen i stor utsträckning har varit ändamålsenlig, trots förändringar som delvis har hindrat denna inriktning.

Utredningen konstaterar att lagstiftningen har blivit mer omfattande och detaljerad på vissa områden, men att markägarna fortfarande har en betydande frihet i sitt brukande. Kunskap är enligt utredningen fortsatt en avgörande förutsättning för att principen om frihet under ansvar ska fungera, även om kunskapsbehoven har förändrats över tid.

Principen att skogsbruket ska bära sina egna kostnader upprätthålls fortfarande, menar utredningen, med få bidrag eller ekonomiska stöd inom sektorn.

Reformen 1993 syftade främst till att stärka miljöarbetet i skogen. Utredningen framhåller att det är inom detta område som skogsbruket och regelverket har utvecklats mest. Det märks särskilt i den kraftigt ökade areal som omfattas av formella skydd, frivilliga avsättningar och hänsyn vid skogsbruksåtgärder. I dag utgör dessa områden, tillsammans med improduktiv skogsmark, mer än en fjärdedel av landets skogsmarksareal.

Utredningen konstaterar att investeringarna i naturvård har lett till mer gammal skog, mer död ved och ökad variation i skogen sedan 1993. Samtidigt pekar utredningen på kvarstående problem med att många områden som undantagits från normalt skogsbruk inte får den naturvårdande skötsel som behövs.

Utredningen bedömer att utvecklingen sedan 1993 även har främjat produktionsmålet. Tillväxten, virkesförrådet och avverkningen har kunnat öka samtidigt som naturvårdsinsatserna har stärkts.

Vidare konstaterar utredningen att markägarna investerar mer i åtgärder som förnyring genom plantering och röjning. Trots detta har återväxtresultaten och ungskogarnas kvalitet försämrats, vilket utredningen menar att det höga betestrycket från klövvilt har bidragit till.

Remissutfallet visar att flera remissinstanser invänder mot att den svenska modellen för brukande av skog har varit ändamålsenlig. Några remissinstanser framhåller att utvecklingen i miljön inte är positiv på det sätt utredaren gör gällande och att skogsbruket inte kan bära sina egna kostnader.

Regeringen gör i likhet med remissinstanserna bedömningen att det har funnits utmaningar för den skogspolitik som beslutades 1993. Sedan Sveriges anslutning till Europeiska unionen 1995 gäller EU-rätten i Sverige. Särskilt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet har på

Prop. 2025/26:242 senare år visat att de har betydande påverkan på förutsättningarna för svenskt skogsbruk. Därtill har den fortlöpande utvecklingen av unionsrätten medfört nya krav och ytterligare anpassningsbehov för sektorn.

Regeringen bedömer dock att den skogspolitik som beslutades 1993 har varit robust och ändamålsenlig och i huvudsak upprätthållit sin funktion samt hanterat de utmaningar och förändringar som har skett sedan 1993. Grunderna för skogspolitiken och de två jämställda skogspolitiska målen ska därför ligga fast.

Rådgivning

Skogsstyrelsen har viktiga uppgifter för att verka för att landets skogar sköts på ett sätt så att de skogspolitiska målen kan uppnås. Dessa uppgifter omfattar bland annat rådgivning och informationsinsatser, tillsyn och inventering.

En bärande del av skogspolitiken är principen om frihet under ansvar. En central förutsättning är att det finns kunskap, baserad på aktuell forskning och beprövad erfarenhet, som tillgängliggörs och utvecklas. Då får markägare förutsättningar att förvalta skogen på ett långsiktigt hållbart sätt så att skogspolitikens mål kan uppnås.

Skogsstyrelsen har enligt förordningen (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen i uppdrag att bland annat bedriva rådgivning om hur landets skogar bör skötas. I sitt budgetunderlag för 2026–2028 konstaterar Skogsstyrelsen att kunskapen om hur skogen kan skötas för att öka en hållbar tillväxt och samtidigt erhalla den variation som behövs för att anpassa skogen till klimatförändringar och minska risken för skogsskador behöver stärkas inom skogsägarkåren. För flera skogliga frågor är informativa styrmedel i dag de enda tillgängliga enligt myndigheten, vilket gör rådgivning och informationsförsörjning särskilt angelägna.

Utredningen anser att en särskild anslagspost för rådgivning bör avsättas i regleringsbrevet till Skogsstyrelsen samt att Skogsstyrelsen bör få i uppdrag att genomföra en riktad kunskapskampanj för att öka skogs-kunskapen hos skogsbrukets aktörer och framför allt skogsägarna.

Remissinstanserna är i huvudsak positiva till att Skogsstyrelsen lägger större fokus på rådgivning i sin verksamhet. Flera remissinstanser uttrycker att det är viktigt att denna rådgivning inte sker på bekostnad av myndighetens tillsynsverksamhet, eller att rådgivningen enbart kommer att handla om ökad produktion på bekostnad av miljöhänsynen. Regeringen bedömer, i likhet med utredningen och remissinstanserna, att rådgivning är ett viktigt styrmedel för att bidra till att skogspolitikens mål uppnås.

Genom att bl.a. Skogsstyrelsen tillhandahåller relevant och tillgänglig kunskap och vägledning kan skogsägarnas kunskap och engagemang stärkas, vilket i sin tur bidrar till att skogspolitikens mål kan uppnås. Skogsstyrelsens rådgivningsverksamhet har under senare år utgjort en krympande del av Skogsstyrelsens kärnverksamhet, samtidigt som arbetet med tillsyn har ökat. Regeringen har därför anvisat 20 000 000 kronor för information och rådgivning till skogsägare avseende ökat kolupptag samt biologisk mångfald för att bidra till att nå Sveriges LULUCF-åtagande i budgetpropositionen för 2026. Anslaget beräknas öka med 40 000 000 kronor från och med 2027.

Det är angeläget att myndigheten utnyttjar befintliga strukturer och resurser inom rådgivningsområdet men också använder moderna former för kunskapsförmedling, exempelvis digitala kanaler, distansträffar, webbkurser och e-tjänster.

För att stärka Skogsstyrelsens rådgivning till skogssektorn och främja en hållbar utveckling har regeringen i budgetpropositionen för 2026 prioriterat särskilda medel för rådgivningsinsatser. Några medel har dock inte öronmärkts för en särskild och tidsbegränsad kunskapskampanj på det sätt utredningen bedömt utan tilldelade särskilda medel får disponeras inom myndighetens kärnverksamhet för rådgivning. Regeringen ser rådgivning som en strategisk viktig insats mot ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk.

10 En systematisk uppföljning av det skogspolitiska produktionsmålet

Regeringens bedömning

En systematisk uppföljning av det skogspolitiska produktionsmålet som riksdagen har fastställt skapar drivkraft i arbetet för ökad skoglig tillväxt och ökad tillgång på hållbart producerad inhemsk biomassa.

Skogsstyrelsens ansvar för att rapportera resultatet av den uppföljning och utvärdering som myndigheten har i uppgift att göra av hur landets skogar sköts i förhållande till det skogspolitiska produktionsmålet bör framgå av förordningen med instruktion för Skogsstyrelsen.

Utredningens bedömning

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen anser att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på preciseringar och indikatorer för det skogspolitiska produktionsmålet samt hur detta kan följas upp och utvärderas. Utredningen bedömer att förordningen med instruktion för Skogsstyrelsen bör ändras så att Skogsstyrelsens ansvar tydliggörs för att samordna uppföljning, utvärdering och rapportering av det mål för skogsproduktion som riksdagen har fastställt.

Remissinstanserna

Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker bedömningen om behovet av ett produktionsmålssystem, däribland *Bergvik Skog Öst*, *Holmen Skog*, *KSLA*, *LRF Skogsägarna*, *Länsstyrelsen i Uppsala län*, *Norra Skog*, *Skogsindustrierna*, *Skogssällskapet*, *Skogsstyrelsen* och *Stora Enso*. Några av remissinstanserna framhåller att ett produktionsmålssystem skulle skapa en tydligare balans mellan skogspolitikens två jämsställda mål. Ett produktionsmål bör enligt *LRF Skogsägarna* inte uppfattas som tvingande utan i stället väcka intresse hos de skogsägare som vill investera i produktionsfrämjande åtgärder.

En mindre andel av remissinstanserna avstyrker eller ställer sig tveksamma till bedömningen däribland *Naturvårdsverket*, *Region Norrbotten* och *WWF*. *Naturskyddsföreningen* menar att man bör överlåta till marknaden att avgöra inriktningen för virkesproduktionen samt att produktionsmålet täcks in av miljökvalitetsmålet Levande skogar enligt vilket skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas.

Skälen för regeringens bedömning

Enligt 1 § skogsvårdslagen är skogen en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas till andra allmänna intressen. Detta innebär att skogen ska skötas så att de jämställda målen nås (prop. 1992/93:226 s. 47–49).

Samtidigt som ett tydligt formulerat miljömål fördes in i skogspolitiken formulerades det skogspolitiska produktionsmålet om. Regeringen motiverade produktionsmålet med att skogen och skogsmarken ska nyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthållig god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om att använda vad skogen producerar (prop. 1992/93:226 s. 32–37).

Skogsbrukets särskilda förutsättningar, såsom den långa tidshorisonten mellan investering och avkastning och skogens betydelse som nationell tillgång, medför att staten behöver skapa förutsättningar för ett långsiktigt hållbart brukande även när det gäller produktionsmålet.

Av förordningen med instruktion för Skogsstyrelsen framgår att myndigheten bland annat ansvarar för inventering, uppföljning och utvärdering av hur landets skogar sköts i förhållande till de skogspolitiska mål som beslutats av riksdagen. Skogsstyrelsen har enligt instruktionen även ett uppföljningsansvar för miljökvalitetsmålet Levande skogar samt för delar av målen för friluftslivspolitik. Målet ingår i miljömålssystemet som har en omfattande struktur med miljömålsansvariga myndigheter, årlig uppföljning (nationell och regional), fördjupad utvärdering vart fjärde år, etappmål, preciseringar och indikatorer, miljömålsberedning och miljömålsråd.

Utredningen föreslår att Skogsstyrelsens instruktion ändras så att ansvaret för uppföljning och utvärdering av det av riksdagen beslutade produktionsmålet för skogen tydliggörs. Vidare anser utredningen att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur uppföljning och utvärdering kan gå till.

Regeringen anser att rapportering av resultatet av den uppföljning och utvärdering av skogspolitikens produktionsmål som Skogsstyrelsen i dag ansvarar för behöver förtydligas för att kunna följa måluppfyllelsen och redovisa denna samt ge underlag inför politiska beslut. Det skapar förutsättningar för att framöver upprätthålla balansen när det gäller uppföljningen av de två jämställda skogspolitiska målen. En stor del av den information som behövs för att följa upp det skogspolitiska produktionsmålet finns tillgänglig redan i dag, inte minst via den officiella statistiken. Denna statistik, som i dag finns på olika myndigheter, kan bidra som underlag i en samlad rapportering. Regeringen bedömer att ett systematiskt arbete med uppföljning av det skogspolitiska produktions-

målet skapar drivkraft i arbetet med att främja skoglig tillväxt och hållbart producerad inhemsk biomassa.

Skogsstyrelsen har i dag i uppgift att ansvara för inventering, uppföljning och utvärdering av hur landets skogar sköts i förhållande till de jämställda skogspolitiska målen. Det är därför lämpligt att Skogsstyrelsen ansvarar även för att rapportera resultatet av den uppföljning och utvärdering som myndigheten har i uppgift att göra av hur landets skogar sköts i förhållande till det skogspolitiska produktionsmålet. Skogsstyrelsens ansvar för rapportering bör framgå av förordningen med instruktion för Skogsstyrelsen.

Regeringen bereder utredningens förslag om att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla ett system för uppföljning av det skogspolitiska produktionsmålet, inklusive hur det bör utvärderas. Regeringen bedömer att en systematisk uppföljning av det skogspolitiska produktionsmålet bidrar till en balanserad och effektiv målstyrning inom skogspolitiken

11 Statens arbete med att skydda skogsmark

Regeringens bedömning

Sveriges arbete med att uppfylla bindande åtaganden gentemot EU har stor betydelse för utvecklingen av de nationella miljömålen då EU:s mål i stor utsträckning överlappar miljömålssystemet och andra relaterade mål till exempel för friluftslivspolitiken.

Statens arbete med att skydda skogsmark bör framåt i första hand inriktas på att uppfylla Sveriges bindande åtaganden enligt EU:s regelverk. Genomförande i svensk rätt av EU:s regelverk över miniminivån bör undvikas.

Utredningens bedömning

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen gör bedömningen att regeringen bör uttala en tydlig politisk avvägning för hur stor andel areal som bör undantas från skogsbruk.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är till övervägande del positiva till bedömningen om att regeringen bör uttala en tydlig politisk avvägning för hur stor areal som bör undantas från skogsbruk, däribland *Holmen Skog*, *KSLA*, *LRF Skogsägarna*, *länsstyrelserna i Jämtlands och Västernorrlands län*, *Norra Skog*, *Malung-Sälens kommun*, och *Skogssällskapet*. Även *Skogsindustrierna* tillstyrker bedömningen och framhåller att skogsmark som är tillgänglig för virkesproduktion är viktig för att klara samhällets efterfrågan på fossilfri råvara från skogen, för Sveriges ekonomi och sysselsättning, för en levande landsbygd och för klimatomställningen. *SLU* bedömer att ett sådant mål kan vara svårt att hantera inom ramen för

Prop. 2025/26:242 EU-samarbete, där bindande EU-lagstiftning påverkar. Hur mycket skog som behöver undantas från skogsbruket för att nå mål för klimat och biologisk mångfald är inget konstant värde, utan beror på hur skogsbruket hanteras i landskapet i stort och vilka effekter det har på den biologiska mångfalden och på möjligheterna att utöva friluftsliv.

Ett mindre antal remissinstanser, däribland *länsstyrelserna* i *Kalmar*, *Östergötlands* och *Skåne län* samt *Naturvårdsverket* avstyrker bedömningen, bland annat för att den är otydlig och att det är svårt att avgöra vad som behöver skyddas. Även *Naturskyddsföreningen* motsätter sig bedömningen och anser att regeringen bör besluta om ett nytt etappmål för skydd av skog inom miljömålssystemet i stället, som dock inte bör vara ett slutmål eftersom det är omöjligt att förutspå vilka krav och åtaganden som kommer att gälla i en mer avlägsen framtid. *Region Kronoberg* anser att en begränsning av den areal som undantas från skogsbruk behöver ha en viss flexibilitet.

Skälen för regeringens bedömning

Utredningen pekar på skogssektorns betydelse för Sverige och svensk ekonomi. Skogsnäringens bidrag till BNP har legat på cirka två procent under tidsperioden 1993–2022 och omkring 120 000 personer är sysselsatta i skogsbruk och skogsnäring. Skogen och skogsindustrin har särskilt stor betydelse för län med relativt gles och liten befolkning. På senare år har skogen samtidigt fått en alltmer viktig roll i form av att andra värden, exempelvis rekreativsvärden, klimatnytta och ekosystemtjänster som skogen tillhandahåller, värderas allt högre. Sammantaget har skogens värde ökat över tid, och den ökade konkurrensen om skogsråvara och markanvändning har lett till ökade målkonflikter kring skogens nyttjande.

Utredningen redovisar beräkningar i ett hundraårsperspektiv och bedömer att en sammanlagd långsiktigt ökad skoglig tillväxt skapar stora nettointäkter och en stor långsiktig klimatnytta. Regeringen delar utredningens bedömning och anser att ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt och användning av produkter från förnybar råvara bedöms ge högsta långsiktiga klimatnytta. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar ska bevaras genom formellt skydd, skogsägarnas frivilliga avsättningar och miljöhänsyn vid avverkning. Regeringen ser, i linje med förvaltarskapstanken, aktiva och engagerade mark- och skogsägare som avgörande för att stärka ekosystemen i skog och mark, värna natur och kulturvärden, bidra till förutsättningar för friluftslivet och för att ta tillvara skogens avgörande roll i klimatarbetet, bl.a. som kolsänka och förnybar råvara. Staten har en viktig roll som en stor skogsägare.

Sedan den skogspolitiska reformen 1993 har arealen formellt skyddad skogsmark ökat väsentligt. Enligt SCB var cirka 2,5 miljoner hektar skogsmark formellt skyddad 2024, fördelat på 57 procent produktiv och 43 procent improduktiv skogsmark i skyddsformerna nationalparker, naturreservat, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. Enligt Riksskogstaxeringens senaste statistik var motsvarande uppgifter totalt 2,9 miljoner hektar skogsmark varav 48 procent produktiv och 52 procent improduktiv. Skillnaderna beror på olika datakällor.

Utöver formellt skyddad skogsmark undantas skogsmark från skogsbruk genom ett generellt förbud mot skogsbruk på improduktiv skogsmark som

är större än 0,1 hektar, skogsägarnas frivilliga avsättningar samt hänsynsytor, dvs. ytor som lämnas orörda vid en föryngringsavverkning. Enligt SCB uppgick dessa områden utanför formellt skydd tillsammans till 5,0 miljoner hektar 2025. Ytterligare mark för virkesproduktion undantas från skogsbruk genom nekade avverkningstillstånd i fjällnära skog. Under perioden 2020–2024 omfattades 25 000 hektar skogsmark av sådana beslut.

Samtidigt som alltmer skogsmarksareal har undantagits från virkesproduktion har målsättningarna för skydd höjts. På global nivå enades parterna till FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) 2022 om det s.k. Kunming–Montréal-ramverket. Ramverket lägger fast mål och åtgärds mål för perioden 2022–2050. Åtgärds mål 2 syftar till att återställa minst 30 procent av utarmade ekosystem. Åtgärds mål 3 syftar till att med skyddade områden och andra verkningsfulla områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM) effektivt bevara och förvalta 30 procent av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald, ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster.

Inom EU finns sedan 2023 en gemensam politisk målsättning om att minst 30 procent av EU:s sammanlagda land- och inlandsvattenområden ska skyddas till 2030, varav minst en tredjedel ska ha strikt skydd. Det finns också ett antal lagstiftningsakter inom EU som ställer krav på att undanta olika kategorier av skogsmark från virkesproduktion främst art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet, direktivet för förnybar energi och naturrestaureringsförordningen.

Utredningen pekar på att dessa åtaganden sammantaget skapar en osäkerhet kring behoven av ytterligare arealer skyddad skogsmark i Sverige. Utredningen menar också att det finns ett glapp mellan den EU-gemensamma naturvårdspolitiken och det nationella arbetet och att den svenska modellen för naturvårdsavsättningar behöver harmoniseras med de internationella åtaganden Sverige har.

Vidare pekar utredningen på behovet av bättre kunskap kring hur omfattande den statliga investeringen i skydd av skog kan förväntas bli och vilka kostnader som förvaltning och skötsel av dessa områden kommer att medföra. Utredningen anser därför att regeringen bör uttala en tydlig politisk avvägning för hur stor areal som bör undantas från skogsbruk och därmed också hur stor areal som kan användas för skogsbruk. Ett sådant uttalat mål bör enligt utredningen också inkludera hur Sverige avser att bidra till EU:s gemensamma åtaganden, vara harmoniserat med internationella åtaganden samt inkludera en ambition avseende skötsel av undantagna områden.

Regeringen bedömer i likhet med utredningen att osäkerhet kring möjligheterna till framtida brukande kan begränsa en starkt investeringsvilja i skogen. Investeringar i skogsbruk och skogsindustri är långsiktiga och behöver därför ha en viss säkerhet i bedömningen av nyttan och behovet av investeringen. Som SLU lyfter fram kan dock ett exakt mål vara svårt att hantera inom ramen för EU-samarbetet, där bindande EU-lagstiftning påverkar. Regeringen anser dock att det behövs en ökad tydlighet i hur avvägningen görs mellan mark som ska brukas och mark som ska undantas från skogsbruk.

Den internationella rapporteringen av skyddad natur har varit föremål för flera genomlysningar de senaste åren. Regeringen gav 2021 Naturvårdsverket i uppdrag att bland annat mot bakgrund av en jämförelse med andra länder ta fram förslag på hur Sverige kan redovisa skyddsformer enligt internationella kriterier på ett sätt som gör att Sveriges redovisning blir mer jämförbar med andra länders redovisningar (M2021/00245). Den årliga rapporteringen är Sveriges redovisning av skyddade områden inom ramen för konventionen om biologisk mångfald. I sin redovisning av regeringsuppdraget (KN2023/01622) identifierade Naturvårdsverket möjligheter att rapportera ytterligare skyddsformer (samtliga Natura 2000-områden, biotopskyddsområden och naturvårdsavtal samt nationalstadsparken). Naturvårdsverket avsåg också att utreda vidare om det är möjligt att inkludera kulturresevat samt vattenområden utpekade som riksintressen i den internationella rapporteringen av skyddad natur. När det gäller OECM (Other Effective area-based Conservation Measures) så avsåg Naturvårdsverket att i samverkan med Skogsstyrelsen rapportera sådana frivilliga avsättningar som markägare har valt att redovisa på ett transparent sätt och i enlighet med kriterier för OECM. Även övningsområden som skyddats genom en överenskommelse med Fortifikationsverket avses att rapporteras på detta sätt. Naturvårdsverket avsåg också att tillsammans med Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten närmare undersöka hur förutsättningarna ser ut för att rapportera andra bevarandeinstrument som OECM. Dessutom föreslog myndigheten att möjligheten att avgränsa och rapportera riksintresset Obrutna fjäll utreds närmare. Miljömålsberedningen har i sitt arbete att föreslå en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald (SOU 2025:21), identifierat ytterligare områden som möjliga att rapportera under begreppet OECM.

Regeringen bedömer i den nationella strategin för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (KN2026/00242) att Naturvårdsverket kan utveckla rapporteringen ytterligare med OECM, bland annat med obrutna fjäll, skogliga impediment, frivilliga avsättningar i skogsbruket och inomstatliga överenskommelser med myndigheter och andra statliga aktörer, samt undersöka möjligheterna att inkludera ängs- och betesmarker med särskilda värden som har miljöersättning. Ett fortsatt arbete med att utveckla rapporteringen med områden som uppfyller kriterierna för OECM kommer att bidra till att nå målen om minst 30 procent skyddade områden i Kunming–Montreal-ramverket och EU:s strategi för biologisk mångfald samtidigt som jämförbarheten med andra medlemsländer ökar.

Inriktning för statens arbete med att skydda skogsmark

Med virkesproduktionsmark avses den produktiva skogsmark som återstår när formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar och hänsynsytor är undantagna. Givet det omfattande arbetet med att undanta skogar med höga naturvärden som genomförts sedan den skogspolitiska reformen 1993 och dagens omfattande skydd av skogsmark inklusive formella skydd och olika typer av OECM bedömer regeringen att statens arbete med att skydda skogsmark framåt i första hand bör inriktas på att uppfylla Sveriges bindande åtaganden enligt EU:s regelverk. Sveriges arbete med

att uppfylla bindande åtaganden gentemot EU har också stor betydelse för utvecklingen av de nationella miljömålen då EU:s mål i stor utsträckning överlappar miljömålssystemet och andra relaterade mål till exempel för friluftslivspolitik.

Riksdagen tillkännagav under riksmötet 2018/19 för regeringen att den bör verka för att genomföra EU-rätt i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar svenska företags konkurrenskraft. Utgångspunkten bör enligt riksdagen vara att EU-direktiv ska genomföras på miniminivå i nationell rätt och när det finns skäl att överskrida denna miniminivå ska effekterna för företag tydligt redovisas (bet. 2018/19:NU7, rskr. 2018/19:166). Tillkännagivandet slutbehandlades genom kommittédirektiven Ett implementeringsråd för genomförande av EU-rättsakter med konsekvenser för företag i Sverige (dir. 2024:51). I syfte att värna svensk konkurrenskraft och bidra till att uppfylla det skogspolitiska produktionsmålet bör det fortsatta arbetet med att skydda skog därför väga in att ett nationellt genomförande i Sverige av EU:s regelverk över miniminivån bör undvikas, bland annat genom utvecklad rapportering.

12 Produktionshöjande åtgärder

Regeringens bedömning

En framtida ändamålsenlig skogspolitik bör främja ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk. Ytterligare åtgärder bör vidtas i syfte att öka den skogliga tillväxten och öka tillgången till hållbart producerad inhemsk biomassa och som därmed skapar förutsättningar för att framöver upprätthålla balansen mellan de två jämsättade skogspolitiska målen. Åtgärder för ökad tillväxt bör beakta att skogsbruket måste anpassas till ett förändrat klimat liksom påverkan på biologisk mångfald.

Utredningens förslag om att lämna uppdrag till berörda myndigheter att se över sina föreskrifter eller utreda behov av eventuella förändringar bereds vidare, när det gäller

- skogsodlingsmaterial,
- ungskogar,
- skogsskador,
- lägsta ålder för förnygringsavverkning, och
- robusta vägar.

Utredningens bedömning

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att berörda myndigheter bör få i uppdrag att se över sina föreskrifter eller utreda behov av eventuella förändringar på ett antal områden.

Bergs kommun, Bergvik Skog Öst, Gröna arbetsgivare, Holmen Skog, Norra Skog och Stora Enso ser positivt på utredningens bedömningar om produktionshöjande åtgärder. *Skogsindustrierna* framhåller att genom fossilfria produkter, växande skogar och arbetstillfällen spridda över landet som ger skatteintäkter och levande samhällen bidrar skogsindustrin med unik kraft för både klimat, miljö och ekonomi. *Sveriges Allmänningsskogars Förbund* menar att den svenska skogsbiomassan kan och kommer spela en central roll i framställning av råvaror och energiproduktion och därmed måste produktionen öka, där så är lämpligt.

Skydda skogen tar avstånd från alla bedömningar som innebär ett intensifierat skogsbruk och ökad produktion och tillväxt. *Naturvårdsverket* uttrycker att ett fokus på ökad tillgång till skoglig biomassa riskerar att få en betydande negativ inverkan på biologisk mångfald och bör i väsentliga delar inte genomföras. *WWF* anser att de åtgärder om produktionshöjande åtgärder som utredningen lyfter fram förstärker obalansen till fördel för produktion och till nackdel för gemensamma samhällsvärden och miljön.

Energimyndigheten, Länsstyrelsen i Jämtlands län, LRF Skogsägarna, Skogsindustrierna, Skogssällskapet och *SLU* tillstyrker att Skogsstyrelsen ser över sina allmänna råd och rekommendationer gällande gödsling. Flertalet *länsstyrelser* är positiva till askåterföring och anser att askåterföringen behöver styras till rätt områden ur försurningssynpunkt.

Flera remissinstanser, däribland *Havs- och vattenmyndigheten, Länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, och Skåne län, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, Svenska Samernas Riksförbund (SSR)* och *WWF* är kritiska till att ökad gödsling stimuleras. De framhåller att konsekvenserna av en sådan åtgärd inte är tillräckligt utredda, särskilt vad gäller negativ påverkan på biologisk mångfald, kulturmiljöer och vattendrag och sämre möjligheter att uppnå nationella och internationella mål och åtaganden.

Skogforsk, Skogsindustrierna och *Skogssällskapet* är positiva till att reglerna om vegetativt förökat material och förflytningsreglerna ändras. *Skogforsk* hänvisar till att klimatförändringarna ställer allt större krav på förädlingen och att skogsodlingsmaterialet måste klimatanpassas. *SLU* tillstyrker en översyn av förflytningsreglerna.

Naturvårdsverket och *WWF* anser inte att det behövs lättnader av reglerna om användning av vegetativt förökat skogsodlingsmaterial. *WWF* framhåller även att de osäkerheter som finns bör medföra försiktighet. Skogsstyrelsen avstyrker att reglerna om vegetativt förökat material ändras med hänsyn till att risker för ekosystemtjänster behöver utvärderas. Skogsstyrelsen instämmer däremot i att det finns ett behov av att se över och utvärdera föreskrifterna om skogsodlingsmaterialets härkomst och förflyttning men anser att detta bör göras inom myndighetens sedvanliga uppföljning av föreskrifter och allmänna råd.

Länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Jämtlands, Skåne, Uppsala och Västernorrland län, LRF Skogsägarna, Skogsindustrierna och *SLU* tillstyrker att uppdrag lämnas om inventering och kunskap om ungsogor.

Skogsindustrierna och *SLU* tillstyrker i allt väsentligt att det görs en översyn av regelverk och ansvar kopplat till skogsskador.

Flera remissinstanser bland annat *Länsstyrelserna* i *Gävleborgs*, *Östergötlands*, *Jönköpings*, *Kalmar*, *Uppsala* och *Västerbottens län*, *Naturvårdsverket* och *WWF* avstyrker förslaget att ge länsstyrelserna i uppdrag att göra en översyn av reservatsföreskrifter eftersom inget hindrar myndigheterna i dag från att göra en översyn av reservatsföreskrifterna när det anses nödvändigt. Länsstyrelsen i Östergötlands län förordar i stället att länsstyrelsen fortsätter att prioritera arbetet att revidera beslut för att få ändamålsenliga skötselplaner. *Länsstyrelsen i Gotlands län* menar att medel behöver avsättas för att förslaget med översynen ska få den effekt som eftersträvas. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* tillstyrker förslaget.

Naturvårdsverket, *Skogsstyrelsen* och *WWF* anser inte att en ny översyn av föreskrifterna till växtskyddsförordningen är nödvändig, eftersom *Skogsstyrelsen* nyligen uppdaterat dem.

Skogforsk delar bedömningen om vikten av att etablera ett screening-center och vikten av att säkerställa långsiktig finansiering för detsamma.

Länsstyrelserna i *Västernorrlands* och *Östergötlands län* instämmer i att det behövs ett tydligare informationssystem till allmänheten gällande brandrisk och eldningsförbud i skogen. *Myndigheten för civilt försvar* framhåller att bättre underlag kring antändningsorsaker, brandbeteende och brandspridning i svenska vegetationstyper behövs för att minska risken för allvarliga konsekvenser av skogs- och vegetationsbränder men ett generell eldningsförbud i skog och mark under sommarhalvåret både riskerar att allvarligt inskränka den enskildes fri- och rättigheter och att minska legitimiteten för eldningsförbud. *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)* är positivt till att vidareutveckla informationssystem till allmänheten gällande brandrisk samt att samråda med andra myndigheter och länsstyrelser men anser att regelverket för eldningsförbud inte hör till SMHI:s ansvarsområde.

LRF Skogsägarna, *Skogsindustrierna*, *Skogsällskapet* och *SLU* tillstyrker att *Skogsstyrelsen* får i uppdrag att revidera föreskrifterna om lägsta tillåtna ålder för föryngringsavverkning. *LRF Skogsägarna* delar utredarens bedömning om att det saknas vetenskaplig grund för dagens regler med olika lägsta ålder för föryngringsavverkning på marker med samma ståndortsindex beroende på om skogen finns i norra eller södra Sverige.

Naturvårdsverket, *Länsstyrelsen i Västerbottens län*, *Sametinget* och *WWF* motsätter sig att *Skogsstyrelsen* får i uppdrag att se över föreskrifterna om lägsta ålder för föryngringsavverkning. *Naturvårdsverket* pekar på att en sänkt slutavverkningsålder riskerar att försvaga netto-upptaget av kol, vilket Sverige enligt EU:s LULUCF-förordning har ett beting att öka. Det gör även *Naturskyddsföreningen* som pekar på att sänkta krav på slutavverkningsålder skulle få negativa effekter på biologisk mångfald, sociala värden och rennäring. Föreningen motsätter sig att införa en lägsta ålder för slutavverkning för främmande trädslag och menar att alla hinder för att avveckla främmande trädslag bör undvikas med hänsyn till miljö, rennäring och restaureringsförordningens krav. *Sametinget* och *SSR* framhåller att användningen av främmande trädslag inom renskötselområdena leder till stora utmaningar för renskötselns bedrivande. *Skogsstyrelsen* anser att en översyn bör ske inom ramen för

Prop. 2025/26:242 myndighetens sedvanliga uppföljning och arbete med gällande föreskrifter och allmänna råd.

Flertalet remissinstanser instämmer i att det bör tas fram en tydlig, heltäckande och uppdaterad standard för skogsbilvägar, förenklad förrättning och ajourhållen vägdatas, däribland *Energimyndigheten*, *Fortifikationsverket*, *KSLA*, *Länsstyrelserna i Östergötlands och Västerbottens län*, *Myndigheten för civilt försvar*, *Naturvårdsverket*, *Skogsindustrierna* och *Skogsstyrelsen*. *LRF Skogsägarna* anser att utredarens bedömning om robusta skogsbilvägar samt strategin för enskilda vägar från 2025, som LRF och flera andra organisationer ligger bakom, bör ligga till grund för det fortsatta arbetet för att skapa förutsättningar för att rusta upp, framtidssäkra och stötta förvaltningen av landets enskilda vägar.

Lantmäteriet uppmärksammar att förrättningsförfarandet för vägar är reglerat i lag. *Lantmäteriet* anser dock att *Skogsstyrelsen* och *Lantmäteriet* kan stärka samverkan i syfte att bland annat harmonisera den information de lämnar.

Riksantikvarieämbetet anser inte att anläggandet av skogsbilvägar bör förenklas då det ökar risken för skador på kulturmiljöer. *Sametinget* menar att skogsbilvägar kan vara nödvändiga men det krävs noggrann planering och samråd för att minimera effekter på renskötsel. *WWF* menar att förenklade förrättningar innebär att miljöhänsyn åsidosätts.

Skälen för regeringens bedömning

Ökad skoglig tillväxt

Skogen och svenskt skogsbruk är av stor betydelse för ekonomin, miljön och klimatarbetet. En ökning av den skogliga tillväxten och därmed ökad tillgång till biomassa i linje med ett hållbart skogsbruk är av stor vikt. Behovet av en ökad tillväxt och att främja ökad skogstillväxt lyftes i den inriktning som riksdagen beslutade om i propositionen *En skogspolitik i takt med tiden* (prop. 2007/08:108 s. 47). Där framhölls att skogsindustrin har ett fortsatt stort behov av en jämn tillgång till högkvalitativ skogsråvara till ett internationellt konkurrenskraftigt pris och att en ökad skoglig tillväxt motverkar klimatförändringar genom ökad upplagring av kol i växande skog och i skogsprodukter, samt genom ökad biobränsleproduktion. Vidare bedömde regeringen att en ökad tillväxt bör främjas genom en fortsatt aktiv skogspolitik, satsningar på högkvalitativ produktionsforskning samt ökade skogsvårdsinsatser, inom ramen för skogspolitikens två jämställda mål. Ansvaret för detta vilar på myndigheter och skogsnäringen gemensamt.

Regeringen uttalade i propositionen *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet* som grund att en ökad hållbar tillväxt på virkesproduktionsmarken bedöms vara nödvändig för att möta den ökade efterfrågan och möjliggöra fossilsubstitution, samtidigt som ambitionen att skyddsvärda skogar inte ska avverkas upprätthålls (prop. 2021/22:58 s. -57).

Frågan om skoglig tillväxt lyfts även av utredningen. Utredningen gör bedömningen att det inte bara behövs en bibehållen tillväxt utan en kraftigt ökad tillväxt på den skogsmark som finns tillgänglig för virkesproduktion för att kompensera för de naturvårdsavsättningar och naturvårdsåtgärder som görs nu och i framtiden. Utredningen konstaterar att åtgärder som

leder till ökad tillväxt och ökade avverkningsnivåer får positiva effekter på ekonomi, sysselsättning och leder till reducerade fossila utsläpp.

Remissutfallet är delat när det gäller behovet av åtgärder för att öka skogstillväxten. Vissa remissinstanser betonar att ökad skogstillväxt är nödvändig för att möta framtida behov inom bioekonomin, medan andra framhåller vikten av att låta mer skog stå kvar för att skydda biologisk mångfald och bevara viktiga ekosystemtjänster.

Regeringen bedömer att det även fortsättningsvis är nödvändigt med en ökad hållbar tillväxt på produktiv skogsmark som används för virkesproduktion, inom ramen för skogspolitikens två jämställda mål.

Skogen har en avgörande roll i klimatarbetet och energiförsörjningen genom att fungera som kolsänka och genom att tillhandahålla råvara som kan ersätta fossila material och bränslen. Den växande skogen är också avgörande för den biologiska mångfalden. Skogen är även viktig för beredskapen. Under kris och krig kan skogsråvara bidra till byggnads- och reparationsberedskap.

Produkter från skogssektorn, såsom fossilfria kemikalier, hygienartiklar och förpackningar, är av stor betydelse för samhällets funktion. Även ökad cirkularitet genom ökad återanvändning och återvinning av materialflöden har en viktig roll i framtidens cirkulära och biobaserade ekonomi. Resurser från cirkulära flöden och hållbart producerade biobaserade flöden ersätter fossila råvaror och kan bidra till att öka försörjningstrygghet.

Enligt skogsvårdslagen ska ny skog anläggas på produktiv skogsmark, bl.a. efter avverkning eller skada på skogen. Både Skogsstyrelsen och Miljömålsberedningen har lämnat förslag med innebörden att återbeskogningsplikten på skogsmark närmast jordbruksmark ska avskaffas. Det kommer att ge markägare större frihet att bestämma själv över sin mark. En sådan regellättnad underlättar för den markägare som vill utveckla bland annat biologiskt värdefulla bryn och främja ekosystemtjänster som kan utvecklas i övergångszonerna. Detta kan också bland annat begränsa viltskador och reducera stormskador. Förslagen kan i viss mån komma att påverka den skogligen tillväxten. Regeringen ser positivt på att genomföra dessa regellättnader, även om det kan leda till viss utebliven tillväxt. Frågan bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen verkar för goda, stabila förutsättningar för att bedriva ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk med ökad tillväxt samtidigt som påverkan på biologisk mångfald beaktas.

Klimatanpassning för att säkerställa tillgång till hållbart producerad inhemsk biomassa

Regeringen framför i Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97) bl.a. att brukandet av skogen behöver klimatanpassas för att säkra skogens ekosystemtjänster som exempelvis produktion av virke, rekreation, förebyggande av ras och översvämningar samt bevarande av biologisk mångfald. Klimatanpassning behövs också för den svenska skogsnärings framtida konkurrenskraft. Regeringen anser det nödvändigt att anpassa skogen och skogsbrukets metoder och åtgärder så att framtidens skogar kan stå emot skador som följer av klimatförändringarna.

Att skapa resilienta skogar som klarar klimatförändringarnas effekter och samtidigt främjar tillväxt och samhällsnytta är enligt regeringen en central prioritet. Detta förutsätter en kombination av aktiv skogsskötsel, långsiktiga strategier och kunskapsförmedling som ger skogsägare möjlighet att fatta välgrundade beslut. Klimatanpassning av skogsbruket innebär också att man väger in risker och sårbarheter för andra samhällsfunktioner.

Gödsling

Utredningen bedömer att gödsling är ett effektivt sätt att snabbt öka skogens tillväxt och därmed stärka skogsbrukets produktionsförmåga och ökad inbindning av kol. Utredningen menar även att askåterföring kan bidra till att motverka klimatförändringarna dels genom minskad avgång av växthusgaser, dels genom ökad tillväxt hos träden. Utredningen anser därför att Skogsstyrelsen bör ges i uppdrag att ändra sina allmänna råd och rekommendationer om gödsling inklusive gödsling med aska, i syfte att stimulera ökad gödsling och därmed ökad tillväxt i skogen.

Flera remissinstanser är kritiska till ökad gödsling och menar att konsekvenserna inte är tillräckligt utredda.

Genom regleringsbrevet för 2025 har regeringen gett Skogsstyrelsen i uppdrag att vidareutveckla förslag för ökad hållbar skogsgödsling, både vad gäller areal och intensitet, samt att genomföra en översyn av myndighetens egna allmänna råd. Arbetet ska bl.a. utgå från att skador på den biologiska mångfalden och andra ekosystemtjänster ska begränsas. I en delrapport gör Skogsstyrelsen bedömningen att med tillämpning av nuvarande föreskrifter och allmänna råd kan skogsgödslingen öka från 30 000 till 50 000 hektar per år, vilket bedöms kunna bidra till ökad tillväxt och större inbindning av kol. Samtidigt finns risker för natur- och kulturmiljöer samt renskötsel vilket kräver noggrann planering och mer kunskap. Uppdraget ska slutredovisas den 30 april 2026. Regeringen anser att gödsling kan vara ett effektivt sätt att snabbt öka skogens tillväxt samtidigt som hänsyn tas till den biologiska mångfalden och skogens ekosystemtjänster.

Skogsodlingsmaterial

Valet av skogsodlingsmaterial vid plantering eller sådd är av betydelse för skogens utveckling, motståndskraft och förmåga att anpassa sig till förändrade förhållanden. Föryngring genom plantering eller sådd innebär för många skogsägare en investering i form av kostnader för exempelvis plantinköp och tidiga skötselåtgärder, samtidigt som det kan dröja lång tid innan beståndet når avverkningsbar ålder. Val av föryngringsåtgärder har också betydelse för avkastningen över tid. Genetiskt förbättrat och lokalt anpassat odlingsmaterial kan i vissa fall stärka tillväxt och robusthet. Samtidigt utgör klimatförändringarna allt större problem för skogen genom ökade risker för torka, stormar och skadeangrepp. För att möta dessa möjligheter och risker bedömer regeringen att det krävs plantmaterial som är bättre rustat för framtida förhållanden inklusive en större variation av skogsodlingsmaterial.

Utredningen anser att det finns behov av att satsa på förbättrade skogsodlingsmaterial för en ökad produktion samt större klimatanpassning

och långsiktig hållbarhet. Markägare måste enligt utredningen ges ökad handlingsfrihet att välja skogsodlingsmaterial och metoder som är anpassade till framtida klimatförhållanden. Utredningen bedömer att detta kräver att regelverket inte blir ett hinder utan ett stöd för långsiktiga investeringar.

Remissinstanserna har olika uppfattningar i frågan. Flera instanser betonar vikten av ett skogsodlingsmaterial som kan anpassas till ett förändrat framtida klimat. Andra instanser understryker i stället behovet av att tillämpa försiktighetsprincipen vilket motiverar ett återhållsamt förhållningssätt.

Enligt Skogsstyrelsens föreskrifter är huvudregeln att endast sådant skogsodlingsmaterial som kan ge skogsbestånd som har goda förutsättningar att utvecklas väl och som kan utnyttja marken för tillfredställande virkesproduktion får användas. För vissa skogsodlingsmaterial anges i föreskrifterna var i Sverige dessa får användas. När det gäller vegetativt förökat skogsodlingsmaterial anges att endast fem procent av en brukningsenhet får föryngras med sådant material. Det är dock alltid tillåtet att använda vegetativt förökat skogsodlingsmaterial på en areal upp till 20 hektar. Plantering av vegetativt förökat skogsodlingsmaterial som omfattar minst 0,5 hektar ska enligt Skogsstyrelsens föreskrifter anmälas till myndigheten minst sex veckor innan planteringen påbörjas. Främmande träarter får enligt skogsvårdsförordningen användas endast i undantagsfall.

Utredningen anser att Skogsstyrelsen bör uppdatera sina föreskrifter om vegetativt förökat material och förflyttning av skogsodlingsmaterial för att möjliggöra en användning anpassad för ett förändrat klimat. Regeringen delar Skogsstyrelsens uppfattning att myndigheten kan bedriva arbete inom den sedvanliga uppföljningen av sina föreskrifter och allmänna råd.

Regeringen bedömer dock att ett särskilt uppdrag är motiverat för att säkerställa en enhetlig inriktning, tydligare uppföljning och ett stärkt genomförande. Regeringen bereder förslaget om att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att se över och vid behov ändra sina föreskrifter om skogsodlingsmaterial.

De utmaningar som klimatförändringarna för med sig innebär att skogsodlingsmaterial och främmande träarter som det i dag inte är tillåtet att använda kan komma att bli lämpliga för användning. Utredningen föreslår i slutbetänkandet att skogsvårdslagen och skogsvårdsförordningen ändras i syfte att minska den nuvarande restriktiviteten mot användning av främmande träarter. Förslagen innebär att det införs en skyldighet att anmäla sådana åtgärder och att möjligheter till samråd med rennärigen säkerställs. Regeringen ser positivt på förslagen om främmande träarter och avser att återkomma i frågan, samtidigt som regeringen betonar vikten av att hänsyn till biologisk mångfald och rennäring bibehålls.

Bättre ungskogar

Inom trakthyggesystemet avser ungskogsfasen i regel den period då beståndet nått en medelhöjd om ca 1,3 meter och fram till gallringsfasen. De åtgärder som vidtas i ungskogen kan ha betydelse för både beståndets långsiktiga tillväxt och dess förmåga att utveckla stabila och motståndskraftiga strukturer.

Prop. 2025/26:242 Skadorna på ungskog har ökat på senare år och i en analys från Skogsstyrelsen bedöms upp mot en fjärdedel av all ungskogsareal mellan 18 och 28 år i Västerbottens och Norrbottens län vara i dåligt skick (Skogsstyrelsens rapport 2019/10).

SLU via Riksskogstaxeringen följer upp ungskog i viss omfattning och till exempel Skogsskadecentrum samlar in data om skadesituationen. Trots detta saknas enligt utredningen en heltäckande och systematisk inventering av ungskogarnas tillstånd och ungskogarnas skötsel. Utredningen konstaterar att bristen på tillförlitlig information gör det svårt att bedöma problemens omfattning och att vidta effektiva åtgärder för att säkerställa ett gott förnygringsresultat. Därför anser utredningen att uppdrag bör lämnas till SLU och Skogsstyrelsen i syfte att öka kunskapsunderlaget.

Regeringen anser i likhet med utredningen och flera remissinstanser att uppföljningen behöver förbättras för att ge tillräcklig kunskap om förnyringen i skogen och för att ge myndigheter och skogsbruket möjlighet att kunna agera i tid vid otillfredsställande resultat. Regeringen bereder utredningens förslag om att ge SLU i uppdrag att genomföra en särskild inventering av ungskog samt ge Skogsstyrelsen i uppdrag att inom sitt statistikansvar utveckla en löpande uppföljning av ungskog.

Behov av att vidta åtgärder för att begränsa skogsskadorna

Begreppet skogsskador omfattar en rad olika skadegörare och skadehändelser, var och en med sin egen dynamik och behov av specifika åtgärder. Detta gör det svårt att beskriva dem samlat och att utforma generella styrmedel. Vissa skador, som stormfällning och brand, kan vid omfattande förekomst få stora konsekvenser för samhällets funktioner, medan andra, som angrepp av granbarkborre och skador orsakade av vilt, främst påverkar skogen och markägarnas ekonomi men också naturvärden. Skogsskadorna får därmed både direkta och indirekta effekter på skogsbruket och samhället.

Med ett förändrat klimat ökar risken för att befintliga skadegörare får större spridning och att nya skadegörare etableras. Skogsstyrelsen har redan ett uppdrag att arbeta med klimatanpassning enligt förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete, vilket innebär ett ansvar att främja åtgärder som stärker skogens motståndskraft. SLU har sedan 2021 i uppdrag att etablera Skogsskadecentrum och ta fram en långsiktig plan för arbetet med skogsskador, med utgångspunkt i befintlig verksamhet och samordning.

Regeringen uppmärksammar att ökade skogsskador utgör ett betydande hinder för möjligheten att öka tillväxten och tillgången på biomassa. Skadorna kan påverka den enskilda skogsägarens avkastning och långsiktiga planeringsförutsättningar, vilket kan minska investeringsviljan och skapa osäkerhet i skogsbruket. Skadorna påverkar även tillväxt, avverkning och naturlig avgång. Den ökade risken för skador riskerar således att försvåra uppfyllandet av skogspolitikens båda mål. Genom att minska skadeutbredningen skapas bättre förutsättningar för ett stabilt, konkurrenskraftigt och resilient skogsbruk som samtidigt värnar ekosystemens funktioner och den biologiska mångfalden.

Viltskador utgör ett påtagligt problem för skogsbruket. Skador från klöv-vilt, särskilt älg och hjort, påverkar föryngring och tillväxt negativt och leder till ekonomiska förluster för enskilda. Skadorna innebär också försämrad kvalitet på framtida skog. Detta försvårar möjligheten att nå skogspolitiska mål om produktion och miljö. Problemen med viltskador har också koppling till biologisk mångfald och klimatanpassning, eftersom skadorna begränsar möjligheten till trädslagsval och därmed försvårar arbetet med att skapa resilienta skogar. Utredningen föreslår en ändring i jaktlagen (1987:259) som innebär att värden av vilt ska innefatta att förebygga och begränsa skador orsakade av vilt. Även utredningen om en moderniserad jaktlagstiftning (dir. 2024:11) har överlämnat ett slutbetänkande den 15 januari 2026 med delvis samma inriktning.

Flertalet remissinstanser instämmer i behovet av att begränsa skador av vilt på skog. Regeringen bedömer att omfattningen av viltskador och andra skador på skog är fortsatt problematisk och att nuvarande åtgärder inte är tillräckliga för att nå målen. Beredning av frågor med koppling till vilt- och jaktområdet pågår inom Regeringskansliet.

Skogsskador i reservat

Skogsskador i skyddade områden kan försvåra bevarandet av naturvärden och påverka friluftslivets möjligheter. Angrepp från skogsskadegörare, exempelvis av granbarkborre, kan inte minst mot bakgrund av klimatförändringar, utgöra hot mot skog både i och i angränsning till det skyddade området. Naturreservat och andra områdesskydd bildas med stöd av 7 kap. miljöbalken. Föreskrifter för respektive reservat beslutas av länsstyrelsen eller kommunen och anger syftet med skyddet samt vilka inskränkningar som krävs för att uppnå detta. Skötselplaner fastställs för den långsiktiga vården, och dispens från föreskrifterna kan ges om det är förenligt med syftet och det finns särskilda skäl.

Utredningen anser att länsstyrelserna bör ges i uppdrag att göra en översyn av föreskrifter och beslut för reservat. Syftet är att förebyggande säkerställa att det inte finns formella hinder för att vidta nödvändiga åtgärder om skador uppstår. För biotopskyddsområden och Natura 2000-områden, som inte har särskilda föreskrifter, bör enligt utredningen Skogsstyrelsen respektive länsstyrelserna i stället ta fram andra former av styrande dokument som reglerar myndigheternas agerande vid skador som kan skada naturvärden eller omgivande markägare.

Flera länsstyrelser motsätter sig ett sådant uppdrag och lyfter bland annat att en översyn kan ske utan uppdrag när det är nödvändigt och att ett uppdrag kommer bli arbetskrävande vilket påverkar andra uppgifter myndigheten har.

I Naturvårdsverkets vägledning om hantering av storskaliga angrepp av granbarkborrar i naturreservat och nationalparker (NV-00989-25, NV-08793-23, NV-00099-20) framgår att en förvaltare ska meddela beslutsmyndigheten om nödvändiga åtgärder för att tillgodose syftet med naturreservatet inte finns med i beslut och skötselplan.

Det är enligt regeringen angeläget att naturreservat har ändamålsenliga föreskrifter och beslut som beaktar risken för skogsskador. Förslaget bereds vidare i Regeringskansliet.

Sedan 2022 regleras frågor om åtgärder mot växtskadegörare som kan orsaka skador på skog i växtskyddslagstiftningen. Växtskyddslagen (2022:725) kompletterar bland annat EU:s förordning om växtskadegörare och innehåller även nationella bestämmelser för att skydda virkesproduktionen. I 7 § finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att i vissa fall meddela föreskrifter om förbud, begränsningar eller åtgärder för att begränsa vissa växtskadegörare på trädslag som används i virkesproduktion. Bestämmelsen ersätter ett tidigare bemyndigande i 29 § skogsvårdslagen. Regeringen har i 2 kap. 3 § växtskyddsförordningen (2022:795) vidarebefordrat bemyndigandet till Skogsstyrelsen. Av bemyndigandet framgår att Skogsstyrelsens föreskriftsrätt bland annat omfattar granbarkborre och almsjukesvamp. Bemyndigandet innebär bland annat att krav kan ställas även i andra växtmiljöer än skog. Myndigheten har även möjlighet att besluta om åtgärder i enskilda fall. Skogsstyrelsen uppdaterade våren 2025 sina föreskrifter så att de nu knyts till växtskyddslagen, men de har i huvudsak behållit tidigare innehåll.

Utredningen anser att Skogsstyrelsens föreskrifter bör skärpas. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket framhåller att föreskrifterna nyligen uppdaterades och därför är det för tidigt med en översyn igen.

Regeringen anser i likhet med utredningen att det är av stor vikt att Skogsstyrelsens föreskrifter om åtgärder för att begränsa växtskadegörare på trädslag som används i virkesproduktionen är anpassade för att möta framtida klimat och att det därför finns anledning att se över om föreskrifterna ställer tillräckliga krav på åtgärder för att förebygga angrepp av de växtskadegörare som anges i 2 kap. 3 § växtskyddsförordningen. Bland annat granbarkborre kan medföra betydande konsekvenser för virkesproduktion och biologisk mångfald om inte lämpliga åtgärder vidtas för att förhindra omfattande angrepp. Regeringen bereder utredningens förslag om att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att se över sina föreskrifter om vissa växtskadegörare till skydd av skog, i syfte att de blir klimatanpassade och att skyddet för virkesproduktion och biologisk mångfald stärks.

Skogforsks screeningcenter

Kunskap och forskning är avgörande för att långsiktigt förebygga skogsskador och säkerställa ett hållbart skogsbruk. En viktig satsning i detta arbete är det screeningcenter som byggs upp hos Skogforsk. Centret har ursprungligen utformats för genetisk screening av gran och tall med avseende på motståndskraft mot rotröta och törskatesvamp, vilket ger värdefull information för förädlingsprogrammen. Förväntningarna är att screening även ska kunna omfatta andra skadegörare, vilket skulle stärka möjligheterna att tidigt identifiera risker och utveckla motståndskraftiga trädslag.

Utredningen anser att regeringen via Formas ska säkerställa en långsiktig finansiering av Skogforsks screeningcenter. Regeringen instämmer i att långsiktighet är viktigt för ett väl fungerande screeningcenter som har förutsättningar att möta framtida utmaningar och minska risken för

Brand

Utredningen pekar på att risken för skogsbränder ökar i takt med ett förändrat klimat och att erfarenheten visar att bränder i skog och mark, även om de varierar i omfattning mellan åren, kan få mycket stora konsekvenser när de väl inträffar. Klimatförändringar och längre perioder av torka ökar risken för omfattande bränder, samtidigt som mänsklig aktivitet fortsatt är en vanlig orsak. Sammantaget pekar utvecklingen mot ett behov av förebyggande åtgärder för att minska riskerna för bränder i framtiden. *Myndigheten för civilt försvar* menar att det behövs bättre underlag om antändningsorsaker, brandbeteende och brandspridning i svenska vegetationstyper för att minska risken för allvarliga konsekvenser av skogs- och vegetationsbränder samt för att säkerställa att den information som tas fram får avsedd effekt.

För att förebygga skogsbränder har *Myndigheten för civilt försvar* och SMHI utvecklat prognosverktyg för gräsbrand, skogsbrand och bränsleuttorkning. Skogforsk har tagit fram rutiner för att hantera brandrisk. Information till allmänheten om brandrisk och eldningsförbud ges via flera kanaler: karttjänster och webbplatser hos *Myndigheten för civilt försvar* och SMHI, appar som *Brandrisk ute* och *Krisinformation*, samt via TV och radio.

Även om prognosverktyg har utvecklats ser utredningen särskilt behov av tydligare informationssystem till allmänheten och strängare regler om eldningsförbud för att minska orsakerna till att bränder uppstår. *Myndigheten för civilt försvar* framhåller att ett generellt eldningsförbud i skog och mark under sommarhalvåret riskerar att allvarligt inskränka den enskildes fri- och rättigheter.

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det finns behov av förebyggande åtgärder för att minska framtida brandrisker. Sådana åtgärder bör då utformas så att det bygger vidare på och samordnas med befintliga brandriskprognoser, beslutsstöd och etablerade informationskanaler, i syfte att undvika dubbelarbete och säkerställa en enhetlig riskkommunikation. Syftet är att skapa en enhetlig och tydlig grund för hur risker kommuniceras och regleras, vilket är avgörande för att minska antalet bränder och begränsa deras konsekvenser för skogsbruket. Regeringen bereder utredningens förslag om att ge *Myndigheten för civilt försvar*, SMHI och Skogsstyrelsen i uppdrag att gemensamt utveckla tydligare informationssystem till allmänheten gällande brandrisk och eldningsförbud i skogen.

I ett sådant uppdrag till myndigheterna bör även kunna ingå att överväga vilka åtgärder som kan vara lämpliga för att stärka brandsäkerheten i skog och mark genom till exempel landskapsplanering. Som en del av detta kan myndigheterna bedöma om det finns skäl att föreslå mer enhetliga eller utökade begränsningar av eldning. Eventuella förslag bör utformas riskbaserat och proportionerligt med beaktande av enskildas fri- och rättigheter, allemansrätten och utövande av friluftsliv.

Enligt 11 § skogsvårdsförordningen får Skogsstyrelsen meddela föreskrifter om lägsta ålder för förnygringsavverkning. Med detta avses den minimiålder ett trädbestånd måste uppnå innan det får avverkas för att ersättas med ny skog. Sådana bestämmelser har funnits länge med olika komplexitet.

Regeringen bedömde 1993 i propositionen om en ny skogspolitik att det behövs ett skydd mot exploaterande slutavverkningar men att ett skydd med det syftet bör kunna åstadkommas med ett förenklat regelverk (prop. 1992/93:226 s. 58–60). Skogsstyrelsen har efter det ändrat sina föreskrifter om lägsta ålder för förnygringsavverkning och bland annat förenklat tabellerna för tall och gran.

Skogsstyrelsens nu gällande föreskrifter anger olika åldersgränser beroende på trädslag och ståndortsindex (ett mått på markens produktionsförmåga). Föreskrifterna ställer upp olika ålderskrav i södra Sverige jämfört med norra Sverige för samma trädslag och ståndortsindex. Exempelvis anger föreskrifterna att för förnygringsavverkning i bestånd vars virkesförråd till minst hälften består av tall och/eller gran är lägsta ålder i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län 100 år, medan den i övriga Sverige är 90 år (ståndortsindex G12/T12). På en mer bördig mark (ståndortsindex G24/T24) är åldern i norr 70 år, men i söder 65 år.

Utredningen konstaterar att skillnaden i bonitet, dvs. markens produktionsförmåga, mellan norr och söder, baserad på äldre höjdutvecklingskurvor från 1970-talet, bygger på data från skogar med andra egenskaper än dagens. Nya funktioner för grundytetillväxt, utvecklade från Riksskogstaxeringens data, används nu i skoglig planering och visar att latitud och höjd över havet har liten betydelse jämfört med faktorer som trädhöjd och ålder. Därmed kan skogsbestånd med samma ålder, övre höjd, grundyta och trädslag beräknas ha liknande tillväxt oavsett var i landet de växer. Utredningen drar slutsatsen att det saknas grund för olika krav på lägsta ålder för förnygringsavverkning beroende på geografiskt läge.

Utredningen för även fram att de nuvarande reglerna gäller för ståndortsindex upp till T28 för tall och G36 för gran. Ett högre index betyder bättre växtförhållanden och snabbare tillväxt. Utredningen konstaterar att marker med högre index kan bli vanligare genom klimatförändringar och förbättrat skogsbruk och anser därför att nya klasser bör införas (gran med G40 och högre, där lägsta avverkningsålder är 40 år, och tall med T32 och högre, där lägsta ålder är 50 år.)

Slutligen anser utredningen att föreskrifter om lägsta ålder för förnygringsavverkning gällande främmande trädslag också bör införas i syfte att säkerställa att främmande trädarter hanteras som inhemska trädarter när det kommer till intensitet i brukande.

Remissutfallet är delat. Några remissinstanser instämmer i utredningens bedömning att skillnaderna i lägsta tillåtna ålder för förnygringsavverkning är omotiverade och bör harmoniseras, medan andra framhåller att en sänkning av åldern riskerar att få negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden, nettoupptaget och rennäringen. Skogsstyrelsen

framhåller att en översyn kan ske inom myndighetens sedvanliga uppföljning.

Regeringen anser att Skogsstyrelsens föreskrifter om lägsta ålder för förnygringsavverkning bör ses över för att vara ändamålsenliga och enkla att följa. Bestämmelsernas åldersgränser bör så långt det är möjligt inte skilja sig åt, vid samma ståndortsindex och trädart, beroende på var i landet skogen befinner sig. Regeringen bedömer att en sådan översyn endast kan få en begränsad effekt på den nationella avverkningsnivån i Sverige på kort sikt.

I översynen bör det ingå att analysera behov av att anpassa regelverket till förändrade växtförhållanden och om främmande trädarter bör omfattas av föreskrifter om lägsta ålder för förnygringsavverkning. Undantag från reglerna kan vara påkallat, bland annat i fråga om det fjällnära området och i förhållande till rennäringen samt för naturvård och i skyddade områden.

Regeringen bereder utredningens förslag om att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att se över sina föreskrifter om lägsta ålder för förnygringsavverkning så att de blir ändamålsenliga för framtidens skogsbruk. Myndigheten bör då även beakta eventuella effekter på Sveriges klimatåtagande.

Robusta vägar

Det svenska vägnätet består av ungefär 57 000 km väg, varav enskilt ägda vägar står för tre fjärdedelar (43 000 km). Förvaltningen av enskilda vägar sker i regel genom en samfällighetsförening, delägarförvaltning eller enskild markägare. Av de enskilda vägarna är ungefär hälften skogsbilvägar, det vill säga en väg huvudsakligen avsedd för skogsbrukets behov där virkestransport kan ske med lastbil. De fastighetsägare som har nytta av vägen ansvarar för anläggning, drift och underhåll. Merparten av skogsbilvägarna kan även utnyttjas av allmänheten.

Skogsbrukets kostnader för att bygga och underhålla skogsbilvägnätet har ökat kraftigt och är idag fyra gånger högre än 1996, räknat i kronor per avverkad kubikmeter. Detta har påverkat sektorns lönsamhet negativt.

Närheten till en skogsbilväg minskar behovet av terrängtransport av virket från en avverkning. Ju mindre transport som måste ske med skotare desto mindre risk är det för markskador. Dessutom är lastbilstransport mer energieffektiv och genererar mindre utsläpp av växthusgaser. Via vägnätet ges en ökad tillgång till råvara året runt vilket minskar behovet av lagerhållning. Skogsbilvägnätet gör också skogen mer tillgänglig för friluftsliv och andra näringar som naturturism och rennäring även om de också kan medföra ökad störning. Skogsbilvägar är också värdefull infrastruktur ur ett beredskapsperspektiv, inte minst vid skogsbränder där vägarna ger tillträde till bekämpning men också i sig utgör brandgator som begränsar spridningen. Vid upparbetning av storm- och insektsskadade träd är ett väl utbyggt och underhållet vägnät av stor betydelse.

I slutbetänkandet redovisas att en viktig bakomliggande faktor till de ökade kostnaderna för vägar är minskade virkeslager vid industri och därmed högre krav på åtkomlighet under hela året. Dessutom menar utredningen att det finns ett stort upparbetat underhållsbehov, då det löpande underhållsarbetet ofta varit eftersatt. Ökad kunskap om behovet

Prop. 2025/26:242 av miljöhänsyn bidrar också till högre kostnader vid byggnation och underhåll. Till detta kan läggas ett ändrat klimat, vilket gör att äldre kunskap och antaganden inte längre är giltiga.

Uppdrag om utvecklad vägstandard för att skapa bättre vägar

Företag och organisationer i skogsbranschen genomförde mellan 2018 och 2024 projektet Branschgemensam vägklassning i Götaland för att förbättra informationen om skogsbilvägarnas standard. Dokumentation från projektet tillsammans med äldre anvisningar från Skogsstyrelsen ger viss vägledning kring lämplig utformning av skogsbilvägar. Utredningen konstaterar dock att det i dag inte finns någon tydlig, heltäckande och uppdaterad standard för skogsbilvägar vilket riskerar att sådana vägar byggs eller rustas upp på ett felaktigt sätt och till högre kostnad än nödvändigt för markägarna. Utredningen anser därför att Skogsstyrelsen bör ges i uppdrag att i samråd med Trafikverket, Skogforsk och skogsbrukets aktörer ta fram en sådan uppdaterad standard.

LRF Skogsägarna framhåller att utredarens förslag tillsammans med den strategin för enskilda vägar från 2025, som LRF och flera andra organisationer ligger bakom, bör kunna ligga till grund för det fortsatta arbetet för att skapa förutsättningar för att rusta upp, framtidssäkra och stötta förvaltningen av landets enskilda vägar.

Regeringen bedömer i likhet med flera remissinstanser att ett välutbyggt och underhållet skogsbilvägnät är avgörande för ett effektivt skogsbruk och att det samtidigt har stor betydelse för andra viktiga samhällsfunktioner som brandsäkerhet, beredskap och möjligheten till friluftsliv. Det är därför av vikt att underlätta byggnation och upprustning av skogsbilvägarna.

Regeringen bereder utredningens förslag om att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram en standard för skogsbilvägar. Regeringen noterar i remissinstansernas förslag att för att komplettera med den specifika kompetensen för skogsbilvägar bör arbetet ske i dialog med Skogforsk och företrädare för skogsbruket.

Ökad samordning och förvaltning

Utredningen för fram att vid nybyggnation av vägar är det önskvärt att samordning över fastighetsgränser sker i större utsträckning än i dag. Detta framhävs också i Skogsstyrelsens allmänna råd avseende hänsynstagande vid skogsbilvägbyggnad. Utredningen konstaterar att många enskilda vägar har en utmärkt förvaltning som grundar sig i en fullständig lantmåteriförrättning och bildandet av en vägsamfällighet. Många skogsbilvägar saknar dock motsvarande organiserade förvaltning. Utredningen bedömer att det inte är rimligt att enskilda vägar som bara berör ett mindre antal fastigheter genomgår en dyr och omfattande process och anser att det bör utvecklas en enklare form av förvaltningsmodell genom vilken avtal mellan fastighetsägare kan knytas till fastigheten.

Lantmäteriet lyfter fram att förrättningsförfarandet för vägar är reglerat i lag men menar att Skogsstyrelsen och Lantmäteriet kan stärka samverkan i syfte att bland annat harmonisera den information de lämnar.

Regeringen bedömer att det är viktigt att det finns enkla möjligheter att samordna och förvalta vägar över fastighetsgränser, särskilt när antalet

berörda markägare är få. En förenklad process får dock inte innebära minskad hänsyn till andra väsentliga intressen, såsom egendomsskydd miljöskydd och rennärning. Regeringen avser att bereda frågan vidare.

Ajourhållen vägdatas

Biometria har i dag skogsnäringens uppdrag att ansvara för data och information om skogsbilvägarna i Sverige. Informationen samlas i Nationella vägdatasen (NVDB) som förvaltas av Trafikverket. NVDB är ett samarbete mellan Trafikverket, Sveriges kommuner och regioner, skogsnäringen, Transportstyrelsen och Lantmäteriet. Via det nyligen genomförda klassificeringsprojektet av skogsbilvägar i Götaland har ytterligare kompetens byggts upp. I syfte att bidra till att motsvarande klassificeringsarbete genomförs i andra delar av landet och att data ajourhålls anser utredningen att Skogsstyrelsen och Trafikverket tillsammans med Skogforsk och skogsbruket får i uppdrag att ta fram en långsiktig modell för denna typ av verksamhet. Utgångspunkten bör enligt utredningen vara den nya standard för skogsbilvägar som beskrivits ovan och ansatsen bör vara att skapa en modell eller struktur för hur det praktiska klassificeringsarbetet av skogsbilvägar inklusive ajourhållning bör utformas.

Regeringen bedömer att det finns behov av ökad kunskap om byggande och upprustning av vägar och av att sprida denna kunskap för att skapa förutsättningar för ett robust skogsbilvägnät. Regeringen bereder utredningens förslag om att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram en modell för klassificering och ajourhållning av skogsbilvägars status i den nationella vägdatasen.

13 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2027. Bestämmelsen om att samrådsplikt enligt miljöbalken ska gälla endast om det framgår av en förordning ska dock träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för överklagande av beslut som meddelats före ikraftträdandet när det gäller beslut enligt skogsvårdslagen som tidigare överklagats till förvaltningsdomstol, beslut om en viss skogsbruksåtgärd som tidigare överklagats till den mark- och miljödomstol där den beslutande myndigheten ligger, och beslut om skogsbruksåtgärder enligt miljöbalken som överklagats av en miljöorganisation.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens. Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 april 2026. Utredningen

Prop. 2025/26:242 föreslår inte heller några övergångsbestämmelser för beslut som meddelats före ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag

I avsnitt 5.1 gör regeringen bedömningen att en förordning och myndighetsvägledning ska tas fram om åtgärder som ska omfattas av krav på samråd enligt miljöbalken. En tillämpning av den föreslagna bestämmelsen i miljöbalken om att samrådsplikt ska gälla endast om det framgår av en förordning förutsätter att en sådan förordning och vägledning finns på plats. Den nya ordningen bör träda i kraft så snart som möjligt. Det kan dock inte nu förutses när en förordning och vägledning kan ha arbetats fram. Bestämmelsen om att krav på samråd enligt miljöbalken ska gälla endast om det framgår av en förordning bör därför träda i kraft den dag som regeringen bestämmer. Regeringens föreskrifter avses träda i kraft vid samma tidpunkt. Det är även angeläget att övriga lagändringar träder i kraft så snart som möjligt, vilket beräknas vara den 1 januari 2027.

I avsnitt 8 föreslås att beslut enligt skogsvårdslagen ska överklagas till mark- och miljödomstol, i stället för som i dag till förvaltningsdomstol. Vidare ska enligt förslagen beslut av Skogsstyrelsen som gäller en viss skogsbruksåtgärd prövas av mark- och miljödomstolen i det område där åtgärden har vidtagits eller planeras att vidtas. I dessa fall bör äldre föreskrifter gälla för beslut som meddelats före ikraftträdandet.

Regeringen föreslår även en ändring i 16 kap. 13 § miljöbalken som innebär att när en miljöorganisation överklagar ett beslut om skogsbruksåtgärder enligt miljöbalken ska tiden för överklagande beräknas från den dag då beslutet meddelades.

Som *Lagrådet* anför kan ändringen innebära en förkortning av överklagandetiden. Om t.ex. tiden för att överklaga ett sådant beslut fortfarande löper vid ikraftträdandet, men har passerat den föreslagna överklagandetiden räknat från beslutsdatum, förlorar organisationen sin möjlighet att överklaga. För att förhindra en sådan konsekvens förespråkar *Lagrådet* att det tas in en övergångsregel som anger att äldre föreskrifter fortfarande gäller för överklagande enligt 16 kap. 13 § av beslut som har meddelats före ikraftträdandet. Regeringen instämmer i *Lagrådets* bedömning. En sådan övergångsregel ska därför införas.

14 Konsekvenser

14.1 Konsekvenser för det allmänna

Att skilja underrättelse om avverkning enligt skogsvårdslagen från anmälan om samråd enligt miljöbalken kommer att leda till att Skogsstyrelsens beslut som meddelas efter samråd alltid ska dokumenteras som formella förvaltningsbeslut med motivering och överklagandetid. Detta bör underlätta och öka transparensen för markägare, allmänhet och för domstolarna i ärenden som ska anmälas för samråd enligt miljöbalken.

Antalet beslut kan komma att öka, eftersom samråd enligt miljöbalken kommer att utgöra en separat process som resulterar i beslut, jämfört med i dag när många samrådsärenden avslutas med s.k. nollbeslut som inte dokumenteras. En tydlig handlägningsprocess för de olika ärendetyperna och motiverade beslut bör dock öka tydligheten och minska antalet domstolsärenden, vilket frigör tid och resurser för Skogsstyrelsen. Underrättelser om avverkning enligt skogsvårdslagen kommer dock även i fortsättningen att kunna hanteras som s.k. nollbeslut i de fall när en underrättelse inte leder till åtgärder. Antalet beslut enligt skogsvårdslagen förväntas inte öka som en konsekvens av förslaget. Kostnaden uppskattas till fem miljoner kronor för år 2027. För efterföljande år förutses inga kostnadsökningar jämfört med nuvarande regelverk. Uppskattade kostnader hänförs till Skogsstyrelsens behov av att utarbeta nya föreskrifter och vägledning. De ökade kostnaderna bedöms rymmas inom de befintliga anslagen under utgiftsområde 23 i statens budget. Vad gäller tillsynsärenden och överklaganden antas ingen nettoförändring av behovet av handlägningsresurser och således ingen kostnadsförändring jämfört med i dag. På sikt antas dock antalet tillsynsärenden minska. Förslaget bedöms inte påverka behovet av samråd eller handläggningen hos länsstyrelsen av tillståndsärenden enligt kulturmiljölagen.

Att förkorta tiden mellan att en underrättelse om en skogsbruksåtgärd kommer in till Skogsstyrelsen och att åtgärden får påbörjas leder till ett behov av att Skogsstyrelsen tydligt meddelar markägaren om när myndigheten behöver ytterligare tid för tillsynsarbete eller samråd med andra berörda myndigheter. Detta kan tillgodoses genom att myndigheten meddelar interimistiska beslut om att tillfälligt förbjuda en åtgärd. Sådana beslut innebär en ökad administration för myndigheten och därför en viss kostnadsökning. Att ta bort kravet på att särskilda skäl ska föreligga för medgivande av att en åtgärd påbörjas tidigare innebär en förenkling för Skogsstyrelsen. Skogsstyrelsens bedömning kan då i stället utgå från om handläggningen är avslutad eller inte, i stället för att bedöma om särskilda skäl föreligger. Förslaget om fördelningen av kostnader för kunskapsinhämtning enligt miljöbalkens hänsynsregler innebär en ökad kostnad för Skogsstyrelsen, eftersom myndigheten kommer att få ett utökat utredningsansvar för kunskapsinhämtning som överskrider den föreslagna kostnadsgränsen. Antalet ärenden där Skogsstyrelsen har begärt eller meddelat markägaren förelägganden om att inkomma med kompletterande uppgifter har på senare tid ökat kraftigt till cirka 1 600 ärenden per år. Omfattningen av vad som ska kompletteras enligt sådana förelägganden varierar mycket. I de enklaste fallen, som också utgör den absoluta huvuddelen av antalet ärenden, efterfrågas en tydligare redogörelse för hur anpassningar av åtgärden och hänsynstagande ska ske, vilket inte kräver någon ytterligare undersökning i fält. Mindre vanligt är att markägaren föreläggs att göra en inventering av en viss art med en karta på vilken artförekomsten ska anges och vilka försiktighetsmått som planeras. Den mest omfattande typen av förelägganden är sådana där markägaren föreläggs om en heltäckande inventering av flera arter och artgrupper och med krav på att den inventeringen ska vara utförd av personer med särskild expertis. Även denna sorts förelägganden är ovanliga. Fördelningen av kostnaden enligt förslaget kommer i första hand att bli aktuell i de mindre ofta förekommande fallen. Det bör därför handla om ett fåtal ärenden per

Prop. 2025/26:242 år. Skogsstyrelsen kan välja att hämta in kunskapen med hjälp av egen personal eller med konsult. Skogsstyrelsen kommer dock att kunna styra kostnaden för utredning till viss del genom att bland annat arbeta förebyggande med kunskapsunderlag som till stor del kan ersätta utredning vid enskilda skogsbruksåtgärder. Behoven av att ta fram och sammanställa information härrör inte i första hand från dessa förslag, utan har identifierats redan tidigare. Arbete har påbörjats dels genom regeringsuppdraget till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket om digitala underlag om naturvärden (regeringsbeslut den 9 juni 2022, N2022/01391), dels genom myndigheternas arbete med regeringsuppdraget om förebyggande artskyddsarbete (regeringsbeslut den 13 april 2022, M2022/00809). Kostnaden för myndigheten till följd av det ökade ansvaret för kunskapsinhämtning uppskattas till fem miljoner kronor per år, permanent från 2027. De ökade kostnaderna bedöms rymmas inom de befintliga anslagen under utgiftsområde 23 i statens budget.

Att föra över handläggningen av mål om beslut enligt skogsvårdslagen från förvaltningsdomstol till mark- och miljödomstol innebär en kostnadsökning för mark- och miljödomstolarna och en motsvarande kostnadsminskning för de allmänna förvaltningsdomstolarna. Det kommer att innebära en förändring av kostnader mellan olika domstolar och olika domstolsslag, men bedöms inte medföra någon kostnadsökning för staten. Antalet inkomna mål av det aktuella slaget i förvaltningsdomstolar har de senaste åren varit omkring 40 per år (45 stycken 2022, 61 stycken 2023, 24 stycken 2024 och cirka 38 stycken 2025). Den genomsnittliga handläggningstiden för dessa mål var cirka 6,5 månader (7,3 månader 2022, 4,8 månader 2023, 9 månader 2024 och 5,1 månader 2025). Den genomsnittliga kostnaden för ett mål i förvaltningsdomstol 2024 var 10 499 kronor.

Genom att måltypen förs över från förvaltningsdomstolar till mark- och miljödomstolar uppstår en möjlighet att kumulera handläggningen av mål om överklagade beslut enligt skogsvårdslagen och överklagade tillsyns- eller samrådsbeslut enligt miljöbalken. Detta kan förväntas leda till vissa effektiviseringsfördelar som medför minskade kostnader för staten.

Förslaget att Skogsstyrelsen ska vara part även när ideella miljöorganisationer överklagar myndighetens beslut kan innebära bättre beslut, effektivare förhandlingar och eventuellt behov av att handlägga ärendet i färre instanser. Detta kan förväntas leda till minskade kostnader för såväl staten som för de enskilda parterna. Förslaget kan dock medföra mera arbete för Skogsstyrelsen och därmed ökade kostnader för staten. Antalet ärenden i den aktuella måltypen har ökat de senaste åren. Skogsstyrelsens beslut som överklagats till mark- och miljödomstol har ökat från 17 stycken 2021 till 858 stycken 2025. Skogsstyrelsen yttrar sig förhållandevis ofta i mark- och miljödomstolen redan i dag, vilket innebär att en kostnadsökning sannolikt är begränsad. Det är också rimligt att anta att färre ärenden återförvisas till Skogsstyrelsen om myndigheten är part och deltar i processen, vilket bidrar till att balansera kostnadsökningen. Det är Domarnämnden som förordnar särskilda ledamöter i mark- och miljödomstolarna. Kostnaden för den tillkommande arbetsuppgiften att förordna särskilda ledamöter med erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Skogsstyrelsens verksamhetsområde bedöms kunna hanteras inom ramen för befintliga anslag.

14.2 Konsekvenser för enskilda

Förslagen bedöms ha direkt påverkan på markägare som äger skog i Sverige. Den största ägarklassen är enskilda ägare, vilket omfattar fysiska personer, dödsbon och enkla bolag. Dessa 311 000 enskilda ägare äger nästan hälften av den produktiva skogsmarksarealen (cirka 48 procent år 2024). Cirka 35 procent av de enskilda skogsägarna har ett innehav under 5 hektar produktiv skogsmark. Resterande arealer ägs av privatägda aktiebolag med 25 procent, statliga aktiebolag med 13 procent och staten med sex procent. Övriga privata och allmänna ägare står för sex respektive två procent. Fördelningen har varit relativt stabil över tid.

Att ta bort sambandet mellan underrättelse om avverkning enligt skogsvårdslagen och anmälan om samråd enligt miljöbalken ställer högre krav på markägaren än hittills, eftersom denne måste inhämta den kunskap som behövs för att bedöma om en anmälan för samråd ska göras, vilket kräver en större arbetsinsats. Det förutses att bedömningen görs i samband med planeringen av avverkningen. Kostnaden för den enskilde bör därför vara låg. Det finns en risk för att den enskilde ådrar sig straffansvar vid underlåtelse att anmäla en åtgärd för samråd. Förslaget bedöms påverka mindre företag och enskilda skogsägare i större utsträckning än större aktörer. Mindre aktörer har begränsade resurser och saknar ofta tillgång till juridisk och sakkunnig kompetens, vilket kan medföra ökade administrativa kostnader och svårigheter att tillämpa regelverket. Större företag har i regel bättre förutsättningar genom egna experter och etablerade rutiner. Förslaget bedöms inte påverka enskilda i fall då fornlämningar berörs av skogsbruksåtgärder, eftersom ansvaret redan i dag ligger på markägaren.

Förkortningen av tiden mellan att en underrättelse om en skogsbruksåtgärd kommer in till Skogsstyrelsen och att åtgärden får påbörjas bedöms kunna effektivisera markägarens arbete. Förslaget innebär inte ökade kostnader för enskilda. Att ta bort kravet på att särskilda skäl ska föreligga för medgivande av att en åtgärd påbörjas tidigare kommer att underlätta för enskilda genom en enklare och mer förutsägbar process.

Förslaget om fördelningen av kostnader för kunskapsinhämtning enligt miljöbalkens hänsynsregler syftar till att ge ökad trygghet och en mer förutsägbar ekonomisk risk för enskilda i förhållande till kunskapskravet i miljöbalken. Det innebär att kostnaden i ett fåtal fall inte behöver bäras av den enskilde. För markägare innebär det en minskad kostnad. Förslaget innebär dock inte att Skogsstyrelsen alltid har rätt att kräva in underlag upp till begränsningen. Det är bara i de fall det anses nödvändigt som det ska ske. Därmed bör förslaget inte leda till några ökade kostnader för företag och enskilda.

Att föra över handläggningen av mål om beslut enligt skogsvårdslagen från förvaltningsdomstol till mark- och miljödomstol innebär en nackdel för enskilda ur närhetssynpunkt och kan väntas leda till något ökade kostnader för resor för parterna i målen. Mark- och miljödomstolar finns på endast fem orter i Sverige, jämfört med tolv orter där det finns

Prop. 2025/26:242 förvaltningsrätter. Längre resor ökar parternas kostnader för domstolsprocesser. En förhållandevis stor andel av målen kan dock komma att handläggas i mark- och miljödomstol utan sammanträde eller förhandling och därmed utan krav på närvaro av parterna. Med hänsyn till detta kan det inte förväntas någon större kostnadsökning för enskilda. Att föra process i en domstol i stället för i två ger effektivitetsvinster för parterna. Eventuella kostnadsökningar till följd av längre resor kan i viss mån förväntas balanseras av detta.

Förslaget att Skogsstyrelsen ska vara part även när ideella miljöorganisationer överklagar myndighetens beslut kommer att öka markägarnas känsla av rättstrygghet genom att markägaren inte behöver förklara innebörden av Skogsstyrelsens beslut i domstol och inte behöver uppträda som ensam motpart till den ideella miljöorganisationen.

Sammanfattningsvis har förslagen till syfte att förtydliga och begränsa regelbördan för enskilda företag vilket bör innebära positiv påverkan på konkurrensförhållandena för svenska företag i förhållande till EU-marknaden. Förslagen bedöms inte stå i strid med EU-lagstiftningen.

14.3 Konsekvenser för miljön

Att ta bort sambandet mellan underrättelse om avverkning enligt skogsvårdslagen och anmälan om samråd enligt miljöbalken förutsätter att tydliga föreskrifter anger de fall när en anmälan om samråd ska göras enligt miljöbalken och en tydlig vägledning för markägaren. Detta ökar tydligheten för enskilda och minskar risken för att åtgärder som väsentligt påverkar naturvärden genomförs. Detta bör innebära positiva effekter för miljön och klimatet.

Förslaget om fördelningen av kostnader för kunskapsinhämtning enligt miljöbalkens hänsynsregler innebär att kostnaden för den kunskap som krävs i större utsträckning ska bäras av staten. Det leder inte till negativa konsekvenser för miljön eller klimatet. Däremot kommer staten att ansvara för kunskap som kan återanvändas och bidra till en bättre överblick än vad enskilda markägare kan åstadkomma. Dessutom innebär förslaget ökade incitament för markägare att investera i naturvård eftersom kostnaden för att ha höga naturvärden på mark där skogsbruk bedrivs blir mer begränsad och förutsebar.

Förkortningen av tiden mellan att en underrättelse om en skogsbruksåtgärd kommer in till Skogsstyrelsen och att åtgärden får påbörjas kommer att minska både allmänhetens, samebyars och miljöorganisationers möjlighet till granskning av den aktuella åtgärden vilket i förlängningen kan antas få negativa konsekvenser för miljövärden. Dock bör tillsynen enligt skogsvårdslagen inte vara beroende av allmänheten, utan baseras på den tillsynsplan som beslutas av Skogsstyrelsen. En förkortning av tiden till tre veckor ger möjlighet till insyn och deltagande även i fortsättningen. Åtgärder som kan få en väsentlig påverkan på naturmiljön kommer att hanteras enligt miljöbalkens regelverk. Det kan finnas en ökad risk för skador på kulturlämningar om åtgärder hinner påbörjas innan Skogsstyrelsens handläggning har avslutats.

Att föra över handläggningen av mål om beslut enligt skogsvårdslagen från förvaltningsdomstol till mark- och miljödomstol bedöms inte ha några konsekvenser för miljön. Inte heller förslaget att Skogsstyrelsen ska vara part när ideella miljöorganisationer överklagar myndighetens beslut bedöms ha några konsekvenser för miljön.

15 Författningskommentar

15.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

12 kap. Jordbruk och annan verksamhet

6 b § *Skyldigheten att anmäla en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen (1979:429) för samråd enligt 6 § gäller endast om det följer av föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 c § 1.*

Paragrafen är ny. Den innebär en avvikelse från huvudregeln om anmälan för samråd i 6 § första stycket på så sätt att en skogsbruksåtgärd som avses i skogsvårdslagen behöver anmälas för samråd endast om en sådan skyldighet att anmäla föreskrivs i en förordning som meddelas med stöd av den nya 6 c §. I en sådan förordning tydliggörs i vilka fall skogsbruksåtgärder bedöms kunna väsentligt ändra naturmiljön och därför ska omfattas av krav på anmälan för samråd. Om anmälningsskyldighet följer av regeringens föreskrifter, ska en skogsbruksåtgärd anmälas för samråd på det sätt som anges i 6 §, dvs. till tillsynsmyndigheten. Bestämmelserna i 6 § tredje och fjärde styckena om när en anmälningspliktig verksamhet får påbörjas, liksom bestämmelserna om att en tillsynsmyndighet får förelägga den anmälningsskyldige att vidta åtgärder eller att förbjuda en verksamhet, gäller även i fråga om skogsbruksåtgärder som ska anmälas enligt regeringens föreskrifter. Även upplysningen om bestämmelserna om ersättningsrätt är relevant för sådana anmälningspliktiga skogsbruksåtgärder.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

6 c § *Regeringen får meddela föreskrifter om*

1. vilka skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen (1979:429) som ska anmälas för samråd enligt 6 §, och

2. vilka uppgifter en anmälan ska innehålla.

Paragrafen är ny. Den innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om vilka skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen som ska anmälas för samråd enligt 6 § och om vilka uppgifter som en sådan anmälan om samråd ska innehålla.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Rätt att överklaga

13 § Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
2. inte är vinstdrivande,
3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10, 13 eller 13 a § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna. *Om överklagandet avser ett beslut om en skogsbruksåtgärd, ska tiden räknas från den dag då beslutet meddelades.*

Paragrafen innehåller regler om ideella miljöorganisationers rätt att överklaga domar och beslut enligt miljöbalken.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att tiden för överklaganden av beslut om skogsbruksåtgärder av ideella föreningar eller andra juridiska personer som har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen ska räknas från den dag då beslutet meddelades. Enligt praxis omfattas även ärenden i vilka Skogsstyrelsen inte meddelat något beslut (s.k. nollbeslut) av möjligheten att överklaga. Bestämmelsen innebär att möjligheten att överklaga ett beslut kan gå förlorad för en organisation som inte känner till beslutet.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

26 kap. Tillsyn

Upplysningar och undersökningar

21 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i denna balk eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller också för den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet.

Skogsstyrelsen får förelägga en markägare att lämna in uppgifter eller handlingar som avser sådan kunskap som enligt 2 kap. 2 § behövs för tillsynen med anledning av en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen (1979:429) om kostnaden för att följa föreläggandet uppgår till ett belopp som motsvarar högst tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten.

Paragrafen avser förelägganden mot den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder enligt balken eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken att lämna uppgifter som behövs för tillsynen. Paragrafen utformas efter synpunkter från Lagrådet.

Andra stycket är nytt. Det innebär att ett föreläggande av Skogsstyrelsen mot en markägare att lämna uppgifter eller handlingar som avser sådan kunskap enligt 2 kap. 2 § som behövs för tillsynen, såsom kunskap om förekomsten av skyddade arter, och som riktas mot en markägare i samband med att markägaren avser att vidta en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen, inte får medföra högre kostnader för markägaren än ett belopp som motsvarar tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten. Resterande kostnad ska bäras av staten. Bestämmelsen sätter en yttersta gräns för vilka kostnader som kan anses rimliga för markägaren att bära. Skogsstyrelsen är alltjämt skyldig att göra en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 §. Den kan då komma fram till att markägaren ska bära en kostnad som är lägre än tre procent.

Övervägandena finns i avsnitt 7.

29 kap.

4 § För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att följa en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

c) bestämmelsen i 9 kap. 6 c § om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,

d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,

e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,

f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledning av grundvatten ur bruk,

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 eller 6 c § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,

i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 16 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,

j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,

k) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om förutsättningar för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,

l) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,

m) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i förordning (EU) nr 528/2012,

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 15 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation för avfall från elektriska och elektroniska produkter, eller

o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller

2. i egenskap av innehavare av det tillstånd eller det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller för verksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken, förordning (EG) nr 1907/2006, förordning (EG) nr 1107/2009 eller förordning (EU) nr 528/2012 bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i tillståndet eller i beslutet.

I fråga om ett villkor eller en bestämmelse om buller (bullervillkor) som har angetts i ett sådant tillstånd eller beslut som avses i första stycket 2 ska det förhållandet att en bostadsbyggnad är utsatt för omgivningsbuller i strid med bullervillkoret inte anses utgöra ett brott mot villkoret, om

1. byggnaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900),

2. det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden, och

3. beräkningen av bullervärdena har gjorts med hänsyn till intresset att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljöstraffavgift.

Paragrafen innehåller bestämmelser om otillåten miljöverksamhet.

Ändringen innebär att det görs ett tillägg i *första stycket 1 g*) så att den som underlåter att anmäla en skogsbruksåtgärd enligt föreskrifter som meddelats av regeringen enligt den nya 12 kap. 6 c § kan dömas för otillåten miljöverksamhet. Bestämmelsen blir tillämplig i den delen först när den nya 12 kap. 6 c § och de föreskrifter som meddelas med stöd av den paragrafen har trätt i kraft.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

15.2 Förslaget till lag om ändring i skogsvårdslagen

40 § Skogsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas till *mark- och miljödomstol*.

Naturvårdsverket får överklaga Skogsstyrelsens beslut i fall som avses i 25 § andra stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande.

Ändringen i paragrafens *första stycke* innebär att Skogsstyrelsens beslut enligt skogsvårdslagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen överklagas till mark- och miljödomstol i stället för till allmän förvaltningsdomstol.

Nuvarande tredje stycket, som anger att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten, tas bort. Att prövningstillstånd krävs vid överklagande till Mark- och miljööverdomstolen följer av 39 § lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

15.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Prop. 2025/26:242

2 kap. Domstolarna och deras sammansättning

2 § Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar. En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Skogsstyrelsens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

Genom ändringen i *andra stycket* läggs Skogsstyrelsens verksamhetsområde till bland de verksamhetsområden från vilka särskilda ledamöter i mark- och miljödomstolar ska kunna ha erfarenhet. Ändringen är en del i att anpassa domstolarna till de nya arbetsuppgifterna.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

Mark- och miljödomstolarna

8 § Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättsens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i *andra stycket* vilka som ska ingå.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Skogsstyrelsens* verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor.

Genom ändringen i *andra stycket* läggs Skogsstyrelsens verksamhetsområde till bland de verksamhetsområden från vilka särskilda ledamöter i mark- och miljödomstolar ska ha erfarenhet när det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten. Ändringen är en del i att anpassa domstolarna till de nya arbetsuppgifterna.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

3 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömande av vite enligt miljöbalken efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs. Mål om utövande av verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för hantering, bearbetning, lagring och slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område någon av anläggningarna ligger eller är avsedd att ligga.

Mål om ersättning vid skada eller intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ miljöbalken och vid ingripande av det allmänna enligt miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område skadan eller intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § miljöbalken kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller kommer att bedrivas.

Mål om utdömande av vite enligt plan- och bygglagen (2010:900) efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område myndigheten ligger.

Mål som har överklagats till mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer av *sjunde stycket eller* bestämmelser som avses i *åttonde stycket*.

Mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster eller motsvarande äldre lagstiftning där mark- och miljödomstol är första instans prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den allmänna eller allmänförklarade va-anläggningen i huvudsak är belägen eller är avsedd att vara belägen.

Mål som avser beslut om skogsbruksåtgärder prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område åtgärden har vidtagits eller avses att vidtas.

Särskilda bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som är behörig finns i annan lag.

Paragrafen är en forumbestämmelse som reglerar vilka mark- och miljödomstolar som ska pröva mål om överklagande av olika typer av beslut.

Sjunde stycket är nytt. Bestämmelsen innebär att mål som avser beslut om skogsbruksåtgärder prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område åtgärden har vidtagits eller avses vidtas.

Bestämmelsen avser både mål om skogsbruksåtgärder enligt skogs-vårdslagen (1979:429) och mål om skogsbruksåtgärder enligt miljöbalken. Ärenden som saknar anknytning till en vidtagen eller planerad skogsbruksåtgärd prövas enligt huvudregeln i femte stycket.

I övrigt görs en följdändring i *femte stycket* och en redaktionell ändring i *åttonde stycket*.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

5 kap. Handläggningen av mål som har överklagats till mark- och miljödomstol

2 § Om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutat i saken motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till mark- och miljödomstolen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

I mål om planer enligt plan- och bygglagen (2010:900) är kommunen den enskildes motpart.

Första stycket gäller inte

1. när det är en lantmäterimyndighets beslut som har överklagats, eller

2. när beslut av *en annan myndighet än Skogsstyrelsen har överklagats av en ideell förening eller en annan juridisk person med stöd av* 16 kap. 13 § miljöbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om en förvaltningsmyndighets ställning som motpart när en enskild klagande har överklagat ett avgörande.

Tredje stycket innehåller undantag från huvudregeln i första stycket om att den förvaltningsmyndighet som först beslutat i en fråga är motpart till en enskild som överklagar avgörandet. I stycket införs en punktlista. I *punkten 2* görs ett tillägg som innebär att huvudregeln i första stycket gäller för mål om ideella miljöorganisationers överklagande av Skogsstyrelsens beslut. I sådana mål blir därmed Skogsstyrelsen motpart till den ideella miljöorganisationen.

I övrigt görs redaktionella ändringar i tredje stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

15.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

3 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömmande av vite enligt miljöbalken efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs. Mål om utövande av verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för hantering, bearbetning, lagring och slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område någon av anläggningarna ligger eller är avsedd att ligga.

Mål om ersättning vid skada eller intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ miljöbalken och vid ingripande av det allmänna enligt miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område skadan eller intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § miljöbalken kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller kommer att bedrivs.

Mål om utdömmande av vite enligt plan- och bygglagen (2010:900) efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område myndigheten ligger.

Ärenden från Miljöprövningsmyndigheten överklagas till den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs. Övriga ärenden som har överklagats till en mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer av *sjunde stycket* eller de särskilda bestämmelser som avses i *åttonde stycket*.

Mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster eller motsvarande äldre lagstiftning där mark- och miljödomstol är första instans prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den allmänna eller allmänförklarade vattenanläggningen i huvudsak är belägen eller är avsedd att vara belägen.

Mål som avser beslut om skogsbruksåtgärder prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område åtgärden har vidtagits eller avses att vidtas.

Prop. 2025/26:242 Särskilda bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som är behörig finns i annan lag.

Paragrafen är en forumbestämmelse som reglerar vilka mark- och miljödomstolar som ska pröva mål om överklagande av olika typer av beslut.

Femte stycket är ändrat. Ändringen innebär att paragrafens lydelse anpassas till lydelsen enligt proposition Ny myndighet för miljöprövning.

Sjunde stycket är ändrat. Ändringen innebär att paragrafens lydelse anpassas till de ändringar om forumregel för Skogsstyrelsens beslut om skogsbruksåtgärder som föreslås i denna proposition.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

15.5 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

20 kap. Sekretess till skydd för intresset av att bevara djur- eller växtart

Sekretessbrytande bestämmelse

2 § Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att en uppgift om en djur- eller växtart lämnas till en markägare vid planering av en skogsbruksåtgärd om uppgiften behövs för att markägaren ska kunna bedöma om åtgärden behöver anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Om en myndighet med stöd av första stycket lämnar en uppgift till en markägare, får myndigheten vid utlämnandet göra ett förbehåll som inskränker markägarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den för annat ändamål än det som avses i första stycket.

Paragrafen är ny. I *första stycket* finns en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt att lämna ut en uppgift om en djur- eller växtart som omfattas av sekretess enligt 1 § till en markägare vid planering av en skogsbruksåtgärd, om uppgiften behövs för att markägaren ska kunna bedöma om åtgärden behöver anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Möjligheten att lämna ut uppgifter gäller även om uppgiften behövs för att bedöma om en åtgärd behöver anmälas enligt föreskrifter som meddelats med stöd av den nya 12 kap. 6 c §. Det följer av 12 kap. 6 b § att dessa föreskrifter avser samråd enligt 12 kap. 6 §.

Enligt *andra stycket* får den utlämnande myndigheten i samband med ett utlämnande av en uppgift om en djur- eller växtart göra förbehåll som inskränker mottagarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den för annat ändamål än det som avses i första stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter

3 § Den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som har gjorts med stöd av 2 § andra stycket inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Paragrafen är ny. Enligt bestämmelsen inskränks rätten att meddela och offentliggöra uppgifter som en markägare har fått ta del av enligt 2 § andra stycket avseende de uppgifter som omfattas av förbehållet. Prop. 2025/26:242

Övervägandena finns i avsnitt 6.

Sammanfattning av betänkandet Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk (SOU 2024:91) i relevanta delar

Utredningens uppdrag

Utredningen har haft i uppdrag att ge förslag för en effektiv, enkel och väl fungerande tillsyn av skogsbruket. I det sammanhanget har utredningen bland annat haft i uppdrag att överväga alternativ till avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen (1979:429) och anmälan för samråd enligt miljöbalken (1998:808), att säkerställa att beslut inte kan överklagas till både allmän förvaltningsdomstol och mark- och miljödomstol samt att se över Skogsstyrelsens roll i mark- och miljödomstol när ideella föreningar överklagar. Syftet med utredningen har varit att utveckla en framtida ändamålsenlig skogspolitik som främjar ett långsiktigt hållbart konkurrenskraftigt skogsbruk, ökad skoglig tillväxt och en långsiktigt ökad tillgång till hållbar skoglig biomassa för att fullt ut kunna bidra till klimatomställningen samt jobb och tillväxt i hela landet. Enligt uppdraget ska de jämställda skogs-politiska målen – miljömålet och produktionsmålet – ligga fast.

Utredningens förslag

Förslag om anmälan för samråd

Jag föreslår att kopplingen mellan underrättelse för avverkning enligt 14 § skogsvårdslagen (avverkningsanmälan) och anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken tas bort. Bedömningen av om en anmälan för samråd behövs eller ej, faller därmed på markägaren. I och med detta måste det tydliggöras vad väsentligt ändra naturmiljön betyder samt i vilka situationer en anmälan för samråd krävs. Jag föreslår därför också att det ska tas fram tydliga föreskrifter för i vilka situationer en anmälan för samråd krävs.

Genom att särskilja underrättelse enligt skogsvårdslagen och anmälan för samråd enligt miljöbalken blir det tydligare för både markägare och myndighet vilket regelverk som tillämpas. När en markägare endast gör en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken när förutsättningarna för sådan anmälan är uppfyllda kommer tydligheten öka i hanteringen av samråden.

Tydliga och bra beslut i samrådsärendena från Skogsstyrelsen bör medföra färre överklaganden. I de fall överklaganden förekommer har även domstolen ett bra underlag att utgå ifrån, vilket även underlättar den juridiska processen. Genom att fatta formella beslut kan en överklagandetid beräknas. Med en tydlig överklagandefrist kan en markägare lättare planera sin åtgärd och få en mer förutsägbar process hos myndigheterna. Överklagandetiden för en miljöorganisation av ett beslut enligt miljöbalken ska beräknas från den dag beslutet meddelades.

Jag föreslår en uttömmande lista av förutsättningar som avgör när skogsbruksåtgärder kräver samråd. Därigenom klargörs tydligt när samråd ska ske och när det inte behövs. Denna lista förutsätter att Skogsstyrelsen får ansvaret att närmare ange förutsättningarna och peka ut de områden som inom skogsbruket behöver samrådas samt hur dessa områden avgränsas.

Grunden för vilka specifika områden som kräver samråd vid skogsbruksåtgärder är att dessa områden ska anses särskilt viktiga för att uppfylla olika EU-rättsliga och internationella åtaganden. Även vissa nationella krav kan behöva tillgodoses genom samråd, men dessa bör i normalfallet kunna hanteras genom tillämpningen av skogsvårdslagen. De specifika områdena bör vara av en omfattning och karaktär att de inte uppenbart kan hanteras genom generell hänsyn utan att de kräver ytterligare anpassningar. De bör heller inte avgränsas till enbart sådana områden som kräver ett formellt skydd utan ska även kunna hantera anpassningar i brukandet och hänsynstagandet.

Jag föreslår också att sekretessen för arter i 20 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen inte ska gälla mot berörd fastighetsägare. Markägare behöver åtkomst till den information som finns tillgänglig kring de arter som kan bli påverkade av markägarens planerade åtgärder för att möjliggöra ett förebyggande arbete i syfte att säkerställa ett effektivt artskydd.

Förslag om arealgräns för krav på underrättelse om avverkning

I utredningsdirektiven anges att jag ska analysera och föreslå undantag från kravet på avverkningsanmälan och samrådspplikt för skogsbruksåtgärder på mindre brukningsenheter som ägs av enskilda, dels där det inte finns särskilda miljö- eller naturvärden, dels när avverkningen understiger upp till fem hektar. Utöver det har jag även undersökt ett tredje alternativ där arealkravet på underrättelse höjs för samtliga ägarkategorier. Slutligen har jag jämfört dessa alternativ med dagens regelverk.

Jag anser att mot bakgrund av de övriga förändringar som jag föreslår i andra kapitel och behovet av att ha ett omfattande kontrollsystem för att säkerställa EU-rättsliga åtaganden, att nuvarande arealgräns bör förbli oförändrad. Min bedömning är också att en höjd arealgräns inte nödvändigtvis innebär en förenkling för enskilda markägare. EU-akter kommer dessutom behöva implementeras på andra sätt vilket sannolikt leder till nya krav på markägare.

I den mån det ändå blir aktuellt att höja gränsen anser jag att det är mer relevant att höja till 2 hektar än att gå ända upp till 5 hektar som utredningsdirektivet medger. Det bör i så fall kunna göras generellt oavsett markägare eller avsaknad av särskilda miljö- och naturvärden. Jag anser också att samrådsförfarandet bör gälla på det sätt som jag föreslår ovan, alltså med en tydlig lista som anger under vilka förutsättningar samråd krävs.

Förslag om övriga krav på underrättelse av skogsbruksåtgärder

Jag föreslår att Skogsstyrelsen inte behöver underrättas om uttag av grenar och toppar enligt 14 § skogsvårdslagen. Eftersom uttag av grenar och toppar (grot) är nära förknippat med en slutavverkning kan underrättelsen om avverkningen också fungera som information till Skogsstyrelsen om att även grot kan komma att tas ut. Förslaget syftar till regelförenkling och konsekvenserna bedöms vara begränsade. En borttagen underrättelseskylldighet bör medföra ett nytt sätt att hantera eventuella negativa effekter av ett skogsbränsleuttag, i form av information och rådgivning.

Som en konsekvens av mina förslag om samråd enligt miljöbalken kommer maskinell gödning, maskinell askåterföring samt byggande av skogsbil- och traktorvägar, i flera fall inte längre behöva samråd med Skogsstyrelsen. För att ändå bibehålla Skogsstyrelsens vetskap kring dessa åtgärder föreslår jag att maskinell gödning, maskinell askåterföring samt anläggande av skogsbilvägar och traktorvägar om sådana är längre än 300 meter ska underrättas Skogsstyrelsen. Dessa åtgärder regleras på ett detaljerat sätt i skogsvårdslagstiftningen och tillsyn bör därför i första hand ske enligt denna lagstiftning. Någon underrättelseplikt enligt skogsvårdslagstiftningen finns dock inte i dag för dessa åtgärder, vilket jag alltså anser bör införas om kravet på samrådsanmälan tas bort. Enligt förslaget ska underrättelserna hanteras på samma sätt som övriga underrättelser enligt 14 § skogsvårdslagen.

Förslag om hantering av underrättelser

Den tekniska utvecklingen har gjort att Skogsstyrelsens hantering av inkomna underrättelser ser helt annorlunda ut i dag än den gjorde när sex-veckorsregeln infördes. Det finns därför skäl att justera tidsfristen. De digitala systemen för hantering av underrättelser gör att de bara någon dag efter att de lämnats in har registrerats, kontrollerats att de är kompletta och genomgått automatprioritering för vidare hantering av handläggare. De underrättelser som rör triviala skogar och som inte kommer hanteras vidare av Skogsstyrelsen är alltså identifierade på mycket kort tid och dessa åtgärder borde därmed kunna påbörjas tidigare än efter sex veckor. De underrättelser som kräver mer omfattande tillsynshandläggning till exempel via fältbesök, inhämtande av mer underlag, förelägganden eller liknande kräver ofta betydligt längre tid än sex veckor.

Jag föreslår därför att tiden mellan att en underrättelse om skogsbruksåtgärd kommit in till Skogsstyrelsen och tidpunkten då åtgärden får påbörjas kortas från sex veckor till tio dagar. Tidpunkten utgår från den dag då en komplett anmälan kommit in till Skogsstyrelsen. En kortare tidsfrist med kompletta underrättelser kommer effektivisera hanteringen hos myndigheten och underlätta det praktiska arbetet i skogsbruket.

Jag föreslår också att kravet på särskilda skäl för att Skogsstyrelsen ska kunna medge att en åtgärd påbörjas tidigare än den i lag angivna tidsfristen tas bort. Vid en förändring av tidsfristen från sex veckor till tio dagar

kommer behovet att meddela undantag sannolikt sällan uppstå, men jag anser ändå att kravet på särskilda skäl är onödigt.

Rättsutvecklingen kring överklagandefrågor som rör Skogsstyrelsens beslut har skett i snabb takt och ibland upplevs oklarheter om vad som gäller. Markägare, ideella miljöorganisationer och tillsynsmyndigheter har behov av att veta när ett beslut fattas och om detta kan överklagas samt av vem. En tydlighet i dessa frågor medför enklare planering av skogsbruksåtgärder och förutsägbarhet kring eventuella konsekvenser av en åtgärd. För att öka tydligheten och förutsägbarheten för inblandade parter föreslår jag att den praxis som har utformats kring plikten för Skogsstyrelsen att agera enligt skogsvårdslagstiftningen bör uttryckas i lagtext, genom att det i skogsvårdslagen förtydligas att Skogsstyrelsen inte har någon skyldighet att agera med anledning av en underrättelse enligt 14 § skogsvårdslagen. Förslaget innebär i praktiken inte någon förändring.

Förslag om kostnadsfördelning för kunskapsinhämtning

Jag gör bedömningen att ett kunskapskrav för skogsbruksåtgärder inte kan tillämpas på det sätt som mark- och miljödomstolarna kommit att tillämpa kunskapskravet i miljöbalken i dag. Åtgärder som avser tillstånd eller ansökningar om att påbörja verksamheter eller vidta åtgärder enligt miljöbalken avser ofta ny verksamhet och ändrad markanvändning. Skogsbruk är en pågående markanvändning och en skogsbruksåtgärd är som regel en tillåten del av ett pågående skogsbruk. Vid inskränkningar i pågående markanvändning behöver det finnas skäl som är motiverade utifrån angelägna allmänna intressen. Kunskap som ligger till grund för sådana inskränkningar i pågående skogsbruk bör inte enbart ligga på markägaren att inskaffa. Även tillsynsmyndigheten bör kunna motivera och förklara sitt beslut om att inskränka skogsbruk utifrån den grundlagsskyddade rätten. Med den utgångspunkten finns det anledning att förtydliga bedömningen av vad som är rimligt att uppfylla när det kommer till kunskapskravet i 2 kap. 2 § miljöbalken.

Jag föreslår därför en preciserad skälighetsbedömning i miljöbalken som kopplas till skogsbruk och tar hänsyn till markägarens kostnad för att inhämta ny kunskap i förhållande till värdet på den berörda delen av fastigheten. Mitt förslag förtydligar att kostnaderna för ytterligare kunskapsinhämtning upp till ett fåtal procent av värdet på den berörda delen av fastigheten, maximalt 3 procent, bekostas av markägaren. Underlag som krävs för att utreda ärenden enligt miljöbalken och som går utöver denna kostnadsgräns, är tillsynsmyndigheten ansvarig för att bekosta.

Förslag om domstolsprocesser

Beslut enligt skogsvårdslagen överklagas i dag till förvaltningsrätt, medan beslut enligt miljöbalken överklagas till mark- och miljödomstol. Detta innebär att samma faktiska agerande av Skogsstyrelsen i ett och samma ärende kan överklagas till både förvaltningsrätt och mark- och miljödomstol. I värsta fall kan denna möjlighet till dubbla överklaganden

av samma agerande av Skogsstyrelsen leda till motstridiga utfall i förvaltningsdomstol och mark- och miljödomstol.

Det framgår av utredningsdirektivet att jag ska säkerställa att ett och samma agerande av en myndighet – vad som i praktiken utgör ett sammanhållet beslut – inte bör kunna överklagas till två olika domstolar. Jag har därför eftersträvat en ordning där beslut enligt skogsvårdslagen överklagas till samma domstol som Skogsstyrelsens beslut enligt miljöbalken som rör skogsbruksåtgärder.

Ett alternativ som jag har övervägt är att alla Skogsstyrelsens beslut ska överklagas till förvaltningsrätt. Men eftersom det oavsett konstruktion kommer finnas beslut enligt miljöbalken som kan överklagas till mark- och miljödomstol anser jag det som en olämplig lösning. De avvägningar som behöver göras i de här målen kräver ofta teknisk, skoglig eller naturvetenskaplig specialistkompetens. Jag ser därför att det kan vara till fördel att alla prövningar enligt skogsvårdslagstiftningen hamnar i mark- och miljödomstol. Mål kan dock fortsatt gälla dels överklagade beslut enligt skogsvårdslagen dels överklagade beslut enligt miljöbalken, men mark- och miljödomstolen har i en sådan situation möjlighet att besluta om gemensam handläggning av målen.

Därför föreslår jag att beslut enligt skogsvårdslagen ska överklagas till mark- och miljödomstol i stället för, som i dag, till förvaltningsdomstol. Beslut som Skogsstyrelsen kan fatta enligt andra lagar än skogsvårdslagen, och som i dag överklagas till allmän förvaltningsdomstol, ska även fortsättningsvis överklagas till förvaltningsdomstol.

Med hänsyn till att mark- och miljödomstolarna tillförs nya måltyper bör domstolarnas kompetens förstärkas med tekniska råd med skoglig kompetens samt med särskilda ledamöter med erfarenhet från Skogsstyrelsens verksamhetsområde.

I förvaltningsprocesslagen anges att om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets beslut ska den myndighet som först beslutade i saken vara den enskildes motpart i domstolen. Detta gäller dock inte när en ideell miljöorganisation överklagar enligt 16 kap. 13 § miljöbalken. När sådana föreningar överklagar blir i stället den enskilde verksamhetsutövaren miljöorganisationens enda motpart. Den enskilde får därmed ensamt ansvar för att förklara åtgärden och de överväganden som ledde fram till myndighetens beslut. Den ordningen motiveras bland annat med att miljöorganisationer anses företräda det allmänna intresset av naturvård. Jag menar dock att Skogsstyrelsen även har till uppgift att tillvarata andra allmänna intressen. Myndigheten har bland annat det allmännas uppdrag att tillvarata de ändamål som bär upp skogsvårdslagen. Skogsstyrelsen kan vidare fungera som en garant för att saken blir allsidigt belyst och att relevant underlag förs in av parterna i målet, vilket kan verka för att utjämna skillnader i styrkeförhållandena mellan de övriga parterna, och minska antalet återförvisningar.

Mot den bakgrunden föreslår jag att Skogsstyrelsen ges partsställning när miljöorganisationer överklagar myndighetens beslut enligt 16 kap. 13 § miljöbalken.

Lagförslag i betänkandet Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk (SOU 2024:91)

Prop. 2025/26:242
Bilaga 2

Regeringen har följande förslag till lagtext.

1.1 Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Härigenom föreskrivs att 14, 23, 25, 27, 35 och 40 §§ skogsvårdslagen (1979:429) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Den produktiva skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighets om regeringen bestämmer underrätta Skogsstyrelsen om

1. avverkning *och uttag av skogsbränsle* som ska äga rum på hans eller hennes mark,

1. avverkning, maskinell gödsling, maskinell askåterföring, byggande av skogsbilväg eller traktorväg längre än 300 meter, som ska äga rum på hans eller hennes mark,

2. sådan dikning i samband med avverkning som inte kräver tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken,

3. vad han eller hon avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkning på hans eller hennes mark,

4. vad han eller hon avser att göra för att tillgodose rennäringens intressen i samband med avverkning på hans eller hennes mark inom renskötselns året-runt-marker, och

5. vad han eller hon avser att göra för att trygga återväxten av skogen.

23 §

Med ädellövskog avses i denna lag:

1. Skogsbestånd som utgörs av lövträd till minst 70 procent och av ädla lövträd till minst 50 procent och vars areal är minst ett halvt hektar.

2. Trädbestånd på betesmarker, om beståndet utgörs av lövträd till minst 70 procent och av ädla lövträd till minst 50 procent. Av de ädla lövträden *skall* minst tio träd per hektar ha en diameter av minst

Med ädellövskog avses i denna lag:

1. Skogsbestånd, *inom en brukningsenhet*, som utgörs av lövträd till minst 70 procent och av ädla lövträd till minst 50 procent och vars areal är minst ett halvt hektar.

2. Trädbestånd på betesmarker, *inom en brukningsenhet*, om beståndet utgörs av lövträd till minst 70 procent och av ädla lövträd till minst 50 procent. Av de ädla lövträden *ska* minst tio träd per

30 centimeter på en höjd av 1,3 meter över marken. Markens areal ska uppgå till minst ett hektar.

Har Skogsstyrelsen enligt 27 § tredje stycket beslutat viss trädslagssammansättning vid föryngring av ädellövskog, *skall* skogen betraktas som ädellövskog även om andelen lövträd under en tid är lägre än som anges i första stycket.

hektar ha en diameter av minst 30 centimeter på en höjd av 1,3 meter över marken. Markens areal skall uppgå till minst ett hektar

Har Skogsstyrelsen enligt 27 § beslutat viss trädslagssammansättning vid föryngring av ädellövskog, *ska* skogen betraktas som ädellövskog även om andelen lövträd under en tid är lägre än som anges i första stycket.

25 §

I ett bestånd som avses i 23 § får det inte vidtas åtgärder som leder till att *beståndet upphör att vara ädellövskog*. Efter annan avverkning än röjning eller gallring skall ny ädellövskog anläggas på området.

I ett bestånd som avses i 23 § får det inte vidtas åtgärder som leder till att *beståndet upphör att vara ädellövskog*. Efter annan avverkning än röjning eller gallring skall ny ädellövskog anläggas på området.

Om det finns särskilda skäl, får Skogsstyrelsen medge undantag från första stycket. I samband därmed får Skogsstyrelsen besluta att ny ädellövskog skall anläggas på ett annat ställe inom en brukningsenhet. För anläggning av ny ädellövskog gäller 27 § tredje stycket.

I ett bestånd som avses i 23 § får det inte vidtas åtgärder som leder till att *arealen ädellövskog på brukningsenheten minskar*. Efter annan avverkning än röjning eller gallring skall ny ädellövskog anläggas inom brukningsenheten i *samma omfattning som avverkats*.

I ett bestånd som avses i 23 § får det inte vidtas åtgärder som leder till att *arealen ädellövskog på brukningsenheten minskar*. Efter annan avverkning än röjning eller gallring skall ny ädellövskog anläggas inom brukningsenheten i *samma omfattning som avverkats*.

Om det finns särskilda skäl får Skogsstyrelsen medge undantag från första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att anlägga ny ädellövskog enligt första stycket.

27 §

Annan avverkning än röjning eller gallring i ett bestånd som avses i 23 § får inte påbörjas innan Skogsstyrelsen lämnat tillstånd till detta.

I ansökan om tillstånd skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

I samband med att tillstånd meddelas får Skogsstyrelsen besluta om det sätt på vilket avverkningen och den därav föranledda anläggningen av ny ädellövskog skall genomföras.

Skogsstyrelsen får besluta om det sätt på vilket en avverkning av ädellövskog ska genomföras.

35 §

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen ska följas.

Förelägganden och förbud kan förenas med vite.

Om någon inte rättar sig efter ett föreläggande, får tillsynsmyndigheten besluta att åtgärden ska vidtas på dennes bekostnad.

Tillsynsmyndigheten har ingen skyldighet att agera med anledning av en underrättelse enligt 14 §.

40 §

Skogsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas till *allmän förvaltningsdomstol*.

Skogsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas till *mark- och miljödomstol*. Om beslutet avser en *skogsbruksåtgärd enligt denna lag är behörig domstol den mark- och miljödomstol inom vars område åtgärden utförts eller avses utföras*.

Naturvårdsverket får överklaga Skogsstyrelsens beslut i fall som avses i 25 § andra stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till *kammarrätten*.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till *mark- och miljödomstolen*.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2026.

1.2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken (1998:808)

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken (1998:808)

dels att 7 kap. 11 §, 12 kap. 6 och 6 a §§, 29 kap. 4 §, 16 kap. 13 §, 29 kap. 4 § och 31 kap. 4, 8, 9 och 31 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 2 kap. 7 a § och 8 kap. 8 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 a §

När det gäller den kunskap som den som vidtar eller avser vidta skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen (1979:429) är skyldig att skaffa ska, är skyldig att skaffa ska, vid en bedömning enligt 7 §, förhållandet mellan kostnaden för att hämta in ny kunskap och värdet på den berörda delen av fastigheten beaktas.

Tillsynsmyndigheten har ansvar för att skaffa den kunskap som behövs, om kunskap utöver vad som följer av första stycket krävs för att ett ärende ska bli utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver.

7 kap.

11 §

Regeringen får i fråga om små mark- eller vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda meddela föreskrifter om

1. att samtliga lätt igenkännbara områden av ett visst slag i landet eller i en del av landet ska utgöra biotopskyddsområden, och

2. att en myndighet eller kommun i det enskilda fallet får besluta att ett område ska utgöra ett biotopskyddsområde.

Utöver vad som sägs i första stycket ska, om markägaren begär det, områden som omfattas av skogsvårdslagen (1979:429) förklaras utgöra biotopskyddsområden av särskilt slag (skogsmarksskyddsområde) om

1. en myndighet har beslutat om begränsningar i möjligheten att avverka på produktiv skogsmark med stöd av bestämmelser om

bevarande av naturvärden eller biologisk mångfald,

2. detta beslut har medfört att sedvanligt skogsbruk avsevärt försvåras på berörd del av fastigheten, och

3. detta beslut inte kan ersättas enligt 31 kap. 4 §.

Beslut om biotopskyddsområde enligt andra stycket fattas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Ett biotopskyddsområde enligt andra stycket kan inte bildas om markägaren dessförinnan har ingått ett sådant naturvårdsavtal som sägs i 7 kap. 3 § jordabalken avseende samma del av fastigheten. Ett biotopskyddsområde enligt andra stycket kan inte heller bildas om ersättning för nekat tillstånd till avverkning av fjällnära skog enligt skogsvårdslagen (1979:429) tidigare lämnats för samma del av fastigheten.

Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön.

Om det finns särskilda skäl, får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet. En fråga om dispens ska prövas av den myndighet som regeringen bestämmer, om dispensen avser ett område enligt första stycket 1, och i andra fall av den myndighet eller kommun som har bildat biotopskyddsområdet.

De åtgärder som behövs för att vårda ett biotopskyddsområde får vidtas av kommunen, om den har bildat området, och i fråga om andra områden av den myndighet som regeringen bestämmer. Innan en åtgärd vidtas ska den som äger eller har särskild rätt till området underrättas särskilt. Ett beslut som avses i första stycket 2 ska gälla omedelbart även om det överklagas.

8 kap.

8 §

Bestämmelser om rätt för markägaren att kräva att ett område som omfattas av skogsvårdslagen (1979:429) i vissa fall ska förklaras utgöra ett biotopskyddsområde finns i 7 kap. 11 § andra stycket.

12 kap.
6 §

Kan en verksamhet eller en åtgärd som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i denna balk komma att väsentligt ändra naturmiljön, skall anmälan för samråd göras hos den myndighet som utövar tillsynen enligt bestämmelser i 26 kap. eller bestämmelser som har meddelats med stöd av samma kapitel.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det inom landet eller en del av landet alltid skall göras en anmälan för samråd i fråga om särskilda slag av verksamheter eller åtgärder som kan medföra skada på naturmiljön. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan skall innehålla.

Verksamhet eller åtgärd som skall anmälas för samråd får påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte tillsynsmyndigheten medger något annat.

Den myndighet som avses i första stycket får förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får myndigheten förbjuda verksamheten.

Bestämmelser om rätt till ersättning vid ett sådant föreläggande eller förbud finns i 31 kap.

Bestämmelser om rätt för markägaren att med anledning av ett sådant föreläggande eller förbud i vissa fall kräva att ett område som omfattas av skogsvårdslagen (1979:429) i vissa fall ska förklaras utgöra biotopskyddsområden finns i 7 kap. 11 § andra stycket.

6 a §

Skyldigheten att göra en anmälan för samråd enligt 6 § gäller inte byggande av allmän väg eller byggande av järnväg om verksamheten eller åtgärden anges i en fastställd vägplan enligt väglagen 1971:948) eller i en fastställd järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

Skyldigheten att för skogsbruksåtgärder som omfattas av skogsvårdslagen (1979:429) göra en anmälan för samråd enligt 6 § gäller endast om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelat föreskrifter om att åtgärden ska anmälas för sådant samråd.

16 kap.
13 §

Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
2. inte är vinstdrivande,
3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10, 13 eller 13 a § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

Ett överklagande med stöd av första eller andra stycket ska komma in till beslutsmyndigheten inom den för parterna föreskrivna tiden för överklagande räknad från den dag då beslutet meddelades.

29 kap.
4 §

För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att följa en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11—15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

c) bestämmelsen i 9 kap. 6 c § om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,

d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,

e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,

f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledning av grundvatten ur bruk.

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen

har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § eller 12 kap. 6 a § andra stycket om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,

i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 16 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,

j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,

k) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om förutsättningar för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,

l) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,

m) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i förordning (EU) nr 528/2012,

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 15 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation för avfall från elektriska och elektroniska produkter, eller

o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning,

2. i egenskap av innehavare av det tillstånd eller det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller förverksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken, förordning (EG) nr 1907/2006, förordning (EG) nr 1107/2009 eller förordning (EU) nr 528/2012 bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i tillståndet eller i beslutet.

I fråga om ett villkor eller en bestämmelse om buller (bullervillkor) som har angetts i ett sådant tillstånd eller beslut som avses i första stycket 2 ska det förhållandet att en bostadsbyggnad är utsatt för omgivningsbuller i strid med bullervillkoret inte anses utgöra ett brott mot villkoret, om

1. byggnaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900),

2. det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden, och

3. beräkningen av bullervärdena har gjorts med hänsyn till intresset att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljöstraffavgift.

För åtgärder på mark som omfattas av skogsvårdslagen (1979:429) ska ansvar endast dömas ut enligt första stycket g) om anmälan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 12 kap. 6 a § andra stycket.

31 kap.

4 §

Fastighetsägaren har rätt till ersättning på grund av beslut som innebär att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras, om beslutet gäller

1. Föreskrifter enligt 7 kap. 3 § om åtgärder och inskränkningar som rör nationalparker,

2. Föreskrifter enligt 7 kap. 5, 6 eller 9 § om åtgärder och inskränkningar som rör naturreservat och kulturresevat,

3. en dispens enligt 7 kap. 11 § andra stycket som har förenats med särskilda villkor eller en vägran att ge en dispens enligt 7 kap. 11 § andra stycket, om dispensen avser ett biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 § första stycket 1,

4. bildande av ett biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 § första stycket 2,

5. föreskrifter enligt 7 kap. 22 § om åtgärder och inskränkningar som rör vattenskyddsområden,

6. skydd för särskilda områden enligt 7 kap. 28 a-29 b §§,

7. förelägganden eller förbud enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket som rör viss verksamhet.

Fastighetsägaren har alltid rätt till ersättning på grund av ett beslut om bildande av ett biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 § andra stycket.

En föreskrift enligt 7 kap. 3 § om begränsning av rätten till jakt efter björn, lo, varg, järv, älg eller örn medför inte rätt till ersättning.

8 §

Om det i ett fall som avses i 4 § första stycket uppstår synnerliga olägenheter vid pågående användning av fastigheten, har fastighetsägaren rätt att få fastigheten inlöst i stället för att få ersättning enligt 4 §. Beror olägenheten på ett förbud att vidta viss åtgärd utan tillstånd skall 5 § första stycket tillämpas.

Om det i ett fall som avses i 4 § första eller andra stycket uppstår synnerliga olägenheter vid pågående användning av fastigheten, har fastighetsägaren rätt att få fastigheten inlöst i stället för att få ersättning enligt 4 §. Beror olägenheten på ett förbud att vidta viss åtgärd utan tillstånd skall 5 § första stycket tillämpas.

Vid tillämpningen av 4 och 8 §§ ska hänsyn tas också till andra beslut enligt 7 kap. 3, 5, 6, 9 eller 22 §, förbud enligt 7 kap. 11 § *andra* stycket, förelägganden och förbud enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket, beslut enligt 18 § och 18 b § första stycket 1 skogsvårdslagen (1979:429), beslut om föreskrifter som avses i 20 § tredje stycket 1 fiskelagen (1993:787) samt beslut som avses i 14 kap. 5–7 och 10–13 §§ plan- och bygglagen (2010:900). Detta gäller under förutsättning att besluten har meddelats inom tio år före det senaste beslutet. Dessutom ska sådan inverkan av hänsynstaganden enligt 30 § skogsvårdslagen som i särskilda fall har inträtt inom samma tid uppmärksammas.

Om en rätt till talan, ersättning eller inlösen med anledning av ett sådant beslut har förlorats på grund av bestämmelserna i 12 eller 13 § eller motsvarande bestämmelser i plan- och bygglagen, utgör detta förhållande inte något hinder mot att beslutet beaktas enligt första stycket.

31 §

Ersättning enligt detta kapitel ska bestämmas i pengar som ska betalas vid ett tillfälle.

Ersättning i fall som avses i 5 § andra stycket ska dock betalas med ett visst årligt belopp. Om det finns särskilda skäl, får ersättningen räknas av mot ersättning som kan komma att betalas enligt 4 § första stycket eller 8 §

Om det finns särskilda skäl, får det på begäran av den ersättningskyldige eller den ersättningsberättigade bestämmas att också ersättning enligt 4 § första stycket eller 11 § ska betalas med ett visst årligt belopp med rätt att få omprövning vid ändrade förhållanden.

I fråga om ersättning enligt 4 § till följd av skada eller olägenhet för renskötselns gäller 28 § andra stycket rennäringslagen (1971:437).

Ersättning i fall som avses i 5 § andra stycket ska dock betalas med ett visst årligt belopp. Om det finns särskilda skäl, får ersättningen räknas av mot ersättning som kan komma att betalas enligt 4 § första *eller andra* stycket eller 8 §

Om det finns särskilda skäl, får det på begäran av den ersättningskyldige eller den ersättningsberättigade bestämmas att också ersättning enligt 4 § första *eller andra* stycket eller 11 § ska betalas med ett visst årligt belopp med rätt att få omprövning vid ändrade förhållanden

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2026.
2. Bestämmelsen i 7 kap. 11 § gäller inte för beslut som avses i 7 kap. 11 § andra stycket 1 p. och som har fattats före ikraftträdandet.

Prop. 2025/26:242

Bilaga 2

12 kap.
6 b §

Skyldigheten att göra en anmälan för samråd enligt 6 § gäller inte för en fysisk person, ett dödsbo eller ett annat bolag än aktiebolag för avverkning som omfattar högst 2 hektar på en brukningsenhet mindre än 50 hektar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2026.
 2. Bestämmelsen i 7 kap. 11 § gäller inte för beslut som avses i 7 kap. 11 § andra stycket 1 p. och som har fattats före ikraftträdandet.

1.3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Prop. 2025/26:242
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs Härigenom föreskrivs att 20 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

1 §

Sekretess gäller för uppgift om en djur- eller växtart som är i behov av skydd och som det finns ett intresse av att bevara i ett livskraftigt bestånd, om det kan antas att ett sådant bevarande av arten inom landet eller del av landet motverkas om uppgiften röjs.

Sekretess enligt första stycket hindrar inte att en uppgift om en djur- eller växtart lämnas till berörd fastighetsägare, om det med hänsyn till omständigheterna inte av särskilda skäl är olämpligt att uppgiften lämnas ut

Denna lag träder i kraft den 1 april 2026.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § och 5 kap. 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Ett tekniskt råd ska ha teknisk *eller* naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets *eller* Lantmäteriets verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

Ett tekniskt råd ska ha teknisk, naturvetenskaplig *eller skoglig* utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Skogsstyrelsens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

5 kap.

2 §

Om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutat i saken motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till mark- och miljödomstolen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

I mål om planer enligt plan- och bygglagen (2010:900) är kommunen den enskildes motpart.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte när det är en lantmäterimyndighets beslut som har överklagats eller när en ideell förening eller en annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken har överklagat.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte när det är en lantmäterimyndighets beslut som har överklagats eller när en ideell förening eller en annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken har överklagat. *När en ideell förening eller en annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken har överklagat ett beslut av Skogsstyrelsen gäller dock vad som föreskrivs i första stycket.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2026.

Förteckning över remissinstanserna, SOU 2024:91

Prop. 2025/26:242
Bilaga 3

Bergs kommun, Bergvik Skog Öst, BirdLife Sverige, Borås stad, Domarnämnden, Domstolsverket, Energiföretagen Sverige, Energimyndigheten, Fortifikationsverket, Förvaltningsrätten i Falun, Förvaltningsrätten i Umeå, Förvaltningsrätten i Växjö, Gröna arbetsgivare, Häradsallmäningsförbundet, Högsby kommun, Kammarkollegiet, Kammarrätten i Sundsvall, Kemikalieinspektionen, KSLA, Lantmäteriet, Linnéuniversitetet, LRF Skogsägarna, Lunds universitet, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Malung-Sälens kommun, Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Mellanskog, Myndigheten för civilt försvar (MCF), Naturturismföretagen, Naturvårdsverket, Norra Skog, Olofströms kommun, Piteå kommun, Regelrådet, Region Jämtland Härjedalen, Region Kronoberg, Region Norrbotten, Regions Sörmland, Region Västerbotten, Region Västernorrland, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, SCA Skog AB, Statistiska centralbyrån, Skogsindustrierna, Skogsstyrelsen, Skogssällskapet, Skydda skogen, SMHI, Sollefteå kommun, Spillkråkan, Statens fastighetsverk, Stockholms universitet, Stora Enso, Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Sveaskog, Svebio, Svenska kyrkan, Svenska naturskyddsföreningen, Svenska turistföreningen, Svenskt friluftsliv, Sveriges allmänningsskogars förbund, Sveriges hembygdsförbund, Sveriges häradsallmäningsförbund, Sveriges jordägareförbund, Södra skogsägarna, Umeå tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Umeå universitet, Uppsala universitet juridiska fakulteten, Vilhelmina kommun, Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Världsnaturfonden WWF, Åklagarmyndigheten, Älvdalens kommun, Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen)

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått eller inte haft några synpunkter. Avfall Sverige, Forest Stewardship Council Sverige (FSC Sverige), Formas, Förbundet Svensk Fäbodkultur och utmarksbruk, Föreningen Skogens Mångbruk, Förvaltningsrätten i Jönköping, GS Facket för skogs- trä- och grafisk bransch, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Haninge kommun, Havs- och vattenmyndigheten, Holmen Skog AB, Hässleholms kommun, Integritetsskyddsmyndigheten, Jokkmokks kommun, Justitiekanslern, Kammarrätten i Jönköping, Karlsborgs kommun, Karlskoga kommun, Karlstads kommun, Karlstads universitet, Kopparfors Skogar AB, Mittuniversitetet, Region Jönköpings län, Region Skåne, Region Värmland, Sjöbo kommun, Skatteverket, Skinnskattebergs kommun, Skogforsk, SMF Skogsentreprenörerna,

Prop. 2025/26:242
Bilaga 3

Småsågarnas Riksförbund, Statskontoret, Svenska PEFC, Svenska Samernas Riksförbund, Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges lantbruksuniversitet, Sågverkens Riksförbund, Tillväxtverket, Umeå kommun, Upplands-Bro kommun, Varbergs kommun, Vingåkers kommun, Värnamo kommun, Västra Götalandsregionen, Växjö kommun, Åmåls kommun, Årjängs kommun, Åtvidabergs kommun, Älvkarleby kommun, Östra Göinge kommun.

Sammanfattning av betänkandet En robust skogspolitik för aktivt skogsbruk (SOU 2025:93) i relevanta delar

Prop. 2025/26:242
Bilaga 4

Utredningens uppdrag

Utredningen har haft i uppdrag att genomföra en översyn av den nationella skogspolitiken givet utvecklingen sedan den skogspolitiska reformen 1993, inklusive policyutvecklingen inom EU samt överväga åtgärder för ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk som stärker näringsfriheten och investeringsviljan. Syftet med utredningen har varit att utveckla en framtida ändamålsenlig skogspolitik som främjar ett långsiktigt hållbart konkurrenskraftigt skogsbruk, ökad skoglig tillväxt och en långsiktigt ökad tillgång till hållbar skoglig biomassa för att fullt ut kunna bidra till klimatomställningen samt jobb och tillväxt i hela landet. Enligt uppdraget ska de jämställda skogs-politiska målen – miljömålet och produktionsmålet – ligga fast.

Utredningens bedömningar

Utvärdering av skogspolitiken

Den svenska modellen har varit robust och ändamålsenlig. Jag bedömer att den har varit det eftersom den i huvudsak har klarat av att hantera de utmaningar och förändringar som har skett sedan 1993 och lett till en positiv utveckling för de två skogspolitiska målen.

Det mesta tyder på att det kommer finnas ett ökat behov av svensk skoglig råvara i framtiden för att möta samhällets behov och säkerställa tillgång till råvara och energi i en orolig omvärld. Den svenska skogens roll i omställningen till en hållbar, konkurrenskraftig och växande bioekonomi kommer sannolikt öka när vi nu också ser ett ökat fokus på försörjningstrygghet och beredskapsfrågor. Samtidigt kommer det fortsatt finnas ett behov av ytterligare naturvårdsåtgärder och utvecklad hänsyn för att säkra en biologisk mångfald som utmanas av ett förändrat klimat.

Klimatförändringarna innebär i vissa avseenden möjligheter för skogsbruket men utgör framför allt en av de största utmaningarna. Klimatförändringarna innebär att aktiva insatser krävs för att bibehålla den svenska skogens vitalitet och resiliens. Den ökade efterfrågan på både skoglig råvara och andra värden som skogen rymmer innebär ökad konkurrens om skogsresursen. Ökade anspråk på skogsresursen innebär i sin tur ökade krav på effektivitet i både naturvårdsarbete och skogsskötsel för råvaruproduktion.

Skogen är en nationell tillgång och skogspolitikens båda mål om produktion och miljö är uttryck för allmänna intressen som även fortsättningsvis ska gälla. De skogspolitiska principerna från 1993 är fortfarande ändamålsenliga och bör ligga till grund för framtidens skogspolitik, men deras tillämpning kräver ökad precision.

Skogsnäringens samhällsekonomiska betydelse

Skogen och skogssektorn både är och har varit betydelsefull för Sverige och svensk ekonomi. Skogsnäringens bidrag till BNP har legat på cirka två procent under tidsperioden 1993–2022 och omkring 120 000 personer är sysselsatta i skogsbruk och skogsnäring. Skogen och skogsindustrin har stor betydelse regionalt och lokalt i flera län. Ett tydligt mönster är att län med relativt gles och liten befolkning tenderar vara mer beroende av skogsbruk och skogsindustri än mindre glesbebyggda län.

Skogen har under senare tid fått en alltmer viktig roll i form av att andra värden, exempelvis rekreationsvärden, klimatnytta och ekosystemtjänster som skogen tillhandahåller, värderas allt högre. Sammantaget har skogens värde ökat över tid, och den ökade konkurrensen om skogsråvara och markanvändning har lett till ökade målkonflikter kring skogens nyttjande.

Jag har analyserat hur olika scenarier för skogsskötsel påverkar den skogliga tillväxten samt tillgången till skoglig råvara och vad det i sin tur får för effekter för ekonomi och klimatnytta. Scenariot med ökat fokus på biologisk mångfald (–19 procent tillväxt) innebär med de förutsättningar scenariot och antagandena ger en nettokostnad i termer av nuvärde på upp till 420 miljarder kronor jämfört med referensscenariot för den kommande hundraårsperioden. Scenariot med fokus på ökad tillväxt (+24 procent tillväxt) innebär i stället med motsvarande förutsättningar en nettovinst i form av ökat nuvärde på upp till 940 miljarder kronor i nuvärde.

Scenariot med ökat fokus på biologisk mångfald ger en positiv klimatnytta de första 30–40 åren. Därefter minskar den kraftigt, vilket ger ett nettouptag på i genomsnitt 12 miljoner ton koldioxid per år mindre än i referensscenariot över en 100-årsperiod. Scenariot med fokus på ökad tillväxt innebär en ökande klimatnytta från år 2040 och i stället i genomsnitt ett ökat upptag om 8 miljoner ton koldioxid per år mer än referensscenariot.

Inget av scenarierna är troligt att genomföras fullt ut, men klart är att vi kommer ha en situation med både en minskande tillgång till skogsråvara som den gröna given och andra krav leder till, och samtidigt en större efterfrågan på skogsråvara för att möta samhällets behov. Det innebär att det behövs en kraftigt ökad tillväxt på den skogsmark som finns tillgänglig för virkesproduktion för att kompensera för de avsättningar som gjorts och som kommer göras i framtiden.

Förslag om rådgivning

En grundbult för 1993 års skogspolitik och dess principer var vikten av kunskap inom skogsbruket, och rådgivning ansågs utgöra en förutsättning för att politiken skulle kunna genomföras. Under 1990-talet genomförde Skogsstyrelsen flera kunskapskampanjer och rådgivningsverksamheten var omfattande. På senare tid har dock Skogsstyrelsen alltmer gått ifrån rådgivning som verktyg för att genomföra de skogspolitiska målen.

Jag bedömer att rådgivning är ett viktigt verktyg för att bidra till kunskap inom skogsbruket och för att nå de skogspolitiska målen. Jag föreslår därför att regeringen beslutar om en särskild anslagspost för rådgivning i regleringsbrevet till Skogsstyrelsen i syfte att rådgivningen återigen ska

utgöra en huvudsaklig del av Skogsstyrelsens kärnverksamhet med tydligt fokus på måluppfyllelse av skogspolitiken.

Prop. 2025/26:242
Bilaga 4

Det finns också behov av ett större kunskapslyft kring grundläggande skogsskötselkunskap för skogsbrukets aktörer. Jag föreslår därför också att Skogsstyrelsen får i uppdrag att genomföra en riktad kunskapskampanj för att under fem år öka kunskapen hos skogsbrukets aktörer och framför allt skogsägarna. Kunskapskampanjen bör fokusera på att ge en bred kunskapsbas i frågor som rör skogsskötsel och vad som krävs för att nå de skogspolitiska målen.

Förslag för ökad skogsproduktion

En central del i utredningsdirektivet är att lämna förslag som bidrar till en ändamålsenlig politik för ökad skoglig tillväxt och en långsiktigt ökad tillgång till hållbar skoglig biomassa. Följande förslag syftar till att öka skogsproduktionen utan att påverka andra samhällsmål negativt.

Produktionsmålssystem för uppföljning och utvärdering

Jämfört med miljömålssystemets omfattande arbete med årlig uppföljning, fördjupad utvärdering vart fjärde år, etappmål, preciseringar och indikatorer, miljömålsberedning och miljömålsråd har det fästs liten vikt vid hur det går med arbetet att sträva mot skogspolitikens produktionsmål. Den obalans som råder i uppföljning och utvärdering mellan skogspolitikens jämställda mål försvårar det politiska beslutsfattandet. Därför föreslår jag att Skogsstyrelsens ansvar för att samordna uppföljning, utvärdering och rapportering av det mål för skogsproduktion som riksdagen har fastställt, tydliggörs och att myndigheten får i uppdrag att ta fram förslag på preciseringar och indikatorer av det skogspolitiska produktionsmålet samt hur detta kan följas upp och utvärderas.

Skogsodlingsmaterial

Förädlade plantor innebär stora möjligheter till ökad tillväxt och förbättrad anpassning till ett förändrat klimat. För att stärka möjligheten att omsätta skogsträdsförädlingens resultat till friska och väl växande skogar samt säkerställa tillgång till förädlade plantor, behövs både ökad kunskap och förenklade regler. Därför föreslår jag att Skogsstyrelsen får i uppdrag att uppdatera sina föreskrifter om vegetativt förökat skogsodlingsmaterial i syfte att tillåta en användning som inte begränsas av den areal som förnygras med sådant material. Jag föreslår också att forskning och testverksamhet kring skogsodlingsmaterial prioriteras. Vidare föreslår jag att SLU Skogsskadecentrum får i uppdrag att, i samverkan med Skogsstyrelsen och Skogforsk, rikta en del av sin verksamhet till att genomlysna och bygga upp kompetens om skadesituationen i fröodlingar och skogsplantaskolor och ta fram lösningar på problemen, inklusive att analysera riskerna med bekämpningsmedel i fröodlingar och skogsplantaskolor.

Främmande trädarter

Jag bedömer att om Sverige ska fortsätta ha ett skogsbruk med hög tillväxt och god hantering av skogsskador i ett förändrat klimat, behöver skogsbruket anpassas bland annat genom användning av fler trädarter. Användningen av främmande trädarter behöver ske med försiktighet så att potentiella risker kan hanteras. Jag föreslår att dagens regelverk justeras genom att begränsningen att främmande trädarter endast får användas i undantagsfall, tas bort. Jag föreslår också att Skogsstyrelsens föreskrifter ändras till följd av detta. Vidare föreslår jag att användningen av främmande trädarter ska anmälas till Skogsstyrelsen och att samråd med rennärings utvidgas till att omfatta även användning av främmande trädarter. Till sist föreslår jag en större forskningssatsning om främmande trädarter, samt uppföljning och utvärdering av planteringar med främmande trädarter.

Bättre återväxter

Ett framgångsrikt förnygringsarbete är avgörande för god tillväxt. Viktiga faktorer i förnygringsarbetet är det som kallas "3T"; tid, täthet och trädslag, vilket också är det som regleras i lagstiftningen. Tillsynen av återväxterna är dock mycket begränsad i dag, och reglerna är enligt min bedömning inte helt ändamålsenliga. Jag anser att dagens återväxtuppföljning görs för sent för att upptäcka eventuella problem i tid. Därför föreslår jag att Skogsstyrelsen ser över sina föreskrifter om förnygringsåtgärder vad gäller tidpunkt för tillfredsställande plantuppslag, plantantal och fördelning, i syfte att förbättra möjligheterna till en tillsyn som är relevant för ett gott förnygringsresultat. Jag anser också att Skogsstyrelsen bör prioritera tillsyn av förnygringsåtgärder och tidigarelägga sin återväxtuppföljning för att bättre kunna följa upp återväxtarbetet. I regelförenklingssyfte föreslår jag att underrättelsekravet i skogsvårdslagstiftningen gällande skyddsdikning tas bort. Jag föreslår också förstärkt forskning om förnygringskedjans alla led och uppmanar skogsnäringen att ta en aktiv roll i ett sådant arbete.

Bättre ungskogar

I ett trakthyggesystem är det i huvudsak i ungskogsfasen förutsättningar för framtidens tillväxt skapas. Det är alltså mot den relativt korta ungskogsfasen som en stor del av uppmärksamheten bör riktas för att skapa ett långsiktigt hållbart skogsbruk. Min allmänna bild av utvärderingen av skogspolitiken är att det visas för lite omsorg om ungskogarna i dag. Røjning sker i för liten utsträckning och dessutom för sent. Därmed skapas inte de förutsättningar för framtidens växtliga skogar som det finns potential till. Ett särskilt problem anser jag är avsaknaden av tillräcklig information om ungskogarnas tillstånd och skötsel. Jag föreslår därför att SLU ges uppdraget att göra en särskild inventering av ungskog och att Skogsstyrelsen ges uppdraget att inom ramen för sitt statistikansvar utveckla en löpande uppföljning av ungskog. Jag bedömer också att Skogsstyrelsen regelbundet bör informera markägare om potentiellt røjningsbehov som en del av myndighetens rådgivningsverksamhet.

Gödsling

På kort sikt är skogsgödsling ett effektivt sätt att öka tillväxten på marker där kväve är tillväxtbegränsande, vilket är huvuddelen av svensk skogsmark. Gödsling är i dag en väl utredd och undersökt åtgärd och det har visat sig att eventuell miljöpåverkan är kortsiktig när åtgärden är rätt utförd. Betydelsen av dagens regionala begränsning till möjligheten att gödsla skog har minskat med minskat kvävenedfall. Jag föreslår därför att Skogsstyrelsen ser över allmänna råd och rekommendationer om gödsling och tar bort de regionala indelningarna och de begränsningar som baseras på ekonomisk lönsamhet. Allmänna råd och rekommendationer bör baseras på markens egenskaper, och främst regleras av gödslingens påverkan på miljö. Dessutom bedömer jag att kunskapen om gödsling behöver öka hos de enskilda markägarna. Därmed förespråkar jag att Skogsstyrelsen utvecklar rådgivning om gödsling.

Askgödsling

I dag sker askåterföring som en kompensation för den mineralnäring-förlust som kan uppstå då biobränsle i form av grenar och toppar tas ut efter en slutavverkning. Askgödsling av dikade torvmarker och fastmark med hög bonitet, där det inte är tillgången till kväve som är tillväxtbegränsande, kan bidra till både minskad avgång av växthusgaser och ökad tillväxt hos träden. Jag anser därför att askgödslingen kan öka i omfattning på bördiga fastmarker samt på dränerade torvmarker där skogsproduktion lämpar sig. Askgödsling är inte reglerat i lag i dag, men det är okänt för många markägare att askan kan ha en tillväxthöjande effekt på dessa marker. Jag anser därför att Skogsstyrelsen bör tillgängliggöra information om detta för markägarna i syfte att öka skogsproduktionen. Samtidigt bör Skogsstyrelsen utveckla rekommendationer för hur askgödslingen bör utföras för att ge maximal effekt.

Begränsa skogsskadorna

Ökade skogsskador utgör ett stort problem för möjligheten att öka tillväxten och tillgången på biomassa. Direkt genom att skadorna i sig leder till minskad tillväxt eller avgång men också indirekt eftersom det kan påverka investeringsviljan i skogsnäringen. Skogsskadornas omfattning och betydelse befaras öka ytterligare till följd av ett förändrat klimat. Det finns stora utmaningar i att upptäcka skadorna i tid, veta vad som bör göras för att begränsa dem och att genomföra dessa åtgärder. Jag anser att den etablerade satsningen på skogsskadecentrum bör fortsätta prioriteras av SLU och utgöra ett kunskapsnav för hela skogssektorn och andra forskningscentra. Skogsstyrelsen bör prioritera skogsskadefrågorna genomgående i sitt arbete med rådgivning, tillsyn och övervakning, särskilt avseende granbarkborre, samt att genomföra beredskapsövningar för skogssektorn. Jag föreslår också att Skogsstyrelsen ser över föreskrifterna till växtskyddsförordningen i syfte att skärpa dessa så att det regelverk som tidigare gällde i bekämpningsområden gäller överallt.

Ett annat problem avser skador i skyddade områden, som kan leda både till att de naturvärden som är tänkta att skyddas kan riskera att förstöras av ett skogsskadeangrepp och till en risk att skador sprids till omgivande

skog. Därför föreslår jag att länsstyrelserna får i uppdrag att göra en översyn av reservatsföreskrifter utifrån risken för skogsskador i reservaten och att även risken för spridning till angränsande skog beaktas. Jag föreslår också att regeringen ger Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, SMHI och Skogsstyrelsen i uppdrag att gemensamt och i samråd med länsstyrelser och kommuner utveckla tydligare informationssystem till allmänheten gällande brandrisk och eldningsförbud i skogen samt utreda och lämna förslag på förbättrat regelverk avseende eldningsförbud.

Begränsa viltskador på skog

Viltskador påverkar skogsbruket negativt på flera sätt. Ökade kostnader för föryngringsåtgärder och minskad förväntad tillväxt kan minska investeringsviljan. Skadorna medför kvalitetsförluster på virket och påverkar möjligheterna att föryngra med vissa trädslag. Effekterna av viltskador påverkar inte bara skogsbrukets lönsamhet utan även dess bidrag till klimatnytta och biologisk mångfald.

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har inom ramen för älgförvaltningssystemet formulerat målbilder för skog och klövvilt. Målen är inte beslutade av riksdag eller regering, men regeringen har i proposition angett att viltförvaltningen bör styra mot dessa mål. De mål för maximala viltskador som ska tålas nås ännu inte trots att ett nytt älgförvaltningssystem infördes för mer än 10 år sedan.

Jag anser att styrningen mot målen behöver öka och bedömer att målen därmed bör genomsyra även lagstiftningen. Jag föreslår därför att ett tydligt mål för skog och klövvilt författningsregleras. Jag bedömer dessutom att de förslag som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen tagit fram inom tidigare uppdrag och som nu till viss del bereds av regeringen, är förslag som kommer att medföra positiva effekter för att minska viltskadorna på skog.

Lägsta ålder för föryngringsavverkning

För att säkerställa en god skogshushållning finns regler om lägsta ålder för föryngringsavverkning. Nordligaste Sverige har en högre gräns för lägsta ålder för föryngringsavverkning än resten av landet vid samma ståndortsindex. Jag bedömer att det inte finns några sakliga skäl för den skillnaden. Jag föreslår därför att Skogsstyrelsen får i uppdrag att regelförenkla genom att revidera föreskrifterna om lägsta ålder för föryngringsavverkning så att nivåerna för södra Sverige också ska gälla i norra Sverige.

Nuvarande reglering av lägsta ålder för föryngringsavverkning gäller inte för främmande trädarter. För att säkerställa att främmande trädarter hanteras som inhemska trädarter när det kommer till intensitet i brukandet, föreslår jag att även främmande trädarter omfattas av föreskrifterna om lägsta ålder för föryngringsavverkning.

Robusta vägar

För att omsätta tillväxten i skogen i värdeskapande produkter och stärkt konkurrenskraft krävs att råvaran effektivt kan transporteras från skogen. Fungerande skogsbilvägar är en nödvändighet för skogsbrukets

lönsamhet, de bidrar också till andra nyttor genom exempelvis ökad tillgänglighet för friluftsliv och framkomlighet vid bekämpning av skogsbrand.

Prop. 2025/26:242
Bilaga 4

I dag finns ingen tydlig, heltäckande och uppdaterad standard för skogsbilvägar vilket innebär en risk att vägar byggs eller rustas upp på ett felaktigt sätt och till högre kostnad än nödvändigt. Därför föreslår jag att Skogsstyrelsen får i uppdrag att, i samråd med Trafikverket, Skogforsk och skogsbrukets aktörer, ta fram en standard för byggande av skogsbilvägar.

Många skogsbilvägar saknar organiserad förvaltning, vilket bland annat beror på att förrättning är en dyr och omfattande process. Vid nybyggnation är det önskvärt med samordning över fastighetsgränser i större utsträckning än i dag. Därför föreslår jag att Skogsstyrelsen får i uppdrag att i samråd med Lantmäteriet, föreslå en förenklad förrättning för skogsbilvägar. Därtill föreslår jag att regeringen ser över regelverket för husbehovstäcker.

För att det klassificeringsprojekt i Götaland som skogsbranschen finansierat och Biometria genomfört, inte ska bli en engångsföreteelse föreslår jag att Skogsstyrelsen får i uppdrag att i samråd med Trafikverket, Skogforsk och skogsbruket, ta fram en långsiktig modell för klassificering och ajourhållning av skogsbilvägars status i den nationella vägdatabasen.

Jag bedömer också att kompetensen om skogsbilvägsbyggnad och underhåll behöver stärkas i skogssektorn och att Skogsstyrelsen bör säkerställa kompetens inom myndigheten.

Förteckning över remissinstanserna SOU 2025:93

Bergs Kommun, Bergvik Skog Öst, Birdlife Sverige, Energiföretagen, Energimyndigheten, Formas, Fortifikationsverket, Förbundet Svensk Fäbodkultur, Föreningen Skogens mångbruk, Förvaltningsrätten i Växjö, Gröna arbetsgivare, GS- facket, Göteborgs stad, Havs och Vatten myndigheten, Holmen, Högsby kommun, Jokkmokks kommun, Jägarnas Riksförbund, Kammarkollegiet, Karlstads universitet, Kemikalieinspektionen, KSLA, Lantmäteriet, Linnéuniversitetet, LRF Skogsägarna, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malung- Sälens kommun, Myndigheten för civilt försvar (MCF), Nacka tingsrätt, Naturturismföretagen, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Norra Skog, Olofströms kommun, Piteå kommun, Regelrådet, Region Jämtland Härjedalen, Region Kronoberg, Region Norrbotten, Region Västerbotten, Region Västernorrland, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, Statistiska centralbyrån (SCB), Skogforsk, Skogsindustrierna, Skogsstyrelsen, Skogssällskapet, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), SMHI, Sollefteå kommun, Spillkråkan, Statskontoret, Stockholms universitet juridiska fakultetskansliet, Stockholms universitet, Stockholms universitet Östersjöcentrum, Stora Enso, Svea Hovrätt (Mark- och miljöoverdomstolen), Sveaskog, Svebio, Svenska kyrkan, Svenska Samernas Riksförbund, Sveriges Allmänningsskogars Förbund, Sveriges Hembygdsförening, Sveriges Häradsallmäningsförbund, Sveriges Jordägareförbund, Södra skogsägarna, Umeå kommun, Umeå tingsrätt, Uppsala universitet Juridiska fakulteten, Vilhelmina kommun, Vänersborgs tingsrätt, Västra Götalandsregionen, WWF, Östersunds tingsrätt, Östra Göinge kommun

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått eller inte haft några synpunkter. Borås kommun, Förvaltningsrätten i Falun, Haninge kommun, Mittuniversitetet, Tillväxtverket, Varbergs kommun, Växjö kommun, Åklagarmyndigheten

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 16 kap. 13 §, 26 kap. 21 § och 29 kap. 4 § ska ha följande lydelse

dels att det ska införas två nya paragrafer, 12 kap. 6 b och c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

6 b §

Skyldigheten att anmäla en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen (1979:429) för samråd enligt 6 § gäller endast om det följer av föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 c § 1.

6 c §

Regeringen får meddela föreskrifter om

1. vilka skogsbruksåtgärder enligt skogsvårdslagen (1979:429) som ska anmälas för samråd enligt 6 §, och

2. vilka uppgifter en anmälan ska innehålla.

16 kap.

13 §¹

Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
2. inte är vinstdrivande,
3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

¹ Senaste lydelse 2023:632.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10, 13 eller 13 a § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna. *Om överklagandet avser ett beslut om en skogsbruksåtgärd, ska tiden räknas från den dag då beslutet meddelades.*

26 kap.

21 §

Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i denna balk eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller också för den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet.

Om Skogsstyrelsen förelägger en markägare att lämna in uppgifter eller handlingar som avser sådan kunskap enligt 2 kap. 2 § som behövs för tillsynen med anledning av en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen (1979:429) får det inte innebära att kostnaden för att följa föreläggandet överstiger ett belopp som motsvarar tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten.

29 kap.

4 §²

För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att följa en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

c) bestämmelsen i 9 kap. 6 c § om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,

d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,

e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,

f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledning av grundvatten ur bruk,

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 eller 6 c § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,

i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 16 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,

j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,

k) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om föreskrifter för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,

l) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,

m) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i förordning (EU) nr 528/2012,

n) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 15 § om krav på tillstånd för yrkesmässig drift av en producentansvarsorganisation för avfall från elektriska och elektroniska produkter, eller

o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller 2. i egenskap av innehavare av det tillstånd eller det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller för verksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken, förordning (EG) nr 1907/2006, förordning (EG) nr 1107/2009 eller förordning (EU) nr 528/2012 bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i tillståndet eller i beslutet.

I fråga om ett villkor eller en bestämmelse om buller (bullervillkor) som har angetts i ett sådant tillstånd eller beslut som avses i första stycket 2 ska det förhållandet att en bostadsbyggnad är utsatt för omgivningsbuller i strid med bullervillkoret inte anses utgöra ett brott mot villkoret, om

1. byggnaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglov enligt plan. och bygglagen (2010:900),

2. det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden, och

Prop. 2025/26:242
Bilaga 6

3. beräkningen av bullervärdena har gjorts med hänsyn till intresset att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljöstraffavgift.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer i fråga om 12 kap. 6 b § och i övrigt den 1 januari 2027.

Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Prop. 2025/26:242
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 40 § skogsvårdslagen (1979:429) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §¹

Skogsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas till *allmän förvaltningsdomstol*.

Naturvårdsverket får överklaga Skogsstyrelsens beslut i fall som avses i 25 § andra stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Skogsstyrelsens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas till *mark- och miljödomstol*.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2018:365. Ändringen innebär bl. a. att tredje stycket tas bort.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 och 8 §§, 3 kap. 1 § och 5 kap. 2 och 8 §§ lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §¹

Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets *eller* Lantmäteriets verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Skogsstyrelsens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

8 §²

Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets *eller* Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Skogsstyrelsens* verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor.

¹ Senaste lydelse 2015:686.

² Senaste lydelse 2021:459

3 kap.

1 §³

Prop. 2025/26:242

Bilaga 6

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömande av vite enligt miljöbalken efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivas. Mål om utövande av verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för hantering, bearbetning, lagring och slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område någon av anläggningarna ligger eller är avsedd att ligga.

Mål om ersättning vid skada eller intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ miljöbalken och vid ingripande av det allmänna enligt miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område skadan eller intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § miljöbalken kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller kommer att bedrivas.

Mål om utdömande av vite enligt plan- och bygglagen (2010:900) efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område myndigheten ligger.

Mål som har överklagats till mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer av bestämmelser som avses i *sjunde stycket*.

Mål som har överklagats till mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer av *sjunde stycket eller* bestämmelser som avses i *åttonde stycket*.

Mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster eller motsvarande äldre lagstiftning där mark- och miljödomstol är första instans prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den allmänna eller allmänförklarade va-anläggningen i huvudsak är belägen eller är avsedd att vara belägen.

Mål som avser beslut om skogsbruksåtgärder prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område åtgärden har vidtagits eller avses att vidtas.

Särskilda bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som är behörig finns i annan lag.

³ Senaste lydelse 2015:686.

5 kap.

2 §

Om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutat i saken motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till mark- och miljödomstolen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

I mål om planer enligt plan- och bygglagen (2010:900) är kommunen den enskildes motpart.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte när det är en lantmäterimyndighets beslut som har överklagats eller när en ideell förening eller en annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken har överklagat.

Första stycket gäller inte

1. när det är en lantmäterimyndighets beslut som har överklagats, eller

2. när beslut av en annan myndighet än Skogsstyrelsen har överklagats av en ideell förening eller en annan juridisk person med stöd av 16 kap. 13 § miljöbalken.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att det ska införas två nya paragrafer, 20 kap. 2 och 3 §§, och närmast före 20 kap. 2 och 3 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det närmast före 20 kap. 1 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Djur- eller växtart”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

Sekretessbrytande bestämmelse

2 §

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att en uppgift om en djur- eller växtart lämnas till en markägare vid planering av skogsbruksåtgärder om uppgiften behövs för att markägaren ska kunna bedöma om åtgärden behöver anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Om en myndighet med stöd av första stycket lämnar en uppgift till en markägare, får myndigheten vid utlämnandet göra ett förbehåll som inskränker markägarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den.

Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter

3 §

Den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som har gjorts med stöd av 2 § andra stycket inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-03-31

Närvarande: F.d. justitieråden Mahmut Baran och Mari Andersson samt justitierådet Christine Lager

Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

Enligt en lagrådsremiss den 17 mars 2026 har regeringen (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. förslag till lag om ändring i miljöbalken,
2. förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
3. förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
4. förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Jacob Wichmann, biträdd av ämnesrådet Conny Öhman och departementssekreteraren Anna Uhr.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

26 kap. 21 §

Lagtextens utformning

Paragrafen innehåller regler om att tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder enligt balken eller föreskrifter som meddelats med stöd av balken att lämna uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. I remissen föreslås ett nytt andra stycke som anger att om Skogsstyrelsen förelägger en markägare att lämna in uppgifter eller handlingar som avser sådan kunskap som behövs enligt 2 kap. 2 § för tillsynen med anledning av en skogsbruksåtgärd enligt skogsvårdslagen får det inte innebära att kostnaden för att följa föreläggandet överstiger ett belopp som motsvarar tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten.

Enligt 2 kap. 2 § ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Denna skyldighet

begränsas genom 2 kap. 7 §. Där anges att kraven i 2 § gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem.

Prop. 2025/26:242
Bilaga 7

Varken av lagtexten i det nya andra stycket i 26 kap. 21 § eller i författningskommentaren till stycket anges något om hur begränsningsregeln på högst tre procent av värdet av den berörda delen av fastigheten förhåller sig till den generella begränsningsregeln i 2 kap. 7 §. På ett annat ställe i lagrådsremissen anges att den föreslagna begränsningen till högst tre procent avser att konkretisera vad som avses med rimliga kostnader för den enskilde, men det anges inte om det innebär att tre procent därmed alltid är att anse som rimligt eller om en rimlighetsbedömning även kan leda till att endast en lägre kostnad är att anse som rimlig för markägaren.

En systematisk tolkning av förhållandet mellan den föreslagna begränsningsregeln i det nya andra stycket och den befintliga i 2 kap. 7 § ger närmast vid handen att den nya regeln ger en yttersta gräns för vilka kostnader som är att anse som rimliga för markägaren att bära, men däremot inte innebär att tre procent alltid är rimligt. Skogsstyrelsen skulle alltså fortfarande vara skyldig att göra en allmän rimlighetsbedömning enligt 2 kap. 7 § och då kunna komma fram till att markägaren endast ska bära en kostnad som är lägre än tre procent. Vid föredragningen har bekräftats att en sådan systematik och en sådan slutsats är avsikten med den föreslagna regleringen.

Enligt Lagrådet behöver förhållandet och alltså systematiken mellan den föreslagna begränsningsregeln och den befintliga begränsningsregeln framgå tydligare. I första hand bör det övervägas om ett klargörande tillägg kan göras i lagtexten i den nya regeln. I vart fall bör förhållandet mellan bestämmelserna utvecklas i författningskommentaren till den nya bestämmelsen.

Vidare bör ordalydelsen i det nya andra stycket även förtydligas i andra avseenden. Det bör tydligare framgå att regeln riktar sig till Skogsstyrelsen, dvs anger att ”Skogsstyrelsen får förelägga en markägare...”. Det bör även övervägas om regeln kan uttryckas på ett enklare sätt utan negationer.

Statsstöd

I lagrådsremissen görs bedömningen att den föreslagna begränsningen av markägarens kostnader är förenlig med EU:s statsstödsregler. Som skäl anförs bl.a. följande. De kostnader som verksamheten har för att inhämta kunskapsunderlag utgör inte ekonomiska kostnader eller förluster som uppstår på grund av åtgärder som vidtas för att följa lagstadgade skyldigheter som syftar till att skydda miljön. Företagets ekonomiska situation förbättras inte på något sätt av att kostnaderna för att ta fram kunskapsunderlag till tillsynsmyndigheten begränsas.

För att en åtgärd ska anses utgöra statligt stöd, i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget, ska det bl.a. vara fråga om en statlig åtgärd

eller en åtgärd som vidtas med hjälp av statliga medel. Det krävs vidare att åtgärden är selektiv, dvs. gynnar vissa företag eller viss produktion. En beviljad fördel kan omfatta åtgärder som minskar kostnader som normalt belastar ett företags budget och som därigenom, utan att det är fråga om subventioner i strikt bemärkelse, är av samma beskaffenhet och har identiska effekter (se EU-domstolens dom *Satini-S*, C-238/20, ECLI:EU:C:2022:57, p. 42).

Den föreslagna begränsningen innebär att delar av kostnader som annars skulle ha belastat vissa företags resultat faller bort. Det är därmed inte uteslutet att den föreslagna begränsningen kan komma att anses vara en fördel av samma beskaffenhet och ha identiska effekter som en subvention. Den motivering som anges i lagrådsremissen för förslaget till den nya begränsningsregeln framstår därför inte som hållbar. Det är däremot möjligt att förslaget ändå inte, men av andra skäl, uppfyller de kriterier som gäller för att det ska anses som ett statsstöd (jfr. *Satini* p. 39 med där gjorda hänvisningar).

Mot bakgrund av det anförda anser Lagrådet att frågan om förhållandet mellan den nya begränsningsregeln och EU:s statsstödsregler bör övervägas ytterligare i den fortsatta beredningen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

Av ikraftträdandebestämmelserna framgår att bl.a. 16 kap. 13 § ska träda i kraft den 1 januari 2027.

I den paragrafen regleras ideella miljöorganisationers rätt att överklaga domar och beslut enligt miljöbalken. I tredje stycket finns en regel att den som vill överklaga ett sådant beslut ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna. Detta föreslås ändras i fråga om beslut om skogsbruksåtgärder så att tiden för att överklaga ska räknas från den dag då beslutet meddelades.

Ändringen kan innebära en förkortning av överklagandetiden. Om t.ex. en tid att överklaga ett sådant beslut fortfarande löper vid ikraftträdandet, men har passerat den föreslagna överklagandetiden räknat från beslutsdatum förlorar organisationen sin möjlighet att överklaga.

För att förhindra en sådan effekt förespråkar Lagrådet att det tas in en övergångsregel som anger att äldre föreskrifter fortfarande gäller för överklagande enligt 16 kap. 13 § av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 april 2026

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Edholm, Waltersson Grönvall, Jonson, Strömmer, Forssmed, Forssell, Slottnér, Wykman, Malmer Stenergard, Kullgren, Liljestränd, Carlson, Rosencrantz, Dousa, Britz, Mohamsson, Lann

Föredragande: statsrådet Kullgren

Regeringen beslutar proposition Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk